

COMMENTARII
DE REBUS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XIII. PARS I.

LIPSIAE MDCCLXVI.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, Parisiis apud Briasson, Patauii apud I. Manfré,
Holmiae apud L. Saluium.

UNIVERSITY OF OKLAHOMA
LIBRARY

Hist. of
Science

I.

Philosophical Transactions, giving some Account of the present Undertakings, Studies and Labours, of the Ingenious in many considerable Parts of the World. Vol. LII. Part. II. for the Year 1762. London, printed for L. Davis and C. Reymers. 1763. 4. a pag. 415 - pag. 667. tab. aen. 15 - 20.

h. e.

Transa^{ct}iones philosophicae, quae laborum, ab eruditis in variis orbis terrarum partibus notissime susceptorum, quandam exhibent notitiam. Vol. LII. Pars II.

Observationum hac in parte contentarum sequens est ratio.

64) *Excerpta ex literis* Cl. IO. WOOD, *Calcutta* p. 415. ad Cl. I. PERRY scriptis, communicata a Cl. W. STURCKELEY *). Cl. PLAISTED ad metropolin *Islamabad* in provincia *Chetagou* Indiae Orientalis vidit rupem, vnde hinc inde debiles flammae prorumpabant, quae, si ad tempus exstingerentur, alio loco rursus prodibant. Partes rupis prope flammam diffractas valde duras inuenit, nec tamen oleosam materiam produnt, nec igni expositae sulphuris vapores emittunt. In distantia quatuor milliarum ab

A 2

inde

*) Lecta d. 7. Ian. 1762.

inde detexit inter colles fontem ardentem, qui muro circumdatus eo vehementiores flammæ propellebat, quæ simul cum aqua per relicta foramina protrusæ in adiacentem cisternam colligebantur. Haec aqua copiosas bullas emittit, ac si bulliret, non nisi tepida est, et sapor eius cum sapore thermarum Bathoniensium Angliæ conuenit.

p. 418. 65) *Nonnullæ obseruationes motuum aquarum marinarum extraordinariorum in regione Cornwalliæ, Mount-bay dicta, et aliis locis, die 31 martii 1761 factæ, expositiæque in literis Cl. WILH. BORLASE ad Cl. CAR. LYTTTELTON *)*. Die 28 martii luna, hora tertia p. m. vltimam ingressa quadraturam, huius oræ maritimæ die 31 martii aestus marinus, dimidia circiter hora p. m. cónsecuto summo intumescentiæ statu, detumere incepit, et ex legibus huius phaenomeni vsque ad horam fere sextam p. m. imminui debuerat. Sed eo tempore, quo residere aquas marinas oportebat, obseruatum est, eas contra leges ordinarias in altum iterum tolli, subitoque reflui, adeo, vt vnica hora, a quinta ad sextam, quinques mare reciperaret. Prima incitatio in altum erat omnium maxima, cum aqua ad altitudinem perpendicularem sex pedum eleuata fuerit, reliquæ autem minores erant. Adnotatum præterea est, tempestatem quatuor ante hanc aquarum agitationem diebus fuisse in regione, *Mounts - bay* dicta, serenam atque placidam, sed tricesimo martio ventos exortos esse, et ipso 31mo coelum fuisse nubilum, flante aquilone a 27mo vsque ad 31mum diem. Eadem fuit aquarum marinarum commotio in diuersis regionibus, potissimum occidentalibus Europæ, cuius phaenomena, prout obseruata sunt in oris maritimis Scotiæ, Hybernici, Belgii, ex variis relationibus collecta

*) Lectæ d. 14. Ian. 1762.

lecta hic recensentur, adnexa obseruatione, quam plurimos ex illis statim coniecisse, cum 1 novembr. 1755 eadem in terrae motu Vlyssiponensi maris agitati obseruata fuerit, hanc urbem iterum eandem calamitatem fortasse perpeffam esse. Neque haec coniectura eos fefellit; etenim posthaec ex relationibus certis patuit, eodem tempore, quo isti motus obseruati, violento terrae motu eam perturbatam esse, ac concussam, qui vero, cum motus eius aequalior esset, cum tantis damnis, vt prior, non erat coniunctus. In fine harum obseruationum adiectus est index locorum, in quibus eiusmodi aquarum commotio obseruata est, vbi notata sunt vbiuis eius initium, duratio, tempestas cum eo connexa, gradus violentiae, aliaeque res.

66) *Obseruationes cum horologio oscillatorio* 10. p.434.
 SHELTON factae in insula *St. Helenae*, ac descriptae in literis Cl. NEVIL. MASKELYNE ad Ill. CAR. CAVENDISH*). Praemissis quibusdam meditationibus, de augmentis scientiarum mathematicarum seculo praeterito nostroque factis, Cl. Auctor de inuenta diuersitate grauitatis in diuersis terrae locis differit, indicando, quod, cum ad obseruandum potissimum transitum veneris iter in insulam *St. Helenae* pararet, Societati Regiae aperuerit, esse sibi in animo in iis locis obseruationes etiam instituere, determinandae diuersitati grauitatis aptas. Quod propositum Ill. Societas adeo probauit, vt egregium horologium a SHELTONO fabrefaciendum eo fine curaret; ipseque BRADLEIUS experimentis in specula astronomica Grenouicensi motum eius examinavit, ac MASKELYNUM edocuit, illud 11" per diem sydereum amisisse, thermometro Fahrenheitiano, quod cum eo connexum erat, gradum fere 50' indicante

A 3

tempore

*) Lect. d. 21. Ian. 1762.

tempore institutorum experimentorum. Constituto iam hoc horologio, cum MASKELYNUS in insulam *St. Helenae* peruenisset, in valle *Munimenti Iacobi* supra libellam maris 85 pedes eleuata accuratas fecit obseruationes, quas hic recenset, et ex collatione earum cum obseruationibus Bradleianis docet, grauitatem *Grenouici* esse ad grauitatem in insula *St. Helenae* vt 1000000 ad 9975405.

P. 443. * 67) *Obseruationes de gemmis quibusdam Turmalino similibus*, a Cl. BENI. WILSON *). Inuenit nonnullas gemmas vario colore et magnitudine, quarum vis electrica cum vi turmalini conuenit. A sex gemmis calefactis, dum refrigescabant, tres plus et duae minus electricae erant, in superficie tabulae et in superficie opposita tres minorem, duae maiorem vim electricam exferebant, sexta maxima et oualis in vna extremitate magis, in altera minus electrica fuit; vnde patet, fluidum electricum semper in linea immutabili emanare, nec ab externa figura gemmae pendere, sed ab illius constitutione naturali.

P. 447. 68) *Obseruationes aestuum in freto Herculeo*, a Cl. HENR. MORE **). Ex quo mare mediterraneum accuratius consideratum fuit, id quod a multis retro seculis factum est, plerique mirati sunt, illud, licet ex oceano per fretum Herculeum aliaque loca in illud immensa aquarum copia labatur, neque excrecere in altitudinem, neque connexum habere flumen, per quod ingesta aqua refluere posset. Multi hoc singulare phaenomenon ex continua euaporatione declarare voluerunt, cum putarent, ea tantum aquarum amittere, quantum ex affluxu per fretum aliosque fluuios reciperet. Alii, quibus id minime

*) Lect. d. 28. Ian. 1762.

**) Lect. d. 28. Ian. 1762.

nime satisfacere videbatur, subterraneas voragines, fluuios, qui videri nequeunt, in subsidium vocarunt. Cl. vero MORE, cum sedecim fere annis inter milites praesidiarios *Gibraltare* degeret, summa cum cura omnia eo fine obseruauit, vt rationes et difficilis nauigationis per fretum Herculeum detegeret, et, cur mare mediterraneum, ingenti quotidie, vt a plerisque supponitur, aquarum copia auctum, neque excrescat, neque in eo aliqua effluxus vestigia compareant. Ex multis obseruationibus, inprimis quas ex nauigationibus in freto hoc marique adiacenti institutis collegit, docet, fretum constare ex diuersis fluminibus superioribus atque inferioribus, cursu contrario latis, quare et aestus eius freti esse plane singularis indolis, eiusque fere, quae in mari inter *Portsmouthum* atque insulam *Wight* obseruatur; cum enim in medio freto est summus fluxus, ex vna ripa est dimidius, in altera nullus fluxus; e contrario saepenumero summus fluxus dirigitur versus ripam vnā, tum dimidius affluxus est in medio, et in altera ripa plane nullus. Ex quibus accuratius obseruatis phaenomena huius maris supra indicata declarari posse sperat.

69) *Relatio de casu iuuenis a lithanthracum fumo p. 454. stupefacti*, a Cl. FREWEN *). Iuuenis, 17 annorum, solus dormiens in paruo conclauī naui, fumo lithanthracum non satis extinctorum pleno, camino etiam clauso, sequenti die tanto stupore affectus inueniebatur, vt nec venaesectio, nec vesicatoria, nec aer liber, aliquid efficerent; attamen in balneum frigidum immersus statim aperuit oculos et os, ac nudus in lectulum positus in sudorem incidit, sensimque vis sensuum rediit. Die sequenti tussis et raucitas inprimis molestae erant, quas pillulae mille-

A 4

pedum

*) Lecta d. 28. Ian. 1762.

pedum et gummi ammoniacum, balsamus sulphuris
et calidum lac, paucis diebus vicit.

P. 456. 70) *Litterae* a Cl. BENI. FRANKLINO ad Cl.
TH. BIRCH. Cl. FRANKLIN missis literis IO.
CANTONI ad se scriptis testatur, experimenta in
illis descripta, cum illa reiterauerit, optime succe-
dere.

P. 457. 71) *Litterae* IO. CANTONI ad Cl. BENI.
FRANKLIN scriptae, quae nonnullas in DELAVALII
experimenta electrica observationes continent *). Hae
sunt illae litterae, quas articulo praecedente Cl.
FRANKLINUS Cl. BIRCHIO commendavit. Ex-
perimenta omnia eo spectant, ut phaenomenorum
a DELAVALIO in quibusdam corporibus superius **)
recensitorum rationes detegat. Docet proinde,
tubulos sugendae Nicotianae destinatos, aliaque
eiusmodi corpora, cum frigida sint, esse electricita-
tis conductores ope humorum, qui cum iis cohae-
rent in eo statu, illudque indubitato consequi putat
ex institutis cum ambra, vitro, cet. experimentis,
quae tempestate humida per humores apta fiunt ad
conducendam electricitatem, eamque vim perdunt,
simulac ope caloris eorum humiditas minuatur. E
contrario ea ipsa corpora fieri iterum conductores
electricitatis ope vaporum ignitorum, qui, cum ad
certum gradum ignescunt, cum iis cohaerent. Ex
quo patet, hanc Cl. CANTONI theoriam esse, cui
DELAVALIUS Parte I. huius LII. Vol. transact.
Angl. noua opposuit experimenta ***).

P. 462. 72) *Tentamen determinandi veram causam, cur
sol ac luna nudo oculo appareant maiores, si prope hori-
zontem*

*) Lectae d. 4. Febr. 1762.

) vid. Commentar. hor. Vol. XII. p. 717. *) ibid.

zontem conspiciuntur, una cum recensioe pluriam phaenomenorum naturae illis affinium. Auctore Cl. SAM. DUNN *). Quo notiora phaenomena apparentis maioris magnitudinis lunae ac solis in propinquitate finitoris sunt, eo diligentius eorum veram causam detegere conati sunt recentioris aevi philosophi. Multa, quae eo spectant, occurrunt in transactionibus Anglicanis, in actis Ac. Sc. Parisiensis, in actis eruditorum Lipsiens. in optica D. SMITH. cet. Cum vero omnes fere in declarandis his phaenomenis in eo conueniant, vt illa inter fallacias opticas referant, Cl. DUNN, cui haec minus vera visa, aliam ingressus est viam detegendi probabiliore eius phaenomeni rationes. Institutis enim innumeris obseruationibus tum nudo, tum armato oculo circa solem exorientem ac occidentem, itemque lunam, sub iisdem conditionibus quam plurima notatu digna notauit, quae vero prolixiora, minutioribusque rebus vestita sunt, quam vt excerpantur. Ex quibus omnibus et experimentis eo fine factis docet, radios solares aequae ac lunares, ingressos atmosphaeram prope horizontem, impediri per vapores, multos plane absorberi, et reliquos progredi motu retardato, eosque magis diuergentes ingredi in oculum, a cuius humoribus ita refringuntur, vt per eos imagines solis ac lunae maiores in retina depingantur.

73) *Excerptum ex literis Cl. IO. BERTRAM P.474 Philadelphia ad Cl. BENI. FRANKLIN datis, concernens memorabilem auroram borealem **).* Hanc vidit Cl. BERTRAM Philadelphiae in America die 12 nouembris 1757 ab hora septima vsque ad horam decimam, qualis nunquam antea ab eo obseruata fuit, eaque, vt ex literarum responsoriarum FRANKLINI

A 5

excer-

*) Lectum d. 11. Febr. 1762.

**) Lectum d. 25. Febr. 1762.

excerpto patet, eodem die Londini visa est, vnde eximia huius phaenomeni altitudo apparet, cum vterque locus fere 1000 miliaribus ab altero distet.

P. 475. 74) *Observationes de animalibus nociuis in Anglia, Auctore* Cl. RICH. FORSTER *). Quamquam viperæ ac lacertæ vt plurimum maxime noxiæ putantur, duo tamen maris et feminae exempla hic declarant, morsum lacertæ nihil mali iis attulisse.

P. 477. 75) *Excerpta ex literis ad* Cl. TH. BIRCH a Cl. ABR. MASON *ex insula Barbados datis, quæ concernunt extraordinarium aestum d. 31 martii 1761 observatum, ac morbum epidemicum in hac insula eodem anno saeuientem **).* De hoc aestu, de quo supra iam præcipua notata sunt, observat, eum æqualem fuisse illi, qui die 1 nouembris 1755 hic loci contigit, hunc vero ab illo solum in eo differre, quod reciprocationes maris non adeo subitæ fuerint. Quantum ex optimis observationibus colligi potuit, quivis fluxus ac refluxus octo horæ minutis absoluebatur, et fluxus ad octodecim digitos vel duos pedes intumescebat. Præterea notat Cl. MASON, post hunc aestum magna calamitate diu afflictam esse hanc insulam, multosque incolas correptos esse morbo epidemico, cuius neque causam, neque remedia peritissimi medici detegere poterant, tantoque magis incolarum animos perturbavit, cum eo anni tempore saeuiret, quod ex longis observationibus in hac insula omnium maxime sanitati conducit. Qua in calamitate maximum erat solatium, quod pauci ex ea mortui sunt, in adiacentibus vero insulis ab hoc morbo magis grassante plures perierunt.

76) Ob-

*) Lectæ d. 11. Mart. 1762.

*) Lecta d. 11. Mart. 1762.

76) *Observationes aurorarum borealium in Suecia* p.479.
factae et descriptae in literis Cl. THORBERN BERGMANN ad Cl. BENI. WILSON *datis Vpsaliae* *).

Quo propius boream versus regiones vergunt, eo in iis frequentiores aurorae boreales conspiciuntur, neque proinde mirum, Cl. BERGMANNUM Vpsaliae anni 1759 mense febr. septem, martio quatuor, aprili duas, augusto vnam regularem et plures irregulares, septembri quinque, octobri tres, nouembri multas irregulares ac debiles, decembri quinque obseruasse. In multis notauit, saepius eo tempore, quo aurorae boreales apparuerunt, perturbatas fuisse acus magneticas, imprimis ex altioribus auroris, sed nunquam se ne minimum quidem vestigium electricitatis, nec per virgas ferreas, nec per dracones volantes, colligere potuisse.

77) *Declaratio duplicis refractionis in crystallis*, p.486.
 Auctore Cl. IO. BECCARIA **).

Secandum iam curauit ex crystallo montana prisma tale, quod aptissimum esset legi, qua lux in eiusmodi corpore diaphano refrangitur, exponendae, cuiusque schema hic exhibet Cl. Auctor ac docet: duplicem refractionem crystalli montanae nulla plane in re, nisi in numero, cum duplici refractione crystalli Yslandicae conuenire: duplicem refractionem crystalli Yslandicae contingere in radio traiciente per facies parallelas, duplicem vero refractionem crystalli montanae contingere in radio traiciente per facies mutuo inclinatas: duplicem ex illa imaginem excolorem esse, duplicem vero ex ista imaginem coloratam. Tandemque in fine notat cum GRAVESANDIO, in prismate ex silice Brasiliiano aequiangulo duplicem inueniri refractionem in angulo, sed diuersam

*) Lectae d. 18. Mart. 1762.

**) Lecta d. 18. Mart. 1762.

uersam in angulo quoque, et varias conclusiones exinde, corporum structuram, genesin, causasque refractionum et reflexionum concernentes, deducit.

78) *Catalogus quinquaginta plantarum horti Chel-seiani, Societati Regiae exhibitus a Societate Pharmacopoeorum per Cl. IO. WILMER.*

p. 495. 79) *Relatio operis hoc titulo, IAC. CHRIST. SCHAEFFERI *) icones et descriptio fungorum quorundam singularium et memorabilium; simul fungorum Bauariae icones natiuis coloribus expressae, editioni iam paratae, propediem euulgandae denunciantur, a Cl. WILH. HUDSON.*

p. 507. 80) *Narratio de memorabili aestu, d. 28 iulii 1761 obseruato, nec non de duobus fulguribus in Cornwallia admodum noxiis, exposita in literis Cl. WILH. BORLASE ad Cl. TH. BIRCH datis Ludgvan, d. 8 martii 1762 **).* Inter vrbes *Penzanzae et Marazion* est littus maris arenosum, ad itinera aestu finito facienda perquam commodum. Euenit itaque, vt d. 28 iulii 1761 hora decima ante meridiem, seruus Wilh. Tregennin plaustro stanno onusto *Penzanzam* in littore hoc ab omni aqua vacuo veheret; attamen subito se mari circumdatum, equos ob accessum aquarum exterritos bouesque immotos vidit, nec vllam vna cum puero socio spem salutis habuit, inprimis cum illi, qui eum in tanta calamitate e longinquo viderunt, propius accedere non auderent; tandem repente recessit mare, eique spatium dedit ex hac miseria emergendi, et saluus attigit villulam *Chandour*, vbi plurimos in littore stantes offendit, qui inusitatas maris reciprocationes obseruabant, quae

*) vid. Commentar. nostr. Vol. XII. Parte I. pag. 98.

**) Lecta d. 1. April. 1762.

quae et aliis in locis, praesertim in portibus *Falmuth*, *Fawy* et *Plymouth* notabantur. Eodem die ad horam octauam p. m. flante solano vento, thermometro Fahrenheitiano 64 gradum tenente, tempestas fuit quieta et valde calida, exortisque nubibus, templum Ludguangenſe enormi fulgure tactum eſt, cuius vim et vehementiſſimos effectus in proſternenda turre, portisque effringendis validiſſimis huc fuſius deſcribit Cl. Auſtor. Aliud eiſmodi fulgur die 11 ian. 1762 *Breagae*, ſeptem milliariſ abinde diſtantis, templum tetigit; in deſcriptione damnorum ei illatorum multa memorabilia occurrunt, quae tamen non inſolita in eiſmodi cladibus ſunt.

81) *Excerptum ex literis* Cl. 10. HUXHAM ad Cl. P. 515. WILH. WATSON datis d. 5 february 1762 *Plymouthiae*, duos caſus chirurgicos notabiles ſpectans *). Ali- cui, vulnere ſeptem pollicum circa collum, diſciſſa eſt maxima pars tracheae, illaeſis tamen vaſis iugularibus. Cl. Auſtor igitur, futura vniens vulnus, bis pupugit tracheam partesque externas, et vulnus intra menſis ſpatium coaluit. Poſtea exortus eſt abſceſſus externus, quo aperto exemit aliquid fili ſericei. Alii muſculos brachii, a ſcapula ad cubi- tum, fulgur combuſſerat, nec minus regionem um- bilicalem et femora vario modo laeſerat. Cum ad- eſſet inflammatio: venam ſecuit, et laxantia, cor- ticem, et fomenta ſpirituosa adhibuit; intra duos dies facta eſt ſeparatio viſtarum partium, quas, cum quaſi coreaceae eſſent et odore deterrimo, minime ſcarificare poterat; tandem aeger intra ſex hebdo- madas plane ſanatus eſt.

82) *Rela.*

*) Lectum d. 1. April. 1762.

P. 519. 82) *Relatio successus methodi* Cl. DAVIEL *extrahendae cataractae, in literis* ANT. CANTWELL ad Cl. IAC. PARSONS *). Extractio cataractae depositioni valde praeferenda videtur, siue lens sit opaca, siue capsula, siue capsulae anterior pars eaque interdum adhaerens. Vidit enim 1) anteriorem partem capsulae lentis tolli, lente relicta, et visum rediisse, 2) lentem opacam cum anteriori parte capsulae opacae simili effectu, 3) lentem cum capsula, iridi adhaerente, vbi vt plurimum aliqua portio humoris vitrei vel amittitur, vel cameram posteriorem replens herniam iridis sistit, quae tres dies post operationem caute refecanda est, et aegri caput in lectulo humiliter iaceat reliquis partibus, donec humor vitreus in cellulas regressus sit. Si lens deprimitur et capsula opaca est, aeger coecus manet; lens capsulae adhaerens post depressionem rursus ascendit; si posterior capsulae pars opaca est et relinquatur, aeger post depressionem et extractionem lentis visum non recuperat, sin lenti adhaeret, extrahenda est, non sine metu effluxus humoris vitrei.

P. 523. 83) *Excerptum epistolae* Cl. CAR. WOLLASTON ad Cl. WILH. HEBERDEN *de membris quibusdam emortuis in gente aliqua oppidi Wattisham in Comitatu Suffolciensi **).* Intra tres dies femina cum sex liberis sphacelo crurum correpta est, quae vel sponte secedebant, vel amputabantur. Vnus ex his quatuor mensium aetate mortuus est, reliqui doloribus sedatis satis bona sanitate fruebantur. Pater post quatuordecim dies ipse nigritie duorum digitorum manus dextrae afficiebatur, quorum vsus ta-

men

*) Lecta d. 1mo April. 1762.

**) Lectum d. 22. April. 1762.

men nunc restitutus est. In huius gentis vita et victu nondum errores detegere potuit Cl. Auctor.

84) *Excerptum epistolae* Cl. IAC. BONES ad Cl. P. 526. GEO. BAKER *de eadem re* *). Filia enim, 17 annorum, maximos sensit dolores cruris sinistri, altero die tumescens et maculis nigris obsita, donec putredo carnes consumeret, et ossa nuda relinqueret. Alterum crus paulo post simili modo affectum decedit; nunc abscessu femoris laborat. Mater eodem die, quo filia correpta est, insignes dolores cruris sinistri sustinuit, cuius carnes putrescentes brevi tempore a genu separabantur, et ossa nudarunt; alterum crus serius correptum ad malleum sphacelo secessit. Manus interea et brachiorum pars sine sensu, ac digiti contracti erant. Tres vel quinque dies post matris calamitatem liberi simili modo simul vehementissimis doloribus crurum, praesertim sinistriangebantur. Maioris puellae, 14 annorum, pes alter ad malleum sphacelo secessit, alter ad genu. Altera decennis pedem ad malleum et crus ad genu similiter amisit. Puero sexenni vtrumque crus ad genua separabatur, et alii quadrienni vterque pes ad malleos. Infans lactans bimestris, quamquam vberibus matris, morbo iam correptae, non amplius admouebatur, post duos menses tamen mortuus est; statim post mortem manus et pedes nigrescebant. Pater quatuordecim dies post matris morbum doloribus manuum vexatus est, paulo post digiti nigrum colorem traxerunt, vngues deciderunt, et duo digiti exulcerati sunt, postea tamen restituti. Omnes quidem debiles sunt, semper tamen sani fuerunt, et saepe pisces et carne suilla vtuntur.

85) *Ex*

*) Lectum d. 6. Maii 1762.

p. 529. 85) *Excerptum secundae epistolae* Cl. BONES ad Cl. BAKER *). Inquiruntur hic causae morbi antea descripti. Aegri enim aqua usi sunt e lacu; cereuisia in vase cupreo cocta; pane e tritico viliori facto, a cuius usu alius manuum stupore afficiebatur; in vasis cupreis lac, cet. coquunt; saepe pisa et panem inde factum edunt, vt et carnem suillam fumigatam, et veruecinam vetustam, vilissimam.

p. 534. 86) *Observationes ad examinandum horologii oscillatorii ab* ELLICOT *fabrefacti motum in insula* St. Helenae *institutae a* Cl. CAR. MASON **). In reditu ex promontorio bonae spei Cl. MASON, cum in insulam St. Helenae venisset, horologium Ellicotianum, quo in observationibus in promontorio bonae spei usus erat, ex praeceptis artis in munimento Iacobi constituit, vt motum eius examinaret. Sed cum coelum fere semper nubibus tectum, et locus, in quo horologium constitutum erat, angusta et profunda vallis esset, tempora descensus stellarum aliter, quam mediante apice rupis versus occidentem sitae, cuius altitudo prope apicem erat 30 gr. distantia vero a loco observationum exaequabat quartam miliaris partem, obseruari non poterant. Methodus itaque haec tempora horologii per motum sydereum determinauit. Ex hac lege multas observationes instituit, quas deinceps Cl. MASKELYNE directo in eundem locum telescopio, instrumento aequalis altitudinis applicato, obseruauit, omnesque has observationes collegerunt, vt ex earum collatione cum illis, quae in promontorio bonae spei factae fuerant, grauitatis ratio in his locis deduci posset.

87) *Dis-*

*) Lectum d. 6. Maii 1762.

**) Lectae d. 6. Maii 1762.

87) *Disquisitio in observationes ad determinandum* p. 540.
motum horologii Ellicotiani, in insula St. Helenae a
*Cl. MASON factas, Auctore Cl. IAC. SHORT *).*
 Inusitata erat methodus, qua articulo priore usus
 est Cl. MASON, ad explorandum regularem horo-
 logii motum. Cl. enim SHORT disquirat, num occul-
 tationes stellarum per apicem rupis descriptae cer-
 tam rationem suppeditare possint determinandi mo-
 tum horologii, et num observationes MASKELYNE
 ope telescopii, instrumento aequalium altitudinum
 applicati, iis praeferendae? atque defendit, priores
 esse longe exactiores posterioribus.

88) *Recensio observationis ecclipsis lunae, d. 8 maii*
1762 tempore matutino factae Londini, a Cl. SHORT.

89) *Observationes eiusdem ecclipsis, a D. BEVIS*
factae.

90) *Relatio de monumento notabili prope Afhford*
in Comitatu Darbiensi inuento, ex literis Cl. EVATT
ad Cl. WHITEHURST, communicata a Cl. BENI.
FRANKLIN. Imago illius aeri incisa est.

91) *Descriptio fontis Hieronis in metallifodinis* p. 547.
Chemnicensibus in Hungaria, anno 1756 exstructi,
Auctore Cl. WOLFE, communicata a Cl. HENR. BA-
*KER **).* Huius machinae, quae nihil noui habet,
 et solum a Cl. HELI ad maiora opera applicata fuit,
 descriptio longe prolixior est, quam vt hic tradi pos-
 sit, inprimis cum eiusmodi descriptiones, si mini-
 mae circumstantiae omittantur, plane inutiles sint.
 In usu eiusdem id solum notatu dignum, quod niues

*) Lect. d. 13. Mai. 1762.

**) Lecta. d. 17. Iun. 1762.

ac glacies ex motu aquarum in eadem fermentur. Auctor proinde huius descriptionis amplam adiecit theoriam, de formatione niuis et glaciei, ex qua declarare conatur, qua ratione ope motus aquae per hanc machinam in locis quibusdam nix immo et glacies formetur.

P. 554. 92) *Relatio de productio marino notatu digno, in epistola* Cl. ALEX. RUSSELL ad Cl. TH. BIRCH *). Est priapus pedunculo filiformi, corpore ouato, medio inter magnitudinem oui gallinacei et columbini, laeui, membranaceo, colore cinereo, ore sub apice posito quadriualuulari et cruciformi, ano in eodem latere supra basin collocato, etiam quadriualuulari. A corpore exit pedunculus rotundus, cauus, asper, substantia coriacea, decem pollicum longitudine, colore subfusco, crassitie pennae gallinae, cuius finis faxo inhaeret. Superficies interna e fibris reticularibus constabat, os interius radiata substantia callosa obsitum fuit, et anus e fibris complicatis constitit. Ab apice ad anum oblique descendit in utroque latere corpus laeue conuolutum, quod profecto est intestinum tenue.

93) *Litterae* a Cl. NEVIL MASKELYNE ad Cl. TH. BIRCH datae, quae continent conclusiones, deductiones ex observationibus distantiarum lunae a sole atque stellis fixis in itinere ex Anglia in insulam St. Helenae factis, eo consilio, ut longitudo locorum, in quibus nauis quouis tempore versetur, determinari possit, una cum descriptione totius computationis eo fine instituendae.

P. 578. 94) *Nonnullae rationes pro lunari atmosphæra*, Auctore SAM. DUNN **). Cum quaestio, utrum luna

*) Lect. d. 24. Iun. 1762.

**) Lect. d. 1. Iul. 1762.

luna athmosphaera sit circumdata, nec ne? valde adhuc sit vexata, Cl. DUNN, circumspiciens rationes ac methodos, quibus antea astronomi vsi sunt, ad decidendam hanc rem dubiam, tandem in eiusmodi cogitando incidit, quae a nemine adhibita, ipsi tamen ad eam rem extra omne dubium ponendam apta visa est. Consistit haec methodus in subtili examinatione apparentiarum annuli saturnini occultati per lunam. Eiusmodi apparentiarum Cl. Auctor observationes habuit anno 1762. d. 17 iunii post horam 2 matutinam, easque tales deprehendit, vt ex iis concludere liceat, dari aliquam lunae athmosphaeram.

95) *Recensio de cometa mense iunio 1762 Parisiis viso, desumpta ex literarum excerpto datarum a Cl. DE LA LANDE die 30 iulii 1762, ad Cl. CAR. MORTON.*

96) *Praecipua observationis transitus veneris per solem die sexto iunii 1761 Calcutae in Bengaliam, cuius latitudo 22 gr. 30. minut. et longitudo respectu Londini Orientali, quam proxime 92 gr. factae, communicata a Directoribus Societatis Orient. Indiae, Auctore Cl. CAR. MORTON.*

97) *Relatio vltior de casu gentis Wattishamensis in Comitatu Suffulciensi, cruribus destructis, ex literis Cl. CHARLTON WOLLASTON ad Cl. TH. BIRCH*).* p. 584.
Pater aegrorum praeter duos digitos, qui contracti manserunt, plane restitutus est. Caries crurum matris sphacelo separatorum adhuc quidem adest, attamen non vltius serpit; brachium dextrum destructum est simul cum digitis contractis. Puella maior mortua est, altera bene se habet, tertia, cuius

B 2

pes

*) Leſt. d. 11. Nov. 1762.

pes ad nexum ossis scaphoidis cum astragalo separatus est, carie calcis et astragali laborat; vterque puer perfecta sanitate rursus gaudet.

p. 586. 98) *Observationes aestuum in insula St. Helenae, expositae in literis a Cl. NEVIL MASKELYNE ad Cl. TH. BIRCH **). Cum nullae adhuc prostant observationes aestuum in locis prope aequatorem institutae: magna cum industria eas fecit eo tempore, quo sibi observationum faciendarum causa in insula *St. Helenae* degendum erat; atque ut de earum fide et diligentia nemo dubitandi causas habeat, primo describit instrumenta, quibus in dimetienda fluxus altitudine usus est, deinde ipsam observandi methodum observationesque ipsas a decimo octavo novembris 1752, usque ad vicesimum secundum decembris exhibet.

99) *Excerptum ex literis Cl. DE LA LANDE ad Cl. NEVIL MASKELYNE datis Parisiis die decimo octavo novembris 1762.*

100) *Observationes interni contactus veneris cum limbo solis in nupero eius transitu per solem, in diuersis Europae locis factae et collatae cum tempore eiusdem contactus in Promontorio bonae Spei observati, indeque deducta Parallaxis solis. Auctore Cl. IAC. SHORT.*

p. 629. 101) *Consilia quaedam auertendi damna, nauibus earumque malis a fulguribus ac tonitribus illata, quae potissimum continentur in literis ad Ill. GEO. ANSON, datis a Cl. WILH. WATSON ***). Primum recenset variarum nauium clades, recentissime et eius memoria maximo regis Britannici damno a fulguribus

*) Lect. d. 18. Nov. 1762.

**) Lect. d. 16. Dec. 1762.

bus ortas ac illatas, deinde notat, cum hodie demonstratum sit, fulgura ac tonitrua, quorum natura maioribus nostris densissimis obuoluta erat tenebris, nil aliud esse, quam accumulata[m] electricitatem, quae tandem per fulgura exploditur, posse excogitari remedia auertendorum damnorum, quae ex illis oriuntur. Etenim ex ingeniosissimi DE ROMAS experimentis cum draconibus volantibus institutis constat, posse electricitatem nubium ope funiculi, certa arte parati, sine ullo sonitu ac damno ex nubibus in terram deduci, licet, quando aliqua in hoc apparatu artificiosissimo praeteruifa fuerant, transitusque electricitatis impeditus erat, radius electricitatis igneus prorumpens vnus digiti crassitie ac decem pedum longitudine exploderetur cum tanto fragore, ac si sclopetum minus explosum fuisset. Ex eoque errore putat Cl. Auctor in apparando funiculo admissio accidisse mortem Cl. RICHMANNI. Quae cum ita sint, conuertendae sunt ex Auctoris sententia omnes cogitationes eo, vt eiusmodi apparatus excogitetur, quo a nauibus electricitas in mare deriuetur ac deducatur, imprimis cum nautae ex notissimo illo phaenomeno, cui Castoris et Pollucis nomen dederunt, intelligere possint, quam prope iam sint intra sphaeram nubium electricitatis eiusmodi plenarum, quae fulgura et tonitrua efficiunt. Haec consilia Auctor tandem variis, imprimis Franklinianis, experimentis corroborat, vtilitatemque eorum luculenter declarat.

102) *Relatio de obitu* Cl. IAC. BRADLEY, *Astro-p. 635.*
nomi Regii, ex literis Cl. DAN. LYSONS ad Ill.
*Com. GEO. MACCLESFIELD **). Iam diu laborauit debilitate, imprimis dolore quodam in dorso, interdum dysuria, donec tandem in veram ischuriam

B 3

riam

*) Lect. d. 16. Dec. 1762.

riam incidit, et vrina vsque ad eius obitum cathe-
tere educta est. In sectione cadaueris apparuit in-
flammatio intestinorum, ventriculi, partisque hepa-
tis; pinguedo dextri renis scirrhusa fuit, vterque
ren mollis, e cuius substantia, si premebatur, pus
vt e spongia exibat; calculus ibi non fuit. Vena
caua et vena renalis sinistra permagnae erant, aorta
in bifurcatione, in arterias crurales ossificata. In
iunctione ossis pubis sinistri cum ischio in pelui con-
spiciebantur duo tumores contigui, trium pollicum
longitudine, glandulis similes, quorum substantia
pure erat repleta. Prostata tumida et indurata,
interna vesicae superficies inflammata erat, nec ipsa
nec vterque calculus vel arenam continuerunt.

p. 640. 103) *Experimenta, quae declarant, aquam com-
primi posse*, Auctore IO. CANTON *). Quamuis
celebratissimum experimentum Florentinum, quo
Academici demonstrasse putarant, aquam non com-
primi posse; et a philosophis sequentis temporis eo
consilio allegari soleat, accuratius tamen pensitatum
id, quod probare debet, non probat. Compressae
enim sphaerae, quae aquis repleta est, aureae et ar-
genteae soliditatem minui, et aquam per eius poros
egredi, nemo dubitabit, qui hoc experimentum vi-
debit. Sed quis Academicorum vnquam demon-
strauit, tantum aquae per poros exiisse, quantum
eius erat in spatio, quo compressione sphaera minor
facta? Sine qua demonstratione ex hoc experimento
nihil certi cogi potest. Certioribus proinde ac sub-
tilioribus admodum experimentis extra omne du-
bium ponit Cl. Auctor, aquam comprimi posse, ac
reuera comprimi. Nituntur ea experimenta artifi-
cio, quo aqua a pondere incumbentis aeris athmo-
sphaerici ita liberatur, vt certo animaduerti possit,
vtrum

*) Lect. d. 16. Dec. 1762.

utrum in vase, cuius amplitudo non mutabilis, complexa idem spatium occupet, quod occupauerat, antequam a pondere aeris athmosphærici premebatur, an vero eo remoto maius occupet. Lectu ac consideratione accurata digna sunt curiosissima experimenta, quibus ingeniosissime ostendit, aquam omnino remoto pondere aeris athmosphærici maius occupare spatium, amplitudine vasis manente eadem, ac proinde aere admissio in minus redigi spatium ac comprimere.

104) *Observatio ecclipsis solaris die decimo sexto octobris 1762 facta, et in literis Cl. SAM. DUNN ad Cl. IAC. SHORT datis exposita.*

105) *Excerptum epistolæ Cl. W. WATSON ad Cl. P. 646. IO. HUXHAM, continens animadversiones de catarrho, qui grassatus est Londini et in vicinia, mense maio 1762, et de dysenteria, quæ orta est sequenti autumnus *).* In hoc epidemico morbo, mense maio et parte iunii grassante, pectus afficiebatur, febre subsequente. Similis morbus Londini frequens fuit anno 1743, quem nominarunt *Influenza*. Feminae magis quam viri eo correptæ sunt; nocuit crebra venæsectio, sanguis plerumque viscidus et serum biliosum erat; emetica lenia, vesicatoria et balsamica profuerunt in febre maiori cum tussi, et in fine cortex peruvianus; cordialia vero et volatilia nociua fuerant. Dysenteriam, si cum febre inflammatoria coniuncta erat, venæsectio, purgantia lenia et diluentia leuarunt; absente febre, iusculum veruecinum tenue, clysmata cum tinctura Thebaica ter in die repetita. Mortui sunt hoc morbo tres infantes sine febre, in duobus eorum vésicula fellea bile viscida repleta, in tertio canalis intestinorum minime inflammatus fuit. Alius

B 4

infantis

*) Lect. d. 23. Dec. 1762.

infantis intestina maxime inflammata et viscera abdominis foetore maxime infecta fuerunt. Calor moderatus et perspiratio adiuta in hoc morbo utilitatem praecipuam attulerunt.

p. 650. 106) *Epistola* Cl. IO. LULOFFS ad Cl. CAR. MORTON, in qua deprehenditur observatio deliquii lunaris d. 8 maii 1762 facti, et observatio eclipsis solaris d. 17 octobr. 1762, tandem observatio defectus lunaris d. primo nouembris 1762.

p. 654. 107) *Relatio de Gardenia ex literis* Cl. DAN. C. SOLANDER ad Cl. PHIL. CARTERET WEBB *). Hanc plantam Cl. ELLIS iam descripsit in Vol. 51. P. 2. Phil. Transact. p. 929 **); addit igitur Cl. Auctor nonnullas observationes. Ovarium maturum est ouiforme, exterius fulcatum a calycis laciniis descendentibus, interius septo membranaceo in duas cellulas diuiditur, quarum utraque 50 circiter semina compressa, substantia mucilaginea circumdata, continet. Chineses haec semina ad tincturam coccyneam adhibent. Semina, iam ante 80 annos collecta, aquam, spiritus, aliosque liquores flauos reddiderunt. Calyx interdum in quinque, interdum in sex lacinias diuiditur, cuius nonnulla specimina e Museo Britannico hic depicta sunt.

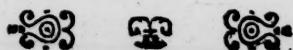
p. 661. 108) *Relatio de cochinella femina et mare, quae in Casto Opuntia vel Fico Indico in Carolina Meridionali et Georgia gignuntur, in epistola* Cl. IO. ELLIS ad Cl. PETR. WYCH ***). Vidit in tela Opuntiae tres vel quatuor muscas minutissimas mortuas, cum albis alis, quas humectauit spiritu vini debili, et microscopio

*) Lect. d. 23. Dec. 1762.

**) Comment. hor. Vol. XI. p. 40;

***) Lect. d. 23. Dec. 1762.

croscopio disquisiuit, atque inuenit, haec corpora colore coccineo esse, vnde putauit, haec insecta mares esse. Cl. GARDEN mares ita describit. Mares, quorum inter 200 femellas vix vnus inuenitur, valde agiles sunt, figura magis formosa, quam qua femellae maiores et torpidae instructae sunt. Caput a collo multo tenuiori facile distinguitur, thorax ellipticus capite et collo longior est et planus; e fronte duae antennae proficiscuntur longiores, quam in feminis, articulis iunctae, et a singulo articulo prominent quatuor breues setae; in quolibet latere ad sunt tria crura articulata; ab extremo caudae exeunt duae setae tenuissimae, albae, diuergentes, et totum insectum quater vel quinquies longitudine superantes. Duae alae in posteriorem partem scapularum aut thoracis inferuntur, et horizontali situ incedendo apparent, more muscarum, oblongae, ad finem rotundae, et angustae ad insertionem, corpore longiores et duobus nervis instructae; corpus maris clarius rubet, feminae obscurius. E medio pectoris feminae egreditur proboscis, qua et nutrimenta sumit, et filamenta net ad suam transformationem; tum animalis volumen valde augetur, crura, antennae, ac proboscis breuiiores fiunt, et vix conspiciendae. Si humectatur et in aqua lanceola secatur, magna ouorum copia deprehenditur. Femella, ouis vacua, moritur, qua propter in Mexica senes, ouis plenae, necantur, ne tingentem virtutem amittant. Adiiciuntur icones aeri eleganter incisae.

II.

Vorstellung der Vögel Deutschlands und beyläufig auch einiger Fremden; nach ihren Eigenschaften beschrieben von IOHANN LEONHARD FRISCH Rectör des Gymnasii zum grauen Kloster in Berlin, und Mitglieder der königlichen Akademie der Wissenschaften, in Kupfer gebracht, und nach ihren natürlichen Farben dargestellt von FERDINAND HELFREICH FRISCH, Kupferstecher in Berlin. Berlingedruckt bey Friedrich Wilhelm Birnstiel. 1763. in Folio. 1 Alph. pl. 20 $\frac{1}{2}$ cum ind. tab. aen. cum Titulo et Supplem. 256.

i. e.

Imagines auium Germaniae et exterarum quarundam; pro natura descriptarum a IO ANNE LEONHARDO FRISCHIO aeri incisae coloribusque propriis depictae a FERDINANDO HELFRICO FRISCHIO.

Quamquam satis ROESELII aliorumque exemplis constat, quantum aetas nostra patriaque gloriari possit talibus viris, qui in exprimendis diuersorum animalium imaginibus naturaque describenda, ingenium et artem egregiam demonstrarunt; id nouo tamen hoc opere confirmatum videtur, quod FRISCHII Berolinenfes in lucem ediderunt. Fuit enim IOHANNES LEONHARDUS FRISCHIUS Gymnasii quondam Berolinenfis Rectör, cuius in historiam animalium merita non ignorant eruditi, qui egregii huius operis primus et praecipuus inuentor et Auctör est. Is quaelibet auium genera, quantum potuit in his nostris terris nancisci, vndique congef-

concessit, eaque per aliquod tempus in domo sua aluit, hoc consilio, vt harum auium indolem moresque accuratius cognosceret. Mortuarum solebat cutem, ita pro ea, qua pollebat arte, praeparare ac conseruare, vt vitae quasi easdem videretur restituisse. Has ita praeparatas filio, in arte iconographica exercitatissimo, FERDINANDO HELFRICO tradidit, mandauitque vt figuras earum aeri incidere, viuisque ad naturae similitudinem exprimeret coloribus. Vniuersas vero Germaniae aues ipse antea in duodecim classes diuiserat, deque earum natura, indole ac moribus, quae cognouerat, in paucis etiam nonnulla de aucupii ratione, literis mandauerat.

Edendi igitur huius operis initium factum est anno huius seculi quarto circiter et tricesimo. Quo coepto, viuo adhuc IOHANNE LEONHARDO ad quartam classem res perducta est. Cui cum immortuus esset FRISCHIVS pater, egregia ista auium collectio primum ad Lib. Bar. DE VERNEZOBRE, et ab hoc ad Academiam Regiam Berolinensem transiit. Quae tamen res non impediuit, quo minus FERDINANDUS HELFRICUS filius coeptum opus continuaret. Quod cum et huius curis non nisi lento gradu procederet, ipseque vita prius deficeret, quam posset ad finem perducere, tamen supererat nepos, artis iconographicae non minus gnarus, qui paterno auitoque operi vltimam manum admoueret. Vterque eorum filius atque nepos, cum, pro ea, cui se dederant, arte, nihil aliud ad absoluendum hoc opus possent conferre, nisi vt imagines auium aere exprimerent: describendarum earundem curam reliquerunt alio FRISCHIO, IOHANNIS LEONHARDI filio natu minori, Sacrorum inter Silesios Antistiti. Indices tandem cura Lib. Bar. DE ZORN, qui et in vniuersum optime de hoc opere meritus est, adiecti sunt.

Haec

Haec est ergo egregii huius operis, cuius editio per triginta fere annos protracta est, historia. Si quis vero ipsum opus viderit, e figurarum accuratissime expressarum elegantia intellexerit, haud frustra tantum temporis studii ac sumtuum huic operi impensum esse. Auium delineatarum numerus ultra CCC adscendit, quoniam et femellae, ubi colorum diuersitas id requirebat, depictae sunt. Nomina gallica et latina germanicis vbique adposita sunt. Descriptiones breues sunt, in quibus singularia quaedam hinc inde de moribus nonnullarum

Tab. I. auium adducuntur. Primae classis sectio prima *Fringillae*, *Carduelis*, et *Enucleatoris*, secunda *Passeris* et *Miliariae* tertiaque *Linariae*, *Loxiae* et *Passeris Canariensis* species continet, quae aues omnes breue crassiusque rostrum habent, cannabisque grana infringere valent. Secunda classis aues minores rostro tenuiore comprehendit, *Paros* scilicet, *Alaudas*, *Hirundines*, *Rubeculas*, *Phoenicuros*, *Lusciniam*, *Currucam*, *Motacillas*, *Muscipetam* et *Trochilos*. Ad T. 25. tertiam *Turdus* et *Merula*, ad quartam *Picus*, *Torquillus*, *Certhius*, *Cuculus*, *Vpupa* et *Psittacus* pertinent. Ad quintam *Picam* et *Garrulum*, ad sextam T. 63. *Coruum*, *Cornicem* et *Monedulam*, ad septimam de T. 69. nique omnes aues, quas *Vultures* et *Falcones* LINNAEUS dixit, vt ad octauam *Strigis* LINNAEI genus refert. Addidit tamen quoque *Caprimulgam*, *Vesperilionem* et *Felem volantem* (*Lemur volans* L.). Classem T. 105. nonam *Gallinae* L. quibus *Struthionem* et *Otitem* L. T. 138. addidit, decimam *Columbae*, vndecimam vero *Phoenicopterus* L. *Anas* L. et *Mergus* L. efficiunt. Vltima tandem classe *Grus*, *Ciconia*, *Ardea*, *Platalea*, *Ardea stellaris*, *Fulica*, *Gallinula palustris*, *Ortygometra*, *Vanellus*, *Charadrius*, *Pluvialis*, *Sturnus*, *Larus*, *Merops*, *Ispida*, *Rusticula*, *Numenius* et *Glareola* comprehenduntur.

Aucto-

Auctores nunquam fere, nec vnquam illi, vnde nomina desumta sunt, citantur. In descriptione figuris addita, ae inprimis, quae de *Pici viridis* lingua, moribus *Cuculi*, et *Lanii minoris*, *Nidoque Chlorionis* adducuntur, lectu digna sunt. Vbi fieri potuit, aues in naturali magnitudine delineatae sunt, in maioribus mensura apposita est.

III.

Considerations sur les corps organisés, ou l'on traite de leur Origine, de leur developpement, de leur reproduction etc. et ou l'on a rassemblé en abrégé tout ce, que l'histoire naturelle offre de plus certain et de plus intéressant sur ce sujet. Par C. BONNET, des Academies d'Angleterre, de Suède, de l'Institut de Bologne, Correspondant de l'Acad. Royale des Sciences etc. a Amsterdam chez Marc Michel Rey. 1762. 8. To. I. pl. 20. To. II. pl. 23.

hoc est:

Corporum organisatorum disquisitio, vbi differtur de eorum origine, euolutione atque regeneratione etc. adductis simul omnibus momentis breuiter ex historia naturali, quibus certitudo idonea ratione euincitur. Auctore C. BONNET.

Assiduum, quod in perscrutanda historia naturali, inprimis insectorum, adhibuerat studium Cl. Auctor, etsi infelici fato aciem oculorum eius priuasset, eum tamen a continuandis obseruationibus suscipiendisque doctissimis meditationibus detertere non

non potuit. His itaque debemus etiam egregium, quod indicamus, opus, quod ita conscriptum esse fatemur, vt, mysterium quamuis generationis non explicet, illustret tamen, nec non praestantissimarum adnotationum multitudine confirmet. Quum autem Ipse humanissime de suis iudicet laboribus, quantum intersit eos curatius nosse, nunc apparebit. Redit itaque eo omnis Nostri opinio, vt certius constet, generationem esse euolutionem praeexistentis germinis. Id vero probaturus, in duas diuisit opus suum partes, quarum altera de opinionis demonstratione dispicit, altera vero ex omni historia naturali desuntis demonstrationibus per obseruata eandem corroborat. Monet tamen simul, octo priora capita primi tomi olim iam conscripta, deinde iterum suppressa, atque partem fuisse *Contemplationis naturae*, de quo libro alibi dicemus. Sed, quod totius operis meretur peruestigatio nostram attentionem, de singulis praecipua momenta huc referemus.

Absoluitur *primus tomus* duodecim capitibus, in quibus de germine, ceu principiis corporum organifatorum, de horum corporum incremento in genere, deque eorum generatione, nec non de monstris, de multiplicatione per gemmas, additis variis huc pertinentibus obseruationibus, porro de nutritione, quatenus ad generationem pertinet, de microscopiorum ope institutis circa liquorem seminalem tentaminibus et experienciis, agitur, simulque reliqua systemata de moleculis organicis, de formatione pulli in ouo, de metamorphosi, de polypis, et quae huc pertinent, diiudicantur.

De germinibus duplex est sententia, vt scilicet illa vel sint inuoluta, vnumque contineat reliqua, inde euoluenda: vel sint vndiquaque disseminata, nec nisi conueniente matrice suscepta formentur.

Incre-

Incrementum corporum a nutritione seu nouarum p. 4.
 particularum, antea praeparatarum, appositione
 pendet, quam in contextu celluloso fieri autumat
 Noster. Generatio obscura quidem, forte aliquando p. 10.
 detegenda, duabus hypothesibus ansam dedit, vel
 praeexistenti germini in ouo, vel spermaticis animal-
 culis, per microscopia detectis, cum quibus conue-
 niat puluis staminum in vegetabilibus, sed in femi-
 narum liquore pariter animalcula visa sunt. Hinc
 pronus est Auctor Cl.¹ ad adsumendam sententiam
 de successiua euolutione, vt succus spermaticus ea
 propter sit succus nutritius primarius germinis.
 Nascuntur autem monstra, quae vel partes aliquas
 extraordinario modo conformatas habent, vel mi-
 nus recte coordinatas, vel pauciores vel plures ac
 necesse est. Huc pertinent etiam multi ex diuersis
 indiuiduis geniti. Quoniam vero partes animalium p. 21.
 diuersae sint ratione proportionis et consistentiae,
 elementa earum quoque varietatem habent, quae
 facilius extendantur nec ne. Hanc potestatem au-
 tem exferit fluidum nutritium seu liquor seminalis,
 cui insunt diuersa elementa, diuersas partes nutri-
 entia, a quorum defectu vel varietate monstra pro-
 ueniant. Liquor seminalis etiam, intrans in ger-
 men eiusque circulationis organa dilatans, in eodem,
 antea quiescente, circulationem incipit. Sed ger-
 mina, idonea tantum occasione accedente, crescunt
 et multiplicantur per gemmas et nouas propages
 in plantis et animalibus v. c. polypis, aliisque, vermi-
 bus, in quibus noua capita caudaeque regenerantur.
 Etsi autem talis gemma totius animalis aut plantae p. 31.
 partes omnes contineat, aliquas tamen tantum
 emittat, causam in structura germinis vel in rela-
 tione corporis, vbi euolui debent, vel in externis
 quibusdam conditionibus quaerendam esse iudicat
 Noster. Minima etiam germina breui temporis
 spatio

spatio in immensum augentur, quod ad fluidam magis naturam inclinant, hinc rarefieri nouisque moleculis additis increfcere poffunt. Seruantur autem aequae facile sub vario ftatu ac guttula aquae, quae vel congelata, vel in vaporem refoluta, vel alii corpori admixta, nunquam aqua effe definit. Ex quibus etiam argumentis varia huc pertinentia problemata folui poffunt, quae quidem omnia adducere nunc non libet, non poffumus tamen non profiteri, eam rationem nobis non facere fatis, qua neceffitatem coniunctionis vtriusque fexus explanare ftudet

- p. 54. Noster, quo nempe generatio magis regularis fiat, et defectus vnus indiuidui per alterum refituatur et contra, id, quod germinis praeeftentiae quodammodo videtur contrarium effe. In corporibus porro organicis nutritio fit per affimilationem alimentorum in fui fubftantiam, quae alimenta iam fubtiliora ad vegetabilia feruntur, animalia vero, quippe quae diuerfiffimis vtuntur, ea prius mutant
- p. 62. et deinde apponunt. Nulla vero metamorphofis fit, elementa prima inorganica formant fecunda feu germina fua compositione, facultate quadam attractionis, hinc moleculae nutrientes non fimplici ad fuperficiem appofitione, fed etiam per intimiorem
- p. 70. ingreffum, *imbibitionem* nominat Cl. Auftor, organicis partibus aliunguntur. Sic extenduntur fibrae varia ratione, folidaeque magis euadunt. Fluidum autem feminale eft germinis nutriens liquor, quod idoneas fibi particulas adfumit, et quum in eodem feminali fluido variae fint, diuerfas facient. imprefiones germini. Dum de germine haec fecum confiderat, en Cl. BUFFON fuum de moleculis organicis, fefe vnientibus, proponit fyftema, inde generationem illuftraturus; hoc itaque fufe recenfet, et diiudicat Noster, fimulque multis argumentis fuam de germine praeualere hypothefin oftendere fatagit.

Haec

Haec olim, vt diximus, scripserat Cl. Auctor, sed iam retractans suam materiam, magis ad amplectendam suam opinionem incitatus est adsensu et obseruationibus Ill. HALLERI de formatione cordis in pullo factis*). Ex adductis iisdem vero concludit, prout in omni ouo, etiam non foecundato, vitellus est pullusque, ita in omnium feminarum ouis praexistere germen, itemque de ouis vegetabilium demonstrat: multis Ill. HALLERUM de hac inuentione, qua vitellum essentialem pulli partem esse euicit, exornans laudibus, nec non HARVEYI obseruata, quibus epigenesis solet confirmari, e contrario his admodum esse consentanea. Quum itaque principium existentiae partis eo demum tempore factum fuisse adsumatur, quo primo apparere incipit, quamuis antea iam adfuerit, denuo in metamorphosis insectorum, immo in vegetabilibus, cum animalibus comparatis, euolutionis testimonia adfert. Non enim in erucis tantum omnes papilionis partes, sed etiam oua detecta sunt, itidem in vegetabilibus, in gemmis et feminibus, partium rudimenta obseruata. In animalibus hanc euolutionem vis cordis arteriarumque praestat, quippe qua nouae moleculae adducuntur, et incrementum faciunt, aliae per transpirationem, etiam in ouo, dissipantur. In plantis haec vis quidem deest, nihilo tamen secius succi celeriter adscendunt, quem mechanismum autem incognitum esse suspicatur Cl. Auctor. Interim ex molli in duriorē substantiam vegetabilium mutatio aequae ac in ossibus contingit, quod ex Cl. DU HAMEL obseruationibus comprobatur. Lex itaque vniuersalis in producendis corporibus ex germine euoluto est, quare nunc concidere videntur

*) De his exposuimus Comment. Nostr. Vol. VII, P. II. p. 234.

- tur omnia reliqua, de generatione proposita systemata, quae denuo Noster perpendit, ad mirificas
- p.182. simul, quae in polypis fiunt, et ex Trembleyanis tentaminibus fusc repetuntur, respiciens mutationes.
- p.218. Nunc enim, quod olim Cl. LEIBNITIUS hariolabatur, ex his constat, polypos cum vegetabilibus, quasi ex gemmis nascentes, conuenire, esseque inter corpora naturalia affinitatis gradus. In mineralibus tantum aliqua superest obscuritas. Ex his autem simul patere arbitratur Noster, ex analogia concludere semper non sufficere. Quo vero certius constet de gemmarum germinumque, siue animalium siue vegetabilium indole, quae in vegetabilibus de his, utpote facilius disquirendis, cognoscantur, studiose exponit. Vulnus itaque arboris, ablata parte corticis, consolidatur sic, ut superiore in vulneris loco primo, deinde in reliquo ambitu enascatur protuberantia, quae ex interiore corticis superficie producat. Haec ab initio gelatinosa grysea, dein viridis fit, et cicatricem facit. In pullo viscera quoque ab initio mucilaginosi videntur, sed
- p.235. mucilago organica est. Ex ligno autem nunquam noua productio fit, sed ex alburno, imperfectiore quasi ligno, quod ex cortice sensim manifestius prodit. Hinc etiam ligni ossiumque in animalibus conformationem similem esse adserit Cl. Auctor, quae sententia est Cl. DU HAMEL, oppugnata ab Ill. HALLERO, defensa a Cl. FOUGEROUX, quorum singulorum argumenta hic recensentur, ex quibus patet, in vegetabilibus aequae ac animalibus successu sua euolutione perfectas partes reddi. Dicta namque protuberantia in laesionibus arborum nata, ex descendente succo fit, et nouis productionibus. v. c. radices inseruit; sine hac rami non facile crescunt, ea praesente vero radículas agunt. Hac occasione multa alia simul contemplatur phaenomena, in gemmarum

marum inoculatione conspicua; quae tamen penes ipsum Cl. Auctorem sunt legenda. Germina in p. 269. omni parte arboris diffusa esse credit, quae vero non nisi accedentibus quibusdam conditionibus euoluuntur. Multa quoque sunt, quae productionibus animalibus nouarum partium, ceu eorum gemmis aequè conueniunt.

Quare nunc altero libri tomo de his copiosius dispicit Cl. Auctor, et octo diuersis capitibus de his agit, ita vt partim restitutiones partium perlustret et diiudicet, partim foecundationem atque generationem animalium, nec non monstrorum prouentum ponderet. Sed, quum ea, quae in vegetabilibus fieri perspicimus, phaenomena in animalibus multum illustrent, quid in polypis atque lumbricis terrestribus, in reproductione partium contingat, ad normam vegetabilium, ex gemma iterum prodeuntium, disquirat. Optat vero, vt quae a Cl. REAUMUR et se facta sunt in lumbricis tentamina, ab aliis iterum studiosius repetantur. Vidit nempe p. 6. lumbricum per medium dissectum, ex ea parte, quae caput habebat, sesqui mensis spatio ita propullulasse et perfecisse corpus, vt suis iterum officiis defungi potuerit, in aliis tardius res euenit, nec semper eodem felici cum successu. Protuberat autem in loco abscisso noua pars organica, euolutione perficienda, simillimo ac in arboribus modo. Euidentiora momenta praebuit vermis aquae dulcis, de quibus etiam egit Cl. Auctor in *insectologia*, sic chelae cancrorum, multis factis tentaminibus, regeneratae inueniuntur. Nec appositio successiua nouam facit p. 21. partem, quin potius incrementi ratio germen organicum euolui suadet, quod in aliis animalibus in ouariis latet, in vermibus hisce vbiuis in corpore distributum haeret. De his tamen sic iudicat, vt p. 29. prioris generis germen toti corpori in vniuersum

producendo sufficiat, posterioris vero non nisi parti, quae restituenda est; confusione in productione non fieri, ob variantem humorum ascendentium et descendentium directionem. Si loco capitis cauda nascitur, forte non nisi germina caudae adsunt. Est enim in variis adhuc obscuritas conditionibus. Sed

- p. 45. redit Noster ad Polypos, notamus tantum, eundem partes polypilacerati inter se, prout oculum arboris,
- p. 53. iterum iunctas vidisse, idque eo facilius, quod omni-modi inter partes polypi analogia est, quae aptam in vegetabilibus quoque unionem efficit. Eadem
- p. 56. ratione miranda in vulneribus restitutio contingit, experientia Cl. DU HAMEL confirmante, nec non calcare galli, quod cristae inferitur, circa quod ligamentum capsulare et lateralia, quae nondum extiterant, accrescunt. Praeterimus iam reliqua multa,
- p. 76. a polypis millepedibusque desumpta exempla. Ad metaphysica enim pergit Cl. Auctor. Praesupponit itaque polypis etiam inesse animam, quae, quum diuidi ob simplicitatem nequeat, aequae ac ex matre non abit animae pars in foetum, nunc coniicitur in germine antea extitisse atque cum germine ipso
- p. 82. euolui. Hinc polypus regeneratus *noua persona* est: hac autem admissa coniectura, reliquae mutationes et insectorum quoque metamorphoses facile explicantur. Ipsam deinde foecundationem generationemque animalium intuentes, obseruamus eam plerumque duplicis sexus coniunctione fieri, neque tamen et haec norma sine exceptione est, id, quod Cl. Auctor pro ampla sua eruditione variis et multa attentione peruestigatis, diuersorum animalium exemplis corroborat. Differit enim de piscibus, muscis, araneis, apibus, papilionibus, scarabaeis, gall-insectis, bufonibus, ranis, praesertim de animalibus hermaphroditis, ut limacibus, lumbricis terrestribus, et quum haec, utroque licet sexu instructa, per se non

gene-

gene-
rons
uis
gene-
aesta
causi
etiar
quae
mun
rum
aliae
temp
non
haus
temp
oua
BLE
tion
sicca
poly
posse
fatis
tion
nit,
mag
sed,
ribu
mus
vera
meta
phae
et in
aqua
ma e
expl
alia

generent; repetitis tentaminibus vermiculos *pucerons* dictos, hac facultate instructos esse docet, quamuis iidem quoque antecedente coitu nonnunquam generent, in quibus etiam hoc singulare est, ut aestate viuipari sint, autumnno vero ouipari, horum causa maris accessum necessarium esse coniicit. Sic p.134. etiam polypi sunt androgyni. Omnia vero insecta, quae metamorphosin subeunt, post eam factam demum sexum ostendunt, quo loco Noster varias iterum Cl. BUFFONII opiniones refellit. Praeterea p.148. aliae in generationis negotio varietates occurrunt, tempus oestri venerei admodum diuersum est, nec non effectus, insecta post copulam plerumque exhausta viribus moriuntur, alia non aequae, differenti tempore partus fit, alia viua pariunt animalia, alia oua ponunt, alia vtrumque perficiunt. TREMP. p.155. BLEYUS communicauit cum Cl. Auctore observationem ouulorum polypi, *polype a Pennache*, quae sicca per aliquot menses conseruauit et nouos inde polypos educauit, quod cum ouis piscium forte fieri posse autumat. Polyporum autem natura nondum satis perscrutata est, hinc denuo ratione propagationis de diuersis speciebus agitur. Mirari conuenit, muscam araneam oua ponere, quae eiusdem magnitudinis foetus, ac ipsa mater est, contineat, sed, quum de omnibus hic pertinentibus conditionibus pro rei dignitate exponere nequeamus, notamus tantum, Cl. Auctorem luculenter ostendere, vera haec ouula non esse, sed in matris iam ventre metamorphosin pati foetum et sub informis nymphae specie nasci, immo nympham, antea mollem et inconditam, perfecte formatam vidit, ouulo in p.182. aquam calidam immisso. Inde simul concludit, systema epigeneseos nullo modo, euolutionis admodum explanari. Alia oua iam exclusa crescunt, ut in gallis, alia plures embryones continent, ouorum autem et

- foetuum numerus in vna generatione diuersissimus
p.203. est. Viuipara animalia pauciores foetus, ouipara
 plures, immo plurimos, vt pisces, insecta v. c. *les*
*puceron*s, singulus circiter 90 parit, et quinta iam
 generatio erit 5904, 900000. incipiunt tamen pa-
 rere aprili mense et continuant in nouembrem vs-
p.185. que. His itaque nouis detectis propagandi modis,
 non vt hucusque factum est, in ouipara et viuipara
 tantum animalia diuidere possumus, sed addere
p.205. etiam ramipara, bulbipara et nymphipara. Nouam
 animalculorum classem, ex iis in infusionibus iuscu-
 lorum carniū, plantarum aliisque inueniendis, pro-
 posuit Cl. NEEDHAM, ex filamentis scilicet eadem
 nasci, zoophyta nominat, varia tamen in contra-
 rium disputat Noster, quum omnia animalia ex aliis
 produci certissima naturae lex sit.
p.228. Nunc ergo ex dictis prona est conclusio, ger-
 men praexistere in ouulo, in euolutione augeri,
 nouis partibus nutritione et circulatione adductis,
 et quum causa physica motus cordis in irritabilitate
 sit, stimulum efficere liquorem spermaticum, eun-
 demque, vt in mulo clarum est, mutationes organi-
 cas modificando producere, mutat enim vocem
p.245. in adulto spermatis secretio. Sperma ad matricem
 et ouula deferitur, germen nutriendum est et euol-
 uendum per fluidum conuenientibus moleculis in-
 structum, id est, quae certas proprietates habet
 maris, ex quo desumitur. Hinc apparet vis mu-
 tandi in mulo deprehendenda, et quare infantes
 matri vel patri similes euadant, imaginatio matris
p.267. autem nullam in foetum vim habeat. Etsi germen
 cum ouulis crescat in ouariis, sine spermatis tamen
 actiuo accessu totum euolui nequit. Eadem pene
 sententia de generatione est Cl. BOURGUET, nec
 non Auctoris Encyclopaedias et Ill. HALLERI,
 quan-

quantum vero eadem distet a Cl. Auctoris dilucidatione, argumentis euincere satagit. Androgynorum foetus utpote longe molliores, a propriis matris succis ita viuificari arbitratur, ut vltiori accessione opus non sit. Monstrorum tandem conformatio multum vexauit physiologos, quippe quae vel ex monstroso iam germine, vel vpice a caussis accidentibus prouenire dicebantur. Posteriori potissimum fauet Noster hypothese. In monstris vel excessus vel defectus partium, vel earum transpositio peccat; sunt qui duorum germinum confluxum in excessu partium accusant. Posse autem duo germina confundi facile intelligitur, si ad formam pulli in ouo respicias, quae a figura sic dictorum animalculorum spermaticorum parum abest, et vnioni alterius accedentis non repugnat, in primis, quod partes foetus omnes neutiquam simul euoluuntur, hinc euolutio contactu, pressione, adhaesione, penetrationeue mutari potest, accedit gelatinosa germinis post foecundationem indoles, partiumque quasi utilitas ut idem ae in polypis hic contingere queat in germine, quod impossibile est in foetu iam formato. Eadem ratione partes inter se cohaerentes per caussas accedentes disiungi diuidique poterunt, monstra etiam, ut in familia Maltensi propagari, si praesupponamus, liquoris spermatici efficaciam singularem solidarumque partium germinis habitum, nondum ex asse cognitum. Immo vix improbabile est, germinibus crescentibus ante foecundationem monstrosam induci posse indolem.

Candide exposuimus Cl. Auctoris argumenta, totus certe liber lectu dignissimus est, obseruationum integritate eruditionisque apparatu refertus. Hinc etiam praesagimus, naturae scrutatores tertium volumen, quo evolutionis legem vniuersalem

ulterius probare, modos etiam, quibus animalia vegetabiliaque increscunt et ad perfectionem deveniunt, perscrutari promittit, nobiscum vehementer praestolari.

IV.

A supplement to the first part of Medical Commentaries. By D. HUNTER. London, printed by A. Hamilton. 1764. 4. pl. 4.

id est:

Commentariorum medicorum P. I. supplementum. Auctore D. HUNTER.

Alibi iam notauimus *) Cl. HUNTERUM aduersus Cl. POTTIUM et ALEX. MONROUM Sen. varia monuisse. Priorem enim, de hernia opinionem, a Noistro demonstratam et inuentam, suam fecisse euincere annitebatur, nunc vero magis probat, et alia, vt plagiarium crimen, ipsi imputat, posterior filii sui partes tueri occupatus, in *postscripto*, quod vocat ad aliquas quaestiones respondere prouocatur. Nos, quum in primis acriter actas controuersias indicasse tantum sufficere arbitremur, nihil monemus, hoc vnicum addituri, Cl. POTTIUM in altera editione libri de Herniis demum contra Cl. HUNTERUM scripsisse, Cl. MONROUM autem exposuisse mentem suam in sequenti libello:

V. An

*) Vid. Comment. Nostr. Vol. XI. P. II. p. 282.

V.

An expostulatory epistle to WILLIAM HUNTER M. D. Edinburgh, printed for G. Hamilton. 1762. 8. pl. 2.

id est:

Litterae controuersae ad WILH. HUNTERUM.

Nomen ALEX. MONROI demum in fine additur. In his autem varias ob causas conqueritur de Cl. HUNTERO, a quo candori animi, ingenuitatisque suae detractam partem profiteatur, NOORTWY- p. 8. CKII loca, de connexione vasorum vteri cum umbilicalibus, male interpretata non esse doceat, nec se sensibilem periculi indolem in vniuersum adfirmasse p. 23. declaret.

Non possumus tamen non, quin hac data occasione alius etiam mentionem faciamus tractatus, cui conscribendae occasionem suppeditauit Cl. HUNTERI Commentariorum P. I. Est autem ille:

VI.

Observations on D. HUNTER's Medical Commentaries. By I. GARNER. M. D. London, printed for W. Sandby. 1762. 8. pl. 4.

h. e.

Observationes in D. HUNTERI Commentarios medicos Auctore I. GARNER. M. D.

Redeunt hae ad sequentia: Vascula epididymidis p. 10. resorbentia ab Ill. HALLERO adfirmari. Venas autem sanguiferas, quas Cl. HUNTERUS *) a resorbendi facultate remouerat, omnino tali officio prae- esse,

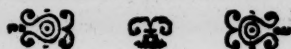
C 5

esse,

*) Vid. Comment. Nostr. loc. cit. p. 284.

- esse, arterias rubras suis orificiis minimis exhalare,
 p. 12. quippe per quas, aqua, oleum, soluta iechthyocolla
 et cera transeat, varia pro transudatione confirmanda
 argumenta adducta aequae exhalationi fauere; in ca-
 dauere fieri, quae in viuo corpore a compacto ha-
 bitu et tensione vasorum negantur; immo sangui-
 nem rubrum exhalari in morbis sine vasorum ru-
 p. 19. ptura, vt in haemoptoe vidit Noster; itidem in ve-
 nis docent tentamina accurata variorum scrutato-
 rum, inter alios Cl. KAAW adducit, resorptionem
 liquido in venis demonstrantem, simulque monet
 experimenta, in viuus capta, ob dolores variasque,
 quas excitant, turbas, ab omni dubitatione, semper
 non liberas esse; in abdomine aperto musculos,
 p. 31. ad venarum actionem multum tribuentes, deside-
 rari; orificia absorbentium vasculorum ab omni acri-
 monia claudi; coloratam farinam ac lac, nimis crassa,
 p. 33. in minima non ingredi; immo Cl. HUNTERUM
 venas mesaraicas ad intestina aerem transmittere
 post mortem vidisse. Ad confirmandam hanc the-
 sin et HALLERI vtitur obseruatione, sanguinem ve-
 narum diuersi coloris ostendente, et venarum ru-
 brarum in cellulas corporum cauernosorum penis
 apertura et resorbendi potentia, nec non venarum
 in vterum ostiis hiantibus.

Tandem non praetereundem est, in superius ad-
 ducto supplemento Cl. HUNTERUM spem facere
 edendi de vtero grauido libri, cuius demonstrandi
 caussa iam sedecim tabulae aeneae olim confectae,
 nunc ab ipso perficiendae sint. Optamus, vt proxime
 tradantur orbi erudito.

VII.

Fortsetzung der vorläufigen Nachricht von einigen das Geschlecht der Pflanzen betreffenden Versuchen und Beobachtungen von IOSEPH GOTTLIEB KOELREUTER, der Arzneywissenschaft Doctor, und Herzogl. Württembergischen Professor der Naturhistorie. Leipzig in der Gleditschischen Handlung 1763. 8. pl. 4 $\frac{1}{2}$ Zweyte Fortsetzung. Leipzig 1764. pl. 8.

i. e.

Continuatio prima et secunda relationis praeliminaris de variis ad sexum plantarum spectantibus tentaminibus et obseruationibus. Auctore D. IOSEPHO GOTTLIEB KOELREUTER.

Quae olim obscure admodum cognita, nostris vero temporibus extra omnem dubitationem posita est de sexu plantarum opinio, multum utique lucis, ex diuersarum plantarum artificiali accipit compositione. In hac neminem desudasse maiori cum industria scimus ac Cl. Auctorem, cuius ea propter susceptorum laborum conamina iam alibi adduximus *). Progredimur itaque nunc ad *primam Continuationem*, qua placuit Nostro ulterius confirmare dicta. Verum, quod stigmata humida esse decet, si a fluida antherarum pulueris parte debeant foecundari, in introductione ex vtriusque sexus feminis commixtione tertium enasci autumat. Maxima vero perfectio noui corporis producti in facultate generandi ponenda est, quae vero hybridis plantis

*) vid. Comment, Nostr. Vol. X. P. III. p. 469.

plantis in vniuersum denegatur. Huius itaque momenti penitus inspiciendi, nec non plantae eiusmodi naturae in genere intelligendi caussa, experimenta omni, quae requiritur, cura cepit et recensuit hic viginti duo, quorum aliqua a Cl. KOELREUTERO penes nos facta fuisse grati recordamur.

- p. 10. Primo inuerso modo *Nicotianam paniculatam* per *rusticam* foecundauit, quod tentamen nunc felicius ac olim successit, vt simillima facie obtineretur planta hybrida illi, quae ex inuersa, supra recensita, foecundatione prodierat. Factitia haec planta per se plane infoecunda, asperso puluere ex planta patris vel matris aliqua tamen femina matura produxit. Adhibuit autem haec semina ad noua tentamina, quo inde perspiciat, num ad naturalem iterum redeant statum. Si cum *rusticae* tanquam matris puluere iungebatur, huic vicinior euasit, et contra ad *paniculatam* patrem magis accessit, huius applicato puluere. Interim nec matrem nec patrem plane iterum referebat, variis potius conditionibus ab his differebat, immo monstrosi quidquam ostendebat. Nonnunquam tamen vel a patris vel a matris parte in simplici hybrida planta aliquid foecundationis superesse visum fuit. Sunt talium compositionum instituta experimenta adhuc varia, a Nostro exposita, per quae, aequae ac priora tentamina quoque monstrosa nonnunquam inducebatur diuersis plantae partibus fabrica. Ex omnibus autem illis, quod singula vberius adducere non possumus, praecipuam meretur attentionem vera quaedam hybrida
- p. 32. *Nicotiana*, quae ex tribus diuersis speciebus enascebatur, ex matre scilicet *rustica*, et patribus *paniculata* atque *perenni*; etsi haec tota infoecunda euaserit, in omnibus tamen suis partibus, quoad magnitudinem, situm, nexum, proportionemque mutationes passa fuerat mirandas, quas non solum egregie descripsit,

scripsit, verum etiam mensuras singularum partium
 floris in singulari tabula addidit Noster. Tandem
 etiam varietates specierum coniunxit, et inde hybri-
 das progenit, florum colore vario ludentes, vt in
 Leucoiis. Id vero ex iteratis eiusmodi tentamini-
 bus euenit, vt classes, ordines, generaue planta-
 rum constituere posset. Sunt huius systematis classes
 tres: *Prima* plantas hybridas perfectas continet
 (*vollkommene Bastarte*) quae ex vnus generis duplici
 vel triplici specie prouenerunt, sine accessu tamen
 spermatis proprii masculini: *secunda* hybridas im-
 perfectas sistit, in quarum generatione aliqua por-
 tiuncula spermatis masculini proprii praeter pere-
 grinum accessit: *tertia* varietates hybridas comple-
 ctitur, ex duplici varietate vnus speciei enatas, ex-
 cluso penitus spermate masculino proprio. Ordines
 harum classium comprehendunt *hybridas simplices*,
 seu, quae ex diuersis vnus eiusdemque generis spe-
 ciebus exortae sunt, vel *compositas* ex compositione
 trium specierum productas. Genera ex facultate
 plastica desumuntur, vel enim ex vtraque parte,
 matris et patris infoecundae prorsus sunt, vel a parte
 patris infoecundae existunt, quae a parte matris ali-
 quid foecunditatis retinuerunt, vel ab vtraque parte
 aliquam fertilitatem habent, vel, vt in varietatum
 coniunctione, prorsus foecundae manent. Porro
hybridas distinguit in eas *gradu ascendente vel descen-*
dente tales, hae adscititiam peregrinam formam ite-
 rum deferentes magis ad naturalem suam redeunt,
 siquidem vel matris vel patris polline plastico foe-
 cundantur, illae his contrariae sunt. Fertilitas se-
 minum in omnibus vel hinc illincque aliqua, vel
 nulla. Sed, quum varietates, inter se artificiosa hac
 ratione coniunctae, fertilitatem habeant, ex hac
 conditione species et varietates optime dignosci
 posse arbitratur Cl. Auctor. Vltimo tandem loco
 de

p. 47.

p. 51.

p. 58.

de visco differit, in quo apparatus, antheris similis, spongiosam substantiam in floribus masculis superficiei corollae adhaerentem sistit, huius autem foecundatio a solis peragitur infectis.

Vltiora tentamina proponit *altera continuatio*, siquidem ad comprobendam veritatem nihil intermisit Cl. KOELREUTERUS, quod ad illustrationem pertineat. Facta illa sunt cum Verbascis, Nicotianis, Dianthis, Hibiscis, Stramoneis, Ialapis, Leucoiis.

Verbascorum scilicet quatuor species inter se commiscuit, semina accepit, ex his nouas plantas educauit, inque iisdem mutationes obseruauit, dissimiles patri matrique. Has singulas in caulibus, foliis, floribus eiusque partibus admodum sollicitate et ita descripsit, vt singularum mensuram

p. 36. proportionem, directionem cet. adderet. Mater est *Verbascum phoeniceum*, patres diuersae species huius generis, hybridae tamen cum parentibus me-

p. 31. diam proportionem vbique tenebant. Quare etiam *Blattariam flore ferrugineo* EHRETI Pl. Select. Dec. II. Tab. XVI. hybridam esse suspicatur, eiusque vltiorem inquisitionem naturae scrutatoribus commendat. Omnes plane infoecundae manserunt, pollinis spermatici globuli parui, parum olei continebant, ipsaeque antherae vix dissiliebant; flores tamen diutius durabant ac naturales. Nec non incrementum celerius procedebat, primo enim, quod in naturalibus secundo fieri solet, anno iam flores

p. 41. expandebantur. Itidem, quae ex *nicotiana paniculata* matre et *glutinosa* patre prouenerat, planta, plane infoecunda fuit. Sed praeterimus reliquas cum variis nicotianae speciebus institutas obseruationes, notantes tantum, ex iis certiorum factum fuisse Cl. Auctorem, nicotianas, perennem, maiorem vulgarem, maiorem latifol. fl. albo, transylvanicasque duas, quarum differentes notae passim omnes

omnes recensentur, meras varietates fuisse, simulque clare eundem denuo vidisse, proprio et alieno puluere foecundatas semper, tamen maternas et foecundas produxisse plantas.

De liquore demum illo, qui ex stigmatibus exsudat, adhuc dubitatio enascitur, num ille verum sperma femininum sit, ad generationem maxime necessario; num liquor tantum ad sperma virile in pistillum deducendum idoneus. Hinc iterum diuersis opus erat disquisitionibus, stigma humidum itaque prius charta bibula, quantum fieri potuit, studiosissime exsiccauit Noster, et v. c. nicotianae rusticae applicauit liquorem femininum paniculatae, proprio polline spermatico conspurcauit, et rusticas nicotianas inde obtinuit, idem successus cum aliis, vt hinc liquorem femininum pro spermatico habendum esse, nondum certo definire audeat, in contrariam potius partem abire malit. Deinde ex aliis etiam, quibus simul constat, hybridas plantas tandem iterum post varia tentamina ad naturalem suam redire indolem, obseruationibus adducimus aliquam, qua pollinem antherarum verum et genuinum sperma esse euincitur. Inunxit ergo p. 69.

stigmata florum cum oleo amygdalarum in nicotiana rustica, optimo cum successu, nullo modo impedita foecundatione, idem effectus cum oleo, nucum, iasmini, lini, tum in hac tum in aliis plantis. Dianthi varias hybridas plantas et elegantes dederunt flores, quarum descriptio vero huc transferri nequit. Interim nec pollen staminum liber est a morbis, corruptionem vidit Noster, resolutionem in granula minima, sed simul foecundandi facultatem extinguitam. Conuenit fere morbus cum frumenti rubigine. Datura et Lalappae varietates colorem florum et aliarum partium plantae post applicationem pulveris mutatam sistunt. p. 92. p. 121.

Quodsi

Quodsi nunc curatiori pensitans animi intentione ea, quae in genere potuimus adducere, obseruata Cl. Auctoris ponderet aliquis, generationis historiam, in primis vegetabilium non parum inde illustrari concedet, ipsamque plantarum systematicam cognitionem dilucidari perspiciet. Optamus vt, quam promissit Cl. KOELREUTERUS, vberior demonstrationem, naturae scrutatoribus atque amicis diutius non inuideat.

VIII.

Diff. inaug. medica de variolarum extirpatione infitioni substituenda. Praeside CAROL. CHRIST. KRAUSE, Med. Doct. et Facult. Med. Assessore etc. Resp. *Fried. Gotth. Beer.* Lips. 1762. in 4. pl. 5 ½.

Quum satis magnus sit numerus librorum, qui intra aliquot annorum spatium de inoculatione variolarum editi sunt, rogamus Lectores nostros, vt excusent tarditatem nostram, qui nondum de omnibus in commentariis nostris retulimus. Cum vero in tota controuersia, quae nunc in ea caussa geritur, multi editi libri quandam inter se relationem habeant, nos apud animum proposuimus, tales libros vna serie nec interrupto orationis filo recensere. Commemorabimus autem in praesenti eos praecipue, qui de extirpatione variolarum agunt.

Est vero primus libellus in hoc genere dissertatio Cl. KRAUSII, cuius titulum hic videtis. Decreuit autem hic Cl. Vir in ea disquirere: *num fieri possit, vt variolarum morbus fugetur, et extirpetur radicatus?* Demonstrat vero primum, variolas morbum esse nouum, hoc est, morbum talem, quem veteres

Graeci

Graeci
docet,
multis
Deind
demon
talibus
infition
ad eam
tam, r
fimo a
iection
profer
tam va
fit effe
auctor
quae o
semel
conclu
inter t
in cen
debere
et felie
phylae
vt hon
difficul
sponde
quasi f
xisse,
quod o
sum p
pus int
cere fo
tagium
fano su
adeft,
rum m

Tom

Graeci et Latini medici penitus ignorarunt. Porro docet, eum solo contagio propagari, qua in re, vt in multis aliis, magnam cum peste similitudinem habet. Deinde, dum Noster ad variolas artificiales transit, p. 16. demonstrat, has insignem praerogatiuam prae naturalibus habere. Concludit tandem, variolarum p. 28. insitionem in loco et tempore, atque in homine ad eam idoneo, debita cura et diligentia administratam, reprehendi iure non posse, cum vix in millesimo aliquando decipiat. Ad praecipuas vero objectiones, quae contra variolarum insitionem solent proferri, respondet et disquirat, an homo, qui semel tam variolis vexatus sit, ab illis in futurum liber possit esse? Commemoratis aliquot exemplis ex aliis auctoribus, Cl. Auctor narrat, se ipsum puellam nosse, quae quater variolis laborauerit, bis nempe veris, semel acuminatis, et semel lymphaticis. Interea concludit Noster, vnum alterumque tale exemplum, inter tot millia contrariorum obseruatum, vix posse in censem venire, nec protinus terrorem incutere debere. Et credit inde, variolas, insitione productas et feliciter superatas, satis tutum remedium prophylacticum esse posse. Ad quaestionem, qui fiat, vt homo semel variolis tentatus, postmodum tam difficile in eundem morbum relabatur, ita respondet, vt doceat, systema nervosum quandam quasi familiaritatem cum materia variolosa contraxisse, et huius veneni stimulo assuetum quasi esse, quod opii et mercurii exemplo illustrat. Negat, vnum pure etiam semina aliorum morborum in corpus introduci posse, quia alii morbi non tantum inficere solent, quam variolae, cum minorem vim contagium eorum habeat; quia semper pus ex corpore sano sumitur, et quia denique nullum exemplum adest, quod probet, cum pure etiam semen aliorum morborum in insitione communicatum fuisse.

p. 31.

p. 33.

p. 34.

p. 36. Quamquam vero ex iam dictis patet, inoculationem bonum contra variolas prophylacticum remedium esse; tamen in genere nocet, quia semper insitione contagium variolosum magis propagatur. Contagium vero, a variolis artificialibus ortum, aequè vehemens et periculosum est, ac id, quod a variolis naturalibus propagatur. Concludit itaque Cl. KRAUSE, si remedium inueniri posset variolas penitus ex Europa depellendi, hoc remedium multo salubrius futurum esse, quam tantopere laudatam istam inoculationem. Penitus illas extirpari posse, hactenus impossibile putat, quod cognouimus causam, vnde hic morbus primo in Aegypto vel in Arabia natus sit. Sed ad fugandum illum ex Europa, ex sua sententia, eadem remedia adhibenda sunt, quae ad impediendam contagii pestis propagationem tam felici cum successu temporibus nostris adhibita sunt.

IX.

*Sendschreiben von der Ausrottung derer
Kinderblattern von* FRIEDRICH CASIMIR
MEDICUS, *Churfürstl. Pfälz. Garnis.
Phys. zu Manheim der Röm. Kayf. Acad.
der Naturf. u. Chur-Bayer. Chur Maynz.
Acad. Mitglied. Frankfurt und Leipzig
1763. 8. pl. 8.*

i. e.

Epistola de extirpatione variolarum, Auctore
FRID. CASIM. MEDICO.

Haec Cl. MEDICI epistola ad Ill. IOH. ANT. DE
WOLTER, Medicum primum Sereniss. Ele-
ctoris Bauariae data est. Commotus vero imprimis
est ad publicationem suarum cogitationum libello
Cl.

Cl. KRAUSII, supra iam commemorato. Demon-
strare autem in hac epistola annititur, variolas nihil
singulare prae caeteris morbis habere; non oriri ex
caussis obscuris; non esse necessarium, vt quilibet
homo iis laboret, sed impediri potius easdem de-
bere et posse. Assumit, febrem variolosam febrem p. 5.
esse inflammatoriam et quidem compositam. In ea
sanguis superficiem corporis petit, et in vasis sta-
gnans, atque in cellulas effusus, tandem in suppura-
tionem abit. Si febris mitior est, benignae vario-
lae nascuntur, si violentior est, variolae confluentes
prodeunt. In infantibus, et in iis, qui debiles fibras
habent, benignae, in adultis contra et in iis, quorum
fibrae rigidiores sunt, confluentes solent esse. Caus-
ae vero, quare sanguis in febre variolosa extra vasa
sua effunditur, sunt motus conuulsiui, cutis laxa et
mollis infantum, maiorque in iis ad sudorem pro-
cliuitas, nec non adstantium metus, qui peruersa
medendi methodo inflammationem augent, effusio-
nemque sanguinis promouent. Symptomata omnia in
variolis occurrentia Cl. Auctor ex febre et effusione
sanguinis oriri putat. Confluentes variolae propterea
tandem noxiae sunt, quia fortiolem febrem inflamma-
toriam comitem habere solent. In vniuersum autem p. 17.
secundum Cl. MEDICI opinionem variolae neque
a materia quadam in corpore nostro latitante, neque
ex contagio aliquo speciali nascuntur. Omnium
vero minime est morbus, quem quemlibet hominem
timere oporteat.

His generalioribus, quibus, vt in his, sic in aliis,
assenfum praebere multi forte medicorum recusa-
bunt, praemissis, Noster probare studet, SYDENHA-
MUM iam variolas pro febre inflammatoria habuisse,
et effluxum salivae, qui in variolis obseruatur, nihil
esse peculiare, huic morbo tantum proprium, sed ab
inflammatione et inde orta glandularum saliuarium

- p. 31. compressione prouenire. Ex aliis deinde auctoribus multa exempla variolarum bis recurrentium allegat.
- p. 43. Atque cum Cl. TISSOT concesserit, vnum forte inter centum homines variolas bis experiri, probare inde Noster vult, quotannis in sola Germania 211200 homines variolis bis inuadi. Quo vero Noster explicet, vnde tam raro variolae secunda vice appareant, cum tamen ex hypothese eius tam frequenter redire possint: cutem aetate firmiorem
- p. 48. factam esse assumit. Apparent vero ex illius opinione variolae bis, non solum tanquam variolae proprie sic dictae, sed etiam sub specie aliorum morborum e. g. morbillorum, variolarum spuriarum et febris scarlatinae. Affirmat, post expulsionem morbillorum cortice peruiano adhibito, febreque bene moderata, morbillos etiam in veram suppurationem transire. Simile quid de variolis spuriiis dicit, in quibus effici possit, vt in pustulis eorum loco feri verum pus inueniatur.
- p. 55. Ad quaestionem: an quilibet homo variolis afficiatur? negatiue Noster respondet. Quod vero tam multi homines nihilominus hoc morbo vexentur, id adscribit dispositioni corporum ad morbos inflammatorios, metui et peruersae medendi rationi. Concedit tamen, epidemicam aëris dispositionem multum quoque ad hunc morbum conferre. Omnia
- p. 77. contagii exempla ex metu deriuat. Commendata vero ab Auctore variolarum extirpatio hoc praecipue nititur argumento: febrem inflammatoriam, quantum fieri possit, debellandam esse. Vult igitur, in initio statim operam dari, vt vis et impetus inflammatoriae febris, aut ad minimum sanguinis effusio infringatur. Quodsi vero impetrari non possit, tamen suppurationem saltem sanguinis effusi impediendam, et eo allaborandum esse, vt sanguis

guis iterum reducat. Denique occurrendum esse symptomatibus, quae per rationem medendi, hactenus vſitatam, non ſatis remota ſunt. Poſſe vero variolas meliore medendi methodo extirpari, docet exemplo purpurae, quam pro morbo variolis per omnia ſimillimo habet. In fine huius epiſtolae teſta-
tur Cl. Auſtor, ſe inoculationem non penitus reiicere, cum certum ſit, ſaepe morbos, qui prorſus incurabiles credebantur, curatos tamen eſſe, febre in corpore excitata. Conatur nobis perſuadere, vt inoculationem hac in re tanquam medicamentum adhibeamus. Putat igitur in melancholia, arthritide, epilepſia, paralyſi, ſurditate, vtilem eandem fore. Nec minus in nonnullis generibus hydropis, vbi ſolida nondum vitiata ſunt, eam commendat. Noxiam contra fore putat in omnibus cacochymiis, ſcorbuto, lue venerea, tabe. etc.

X.

Reflexions ſur l'Inoculation de la petite Verole, et ſur les Moyens, qu'on pourroit employer, pour délivrer l'Europe de cette Maladie. Memoire lû le 19 Iuillet 1763 dans l'Academie des Sciences, Belles-Lettres et Arts de Lyon, par M. RAST, fils, Docteur en Medec. de l'Univerſ. de Montpellier, Profeſſ. aggregé au College de Lyon, Membre de l'Acad. de la meme Ville, Honoraire de la Société d'Agriculture, et Medecin de l'Hopital general de la Charité. a Lyon chès Aimé Delaroche, 1763, in 12. pag. 40.

i. e.

Cogitationes super inoculatione variolarum, et super remediis, quae adhiberi possint, ut Europa ab hoc morbo liberetur. Auctore Cl. RAST, filio.

Optimo animo et ardentissimo in patriam amore Cl. Auctor has coniecturas edidit et profitetur, se, si, quod melius sit, ab aliquo doceatur, aut erroris conuincatur, magna cum voluptate id accepturum, et in usum suum conuersurum esse. Cum vero credat, inoculationem nocere, extirpationem autem variolarum et veneni earum possibilem esse, totam suam dissertationem in duas partes diuidit et primum disquirit: *Virum inoculatio variolarum hominibus et populationi noxia, an innoxia sit?* Vfus vero est Noster ad demonstrandam opinionem suam, nempe noxiam eam esse, indicibus mortuorum Londinensibus. Comparat numerum mortuorum et natorum per 38 annos, qui antecefferunt annum 1721, quo inoculatio primum in Angliam introducta est, cum numero eorum, qui per 38 annos ab hoc anno 1721 aut mortui aut nati sunt. Atque haec comparatio vtriusque huius numeri ipsi, uti putat, certissimum argumentum praebet, inoculationem populationi nocere. Nati vero sunt intra hos 38 annos, ante annum 1721, 595058, denati 840370, inter quos 54040 variolis extincti sunt. Ratio itaque eorum, qui ante inoculationem variolis moriebantur, ad eorum numerum, qui nascebantur, est uti 90 ad 1000, et in vniuersum ad numerum eorum, qui moriebantur, uti 64 ad 1000. Post annum 1721 vsque ad annum 1758 inclusiue Londini 613608 nati sunt, denati 958527, inter quos 78005 vario-

losi.

losi.
stuleru
ad nun
1000
mum
quam
conclu
prima
latio i
magis
public
esse.
lation
infelic
omne
corpo
eum,
tibus
puell
frustr
ficere
poni
libera
prim
malu
terti
itaq
illuc
med
por
run
rati
con
pec

loſi. Eſt itaque eorum numerus, quos variolae fuſulerunt; ad natorum numerum, vti 127 ad 1000, ad numerum mortuorum in vniuerſum vti 81 ad 1000. Ex quo colligit, Londini 22700 aut ad minimum 16294 aegrotos variolis plus denatos eſſe, quam ante inoculationem denati fuerint. Hinc concludit Cl. RAST, cum omnibus infantibus in prima infantia variolae inferi non poſſint, aut inoculatio ita inſtitui, vt morbus varioloſus ab illa non magis vulgetur; inoculationem tanquam rem rei publicae valde periculoſam omnino expellendam eſſe. Ad probandum etiam damnum, quod inoculatione in ſingulis hominibus efficitur, commemorat infelices euentus, quos Lugduni habuit. Aſſerit, omnes fere, qui inoculationem permiferunt, in ſuo corpore inſtitui, partim durante morbo, partim poſt eum, malis morbi effectibus et peſſimis ſymptomatibus vexatos fuiſſe, allegatque exemplum duarum puellarum, quae poſt aliquot annos, cum primo fruſtra inoculae fuiſſent, veris tandem variolis inſicerentur. Altera quaestio, quam Cl. Auctor proponit, *remedia* concernit, *quibus Europa ab hoc morbo liberari poſſit*. Ad hanc vt reſpondeat, aſſumit, primo variolas haud eſſe neceſſarium aut ineuitabile malum; ſecundo, apud nos ſolum ex contagio naſci; tertio ſimiles fere eſſe per omnia peſti. Arbitratur itaque, ad euitandam propagationem veneni varioloſi, illudque penitus extirpandum, adhibenda eſſe remedia eadem, quae tam felici cum ſucceſſu temporibus noſtris ad euitandam peſtem adhibita fuerunt. Nempe dat conſilium hoc, vt aegroti ſeparatim in noſocomia includantur, atque propagatio contagii etiam per expoſitas militum excubias impediatur.

p. 16.

p. 20.

XI.

Nouveaux Eclaircissmens sur l' Inoculation de la petite Verole, pour servir de Reponse a un Ecrit de M. RAST Medecin de Lyon. (*sine loco et anno*) In 12. p. 36.

i. e.

Annotationes nouae super inoculatione variorum, velut responsio ad libellum Cl. RASTII Medici Lugdunensis.

Auctor huius libelli est Ill. Eques DE CHASTEL-
LUX, Praefectus Legionis Aquitaniae, qui etiam in alio libello, quem proxime indicabimus, inoculationis causam defendit. Proposuit autem sibi Cl. RASTIUM ex iisdem necrologiis Londinensibus refutare, quibus ille utitur ad probandum, inoculationem noxiam esse. Afferit igitur, Cl. RAST inoculationi effectum tribuere talem, qui absque illa etiam existere posset, nec bene admodum inde collegisse RASTIUM, auctum numerum mortuorum post inoculationem ab illa ipsa ortum suum trahere. Proponit. deinde ad refutandum eundem sex quaestiones, quarum responsionem simul cuique illarum annectit, nempe: vtrum 38 istis annis, qui annum 1721 praeiuerunt, variolae singulis annis aequae malignae fuerint, neque numerus illo morbo mortuorum vno anno maior, quam altero fuerit? an sequentibus 38 annis in proportionem data auctus fuerit? qualem influxum in vniuersum inoculatio in contagium habeat? annon auctus numerus mortuorum longe superet numerum, qui produceretur, si assumatur, contagium inoculatione tantopere augmentatum esse? denique an auctus numerus mortuorum supponat

ponat etiam numerum aegrotorum maiorem fuisse? In responsione harum quaestionum demonstrat Cl. Auctor, ex aucto post inoculationem mortuorum numero non satis posse probari, huius rei causam esse in inoculatione: potius variolas in 38 annis ante inoculationem, quoad numerum mortuorum, diuersis annis etiam valde diuersas fuisse: proximis praesertim annis ante annum 1721 vim morbi vehementer increuisse, totamque differentiam, quae in utroque mortuorum numero obseruatur, ante annum 1721 et post eum, cui differentiae praecipuum argumentum Cl. RAST superstructum est, esse non nisi in quadam viginti annorum epocha, qua variolae valde benignae fuerint. Probat variolis p. 9. post annum 1721 nunquam tam multos homines denatos esse, quam istis 9 annis, qui eundem praeiuerint. Putat, inoculationem contagium augere p. 13. non posse, quia infantes, quibus solemus variolas inferere, minorem corporis superficiem habent, adeoque contagium non tantopere augent, cum variolae artificiales vt plurimum benignae sint, atque ob hanc ipsam causam non tam multae contagiosae particulae ex iis exhalent, iique tandem, qui inoculantur, ex reliquorum societate facillime excludi possint. Probat autem Cl. Auctor argumentum suum etiam ex diuersis aliis computationibus numerorum, eosque inter se comparat, quos vero allegare non possumus. Ex his vero omnibus hoc tandem concludit: ab augmentatione numeri variolis Londini denatorum nullum argumentum contra infectionem duci posse; auctum enim hunc numerum tantum probare, malignitatem variolarum auctam esse. Quae quidem aucta vis morbi orta praecipue sit ab usu valde noxio spirituosorum liquorum, quos Angli, vt notum est, nimis frequenter adhibent.

p. 29. Ad calcem huius libri annexum est excerptum ex necrologio Londinenſi ab anno 1629 ad annum 1758. Reperimus in illo numerum natorum, et eorum, qui tum in vniuerſum, tum variolis praecipue mortui ſunt, etiam ſeparatim rationem eorum, qui variolis obierunt, ad totum mortuorum numerum.

XII.

Observations ſur la Nature, les Cauſes et les Effets des Epidemies varioliques, et Reſutation de quelques Ecrits contre l'Inoculation de la petite Verole. Geneve. 1764. in 12. pag. 252.

i. e.

Obſervationes de natura, cauſſis et effectibus epidemiarum varioloſarum, et reſutatio nonnullorum ſcriptorum contra inſitionem variolarum.

Auſtor huius libelli eſt Cl. DAVID, Medicus Lugdunenſis. Inſtitutum vero Auſtoris eſt, vt quosdam, qui contra inoculationem ſcripſerunt, reſutet. Inter eos praecipue eſt Cl. RAST, Auſtor libelli ſupra indicati, quem Cl. DAVID eodem modo, vt Ill. Eques DE CHASTELLUX, ex necrologiis Londinenſibus reſellere ſtudet. Videntur tamen iſtius libri Noſtro ignoti fuiſſe. Praecipue autem Cl. DAVID in eo occupatur, vt demonſtret, illis quatuordecim annis, ante introductam in Anglia inoculationem, ſi comparatio inſtituatur, ſingulis annis longe plures, quam octo et triginta annis ſequentibus variolis enecatos eſſe.

XIII. Ten.

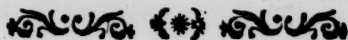
Tentan
quae
riola
RIC
in 4

Primu
an
et exſtir
pationis
docet, t
Tertio
ſibilis ſi
variolo
pter pa
vt, qua
ſe mor
prohib
larum i
In eo i
quae p
inocul
libet c
tere, v
larum
quaed
nectit
praep

XIII.

Tentamen iuuenile de variolarum exstirpatione
quaerenda primum, illique subnectenda va-
riolarum insitione; Auctore IOA. BAPT.
RICHARD, Crausav. Ruth. Monspeli 1764.
in 4. pag. 23.

Primum a Cl. Auctore propositum problema est: p. 9.
*an simul possint stare variolarum exsuectatio, insitio
et exstirpatio?* quod adfirmat, cum inoculatio exstir-
pationis ministra esse possit. Alterum problema p. 10.
docet, *variolarum exstirpationem maxime optabilem esse.*
Tertio vero disquiritur, *an variolarum exstirpatio pos-* p. 12.
sibilis sit? Credit autem Noster, generalem veneni
variolosi exstirpationem impossibilem esse, quapro-
pter partialem tantum commendat. Scilicet vult,
vt, quando in vrbe quadam variolosi contagii initia
se monstrant, veneni propagatio tunc omni cura
prohibeatur. Quarto tandem problemate, *de variol-*
arum insitione exstirpationi subnectenda Noster differit.
In eo inoculationis praestantiam extollit, argumenta, p. 17.
quae pro ea adduci possunt, proponit, et concludit,
inoculationem absolute innocuam esse, hinc cui
libet communi humanitatis iure libertatem compe-
tere, vt, sub iussa segregationis obseruantia vario-
larum fato, vt lubet, obsequatur. Ad calcem operis p. 22.
quaedam de inoculandorum praeparatione dubia ad-
nectit, docetque, variolarum inoculationem non ob
praeparationis emolumentum laudandam esse.

XIV.

Abhandlungen der Churfürstl. Baierischen Akademie der Wissenschaften. Erster Band. München, mit akademischen Schriften. 1763. 4. 3 Alph. 2 ½ pl. tab. aen. 15. Zweyter Band. München bey Franz Lorenz Richter. 1764. 4. 3 Alph. 11 pl. tab. aen. 10.

i. e.

Commentarii Academiae Scientiar. Electoralis Bauaricae. Tom. I. II. Monachii.

Bauaria ad exemplum aliarum regionum Academiam scientiarum in suis terris erigere constituit. Noua haec academia suas primitias in his tomis orbi literato exhibet, easque Sereniss. suo Electori, clementissimoque fundatori, merito offert. In praefatione, primo tomo praemissa, sperabamus huius academiae historiam, constitutionem, ac numerum nominaque sodalium legere: sed spes nos fefellit. Nihil enim ea continet, quam breuiem recensione elaborationum, in hoc tomo reperiundarum, ex quibus paucissimae quidem ad *Commentariorum* nostrorum institutum pertinent. Omnis enim tomus in *duas* diuisus est *partes*; quarum prior tantummodo argumenta historica continet, vt itaque eam plane silentio transeamus; posterior vero res philosophicas proponit, inter quas et eas modo prolixius repetamus, quae propius nostrum attingunt scopum. Singula pars a nouo paginarum numero incipit.

T. I. Pars itaque *secunda* sequentes tradit commentarios.

I) I. H.

1) I. H. diani in geo

2) PET qua demonst delineandis

3) IL bus. Mod ludes in vfi

4) IO. liarii intim pingui Tur ex accens cere. Vt l cere annit tinere, et componi, sunt. Pe easdem pa et in locis quibus co nientem, posse noc uocat pro scriptis pa menta, p fumus tur venenati Auctoris Belgii foe ob penuri farum vtu Vt nihil d rum serob

1) I. H. LAMBERT *commentarius de usu meri-
ani in geometria.*

2) PETRI AB ØSTERWALD *brevis introductio,
a demonstratur, quomodo operationes geometricae in
lineandis tabulis geographicis rite instituendae sint.*

3) ILDEPHON KENNEDY *libellus de paludi* p.125.
s. Modum indicare annititur Cl, Auctor, quo pa-
des in vsus oeconomicos vertendae sint.

4) IO. ANTON. DE WOLTER, *Electoral. Consi* p.161.
arii intimi et Protomedici, commentatio de terra illa
ngui Turf, seu Torf dicta, qua simul probatur, fumum,
accensis Turfis ortum, sanitati hominum minime no-
re. Vt hoc demonstret, argumentis primum do-
ere annititur Ill. Auctor, turfam ad vegetabilia per-
nere, et ex fibrillis viridantibus et crescentibus
omponi, quae ad nutriendum ignem maxime aptae
ant. Per experimenta chemica constat, ex turfa
isdem partes educi, quae ex aliis plantis pinguibus,
et in locis paludosis cretis, igne extorquentur: ex p.165.
uibis concludit, fumum ex turfis accensis proue-
ientem, si liberum modo exitum habeat, minime
osse nocentiorum esse fumo ex ligno orto. Pro-
ocat propterea ad FR. HOFFMANNUM, qui in suis
criptis passim, tam experientia, quam per alia argu-
enta, probavit, lithanthracum fumum, ad quem
imus turfaram multum accedit, nihil arsenicalis vel
enenati continere. Maximum autem pondus Ill.
uctoris opinioni addit salubritas illorum locorum
elgii foederati, et Germaniae inferioris, ubi incolae,
o penuriam ligni, ad domesticos vsus solo igne tur-
rum vtuntur, et bona tamen fruuntur valetudine.
t nihil dicamus de redditibus, quos eiusmodi turfa-
um serobes possessoribus suis praebent. Hinc Boijs,

in fine commentationis, suadet, vt ob ligni inopiam, quae de die in diem magis augetur, turfae culturam et vsum magis commendatum sibi habere velint.

5) CAROLI AUGUSTI SCHEIDT *tentamen instructionis practicae ad detegendos et effodiendos lithan- thraces in montosis regionibus.*

P. 211. 6) IACOBI CHRISTIANI SCHAEFFER *effi- gies et descriptio duorum petrefactorum verorum, et totidem spuriorum.* Haec, quae alii lusus naturae nominant, cum Cl. WALLERIO *figuratis* adnumerat Cel. Auctor, illa vero ex regno vegetabili, et qui- dem ex fructibus in lapidem mutatis, deducit.

T. II. *Secundus Tomus* pariter ac primus *duas* habet *partes.* Relicta prima parte, quae itidem ex histo- ricis commentariis constat, mox ad *alteram* progre- dimur, quae continet

P. II. 1) ALBERTI EULER *responsum ad quasdam quaeſtiones arithmeticas.*

2) *Eiusdem solutio problematis: data altitudine coni figuram suae basis inuenire.*

p. 61. 3) *Tentamen geographiae metallurgicae, in quo tota tellus tanquam stratum minerarum horizontale (Floetzwerck) montes vero eiusdem tanquam varietates vniuersi considerantur, vna cum regulis inde deriuatis, qua ratione venae metallicaе, minerae et mineralia re- periri possint.* Auctore Cl. CAROLO AUGUSTO SCHEIDT. Ex his tantum notamus, insignem aqua- rum molem tanquam instrumentum primum a Nostro considerari, quo mediante structura telluris interna eiusdemque superficies originem duxerit, licet non negandum, mutatam telluris superficiem

ortum
rium,
intern
ea res
tecta
aeque
telluri
interio
ducta
tione
non e
quibu
pides
nis in
cedan
illas
tellur
alias
et pr

4
tract
homin
mecha
Hic
Prim
quen
ampl
priet
rum
et c
muri
dit:
ex q
bent
ad p

ortumque montium, insularum et marium complurium, alias etiam causas habere. Quod autem ad internam telluris constitutionem attinet, quatenus ea respectu stratorum terreorum et lapideorum detecta est, variantia illa sphaerica et horizontalia aequae ac obliqua strata terrea et lapidea praecipuam telluris structuram constituere, eademque etiam in interioribus secundum leges motus hydrostatici producta esse, Noster arbitratur. Ex hac telluris cognitione metallicolae, ut putat Cl. Auctor, hanc, sane non exiguam, utilitatem capere possunt, ut sciant, quibusnam in regionibus eiusdem variae terrae, lapides, mineralia et minerae in stratis, fissuris et venis inveniuntur. Ut autem ordine quodam procedant normamque habeant, secundum quam res illas detegere sciant, varias Noster ex cognitione telluris deductas regulas tradit. His vero observatis alias regulas, secundum quas detectae illae res erui et praeparari possint, inde deduci posse, autumat.

4) WOLFGANG THOMAE RAUE *tentamen* p. 138.
tractatus de utilitate et usu salis culinaris, cum ad usum hominum, animalium et plantarum, tum in chemia, mechanica, officinis manuariis et in rebus domesticis.
 Hic commentarius in quatuor sectiones diuisus est. *Prima* agit de sale culinari in genere eiusque usu, quem hominibus praestat. Postquam Cl. Auctor amplam descriptionem salis communis eiusque proprietatum dedit, eumque ad classem salium neutrorum retulit, ad ductum systematum Cl. LINNAEI et CARTHEUSERI proprium genus, sub nomine *muria*, inde constituit, quod tres species comprehendit: *muriam* scilicet 1) *fontanam*, quam omnes salinae, ex quibus dein sal culinaris coctione paratur, exhibent: 2) *marinam*, quam aqua marina praebet, dum ad proprias fossas ducitur, et facta siccatione salem mari.

- marinum relinquit: 3) *fossilem*, quae e terra effoditur, et sal gemmae audit. Omnes has tres species multum vtilitatis hominibus praestare, locoque condimenti illis esse, eorumque humores a putredine praeseruare, Cl. Auctor rationibus physicis, p.156. et testimoniis aliorum probat medicorum, qui sale culinari nonnullos morbos, quos recenset, sanauerunt: licet contra non neget, eius abusum, vt in p.160. omni re, multum quoque nocere. *Secunda* sectio vtilitatem exponit, quam salis vsus pecudibus comparat. Quum hominibus tantum commodum vsus salis culinaris adferat, ex comparatione machinae Cl. Auctor, concludit, idem etiam pecudibus praestitutum esse, siquidem plurima animalia saginat, quod nonnullis exemplis illustrat; quare etiam salelem culinarem contra luem pecudum commendare non dubitat. Inprimis autem salis vsus extollit contra morbos et luem ouium, quae salelem culinarem p.170. rem prae omnibus amant. Sed equis in variis morbis, quorum nonnullos refert, eius vsus etiam con- p.180. ducit. *Tertia* sectio vsus et commodum salis culinaris in regno vegetabili ostendit. Notum est ex agricultura, stercora, quibus arua, vt COLUMELLA ait, refouentur, plurimum ex partibus salinis constare: quo enim plus his abundant, eo meliora iudicantur. Ex his Cl. Auctor colligit, salelem culinarem fertilitatem agrorum augere, et ad incrementum plantarum multum conferre, quod inde inprimis probat, cum cineres crematarum plantarum semper aliquid salis culinaris reddant. Prouocat ad testimonia nonnullorum scriptorum oeconomicorum, qui hortos et agros salis adspersione emendare suadent. Vt eos taceamus, qui semina, antequam terrae mandantur, muria salis imbibere, et foecundiora inde reddere student, quid? quod rubiginem a frum- p.188. mentis hac re auerti perhibent. Tandem *quarta* sectio

sectio vsum salis in chemia, mechanica, officinis et re oeconomica monstrat. Quam varie sal communis ad chemicas operationes adhibeatur, chemiae cultoribus notum est, quarum nonnullas Cl. Auctor refert. Has inter etiam confectionem nitri ex sale communi inuenimus: quam tamen non adeo lucrosam esse Cl. Auctor ipse fatetur, qua in re illi facile suffragamur. Ad ferrum emendandum et in chalybem mutandum sale culinari opus est. Ad orichalcum dealbandum salem culinarem adhibent. Figuli sale communi carere nequeunt. Vt calx in muris tempestatibus longius resistat, salem culinarem ei admiscunt. Ad saponem parandum, sale culinari vtuntur. Vt coria melius macerentur, alutarii salem communem eorum lixiuio addunt. Quid sal in candidandis linteis ac filis, atque in condiendis carnibus, piscibus, aliisque oleribus praestet, matres familias sciunt. In fine Cl. Auctor IOANNEM LANGIUM mirantem adhuc adducit, quod vino, more veterum, non amplius sal admisceretur, quum sal vinum multum emendet. Fortasse bono vino neque hedera neque sale opus.

5) IOSEPHI ANTON CARL *de fonte salutaris* p. 199.
Heilbrunn in Bauaria. Historiam huius fontis iam 1636 edidit celebris quondam medicus GEIGER, sub titulo *Fontigraphia*; quam Cl. Auctor quidem, quod partem historicam attinet, laudat: definitionem tamen partium constitutiuarum non adprobat. Fons hic quinque lapidibus a *Monachio* distat, et iam anno 1059 notus fuit. Examen autem, quod Cl. Auctor cum eius aquis 1759 instituit, ei prae-buit salem communem, alcali fixum, vitriolum ferri, et terram cretaceam. *Salem communem* probat Cl. Auctor ex sapore aquae, ex colore lacteo, quem aqua prodit, quando solutiones sacchari saturni, ar-
Tom. XIII. Pars I. E genti,

- genti, mercurii viui ei admiscuntur, et denique ex
crystallis, post coctionem aquae, acquisitis, quae
p. 209. cum sale communi in omnibus conueniunt. *Alkali*
fixum coniecit non solum ex colore viridi, quo ad-
mistae aquae syrupum violarum inficiunt, sed etiam ex
restitutione coloris coerulei, quem aqua chartae
coeruleae, affusione aceti rubefactae, reddit; prae-
terea ex sapore vrinoso, quem aquae, ad partem me-
diam coctae, linguae inprimunt; deinde ex colore au-
rantio, quem solutio mercurii sublimati, admistione
lixiii post separationem crystallorum residui, in-
duit; tandem ex sale vrinoso qui in collum retortae
adscendit, postquam crustam salinam, in ahenis a co-
ctione aquarum remanentem, cum sale ammoniaco
p. 214. miscuit Auctor et destillauit. *Vitriolum ferri* autem
euincere conatur, partim ex materia deiecta, *prae-*
cipitata chemici aiunt, quae, aqua admista, in solu-
tionibus mercurii viui adparet, et vt plurimum alba
est, notis tamen luteis et rubris, nunc hic, nunc
illic, distinctis; partim ex colore nigricante, quo
imbuitur decoctum gallarum turcicarum affusa aqua
minerali, ad tertiam partem decocta; plurimum
autem ex particulis ferreis, quas magnes ex crusta
illa salina, inflammabili quodam mista, et probe dein-
vsta, extraxit. Verum enim vero omnes hae expe-
rientiae, ni fallimur, probant quidem in acidulis ad-
esse ferri particulas, vel ochram martialem, in fer-
rum, additione τὸ Φλογισθ̃, facile mutandam, mi-
nime autem perfectum ferri vitriolum, quod acidu-
lis inesse plurimi aquarum scrutatores non sine
p. 218. rationibus negant. *Terram cretaceam* ex saepe
dicta crusta, quae in ahenis post coctionem aquarum
remanet, acceperit, eamque calcariae esse indolis ve-
p. 223. riis docuit experimentis. Virtutes et vires huius
aquae ex partibus componentibus, earumque quali-
tatibus, deriuat. Quum sal culinaris in aqua prae-
ualet,

ualet, etiam ab hoc plurimum expectandum esse arbitrat. Ad hunc, quoad copiam proxime accedit alcali fixum: hoc excipit terra cretacea, quam vitriolum ferri denique in ordine sequitur. Ab his igitur, eorumque combinatione, dependet primaria huius aquae virtus, quae in soluendo et roborando consistit: hoc a terra et ferro, illud a salibus. Recensentur denique nonnulli morbi, in quibus usus huius aquae salutaris praedicatur: licet in fine commentationis nec reticeantur morbi, in quibus noxius prehensus fuit.

6) *Eiusdem commentatio de fonte saluari Sulzer p. 232. brunn-diſto, in Bauaria superiore ſito.* Prouenit hic fons non procul a celebri coenobio *Polling*, et ad lapidis distantiam ab vrbe *Weiheim*. Continet autem eius aqua, secundum Cl. Auctoris opinionem, sulphuris, quod dicunt chemici, hepar, ferrum, ferri vitriolum, salem culinarem, terram calcariam et selenitidem. *Hepar sulphuris* Cl. Auctor ex odore, quem aquae recenter haustae spirant, probare annititur. Sulphuris tamen praesentiam etiam ex colore fusco coniicit, quem argentum, in hac aqua aliquamdiu coctum, adsciscit. Quum vero ad hepar sulphuris, vt chemicis constat, praeter sulphur etiam *alkali fixum* requiratur, hoc quoque aquae inesse inde concludit. *Ferrum* Cl. Auctor ex crusta illa terrea, qua ahenum, quo aquae ad balnea paranda coquuntur, obducitur, ope magnetis extraxit. Vt *ferri vitriolum* demonstret, eodem experimento et argumento vtitur, quo in praecedenti commentatione usus est. De *sale culinari* ideo non dubitandum esse putat Cl. Auctor, quia partes a coctione aquae remanentes, carbonibus candentibus iniectae, crepitant, et solutiones plumbi et mercurii viui albam materiem in aqua ad sextam vel octauam partem decocta

decocta ad fundum deiiciunt. Certioribus experientis et argumentis *terram calcariam* aquae inhaerere euincit; quae vero, quod cum illis conueniunt, quae eundem in finem in praecedenti commentatione protulit, praeterimus. *Selenitidem* peculiari experimento a Cl. ROUELLE, chemico Parisiensi, cum Cl. Auctore communicato probare studet. Crustam nimirum saepius nominatam, lapideam, antea comminutam, et probe elotam, cum aequali portione salis tartari miscet: his sufficientem copiam pulueris carbonum dein addit, et omne mistum in crucibulo bene clauso candet. Frigefactam hanc massam aqua posthaec eluit destillata, et leuem odorem hepatis sulphuris percepit. Ex his colligit, in crusta illa lapidea vitrioli fuisse acidum, adeo tamen coniunctum cum terra calcaria, vt corpus efficeret, quod in aqua calida amplius solui nequiret, id quod selenitidem a ceteris terris distingueret. Rationem autem, quam partes constitutivae inter se in aqua seruant, Cl. Auctor determinare non audet, partim ob earum tenuitatem, quam *volatilitatem* chemici vocant: partim ob earum paucitatem. Interim asserit, hepar sulphuris ceteras copia superare: hoc sequi terram calcariam: ferri vitriolum, salem culinareum et selenitidem autem in paucissima quantitate aquis inesse. Hinc non ab his, sed ab illis, praecipue vero a sulphure hepatis, primariam utilitatem esse sperandam. In fine commentationis Cl. Auctor harum aquarum usum internum et externum suadet.

p. 247. 7) *Commentatio de mineris cupreis, quae caussarum scrutinium sistit, cur cuprum ex iisdem tam difficulter separari formamque metallicam induere possit*, Auctore Cl. IOANNE FRIDERICO LE PETIT. Sub mineris cupreis eas intelligit Cl. Auctor, quae in gremio

gremio fodinarum sub forma minerarum reperiuntur, nec a salibus et vaporibus solutae et destructae sunt. Hinc nec ad aeruginem nativam, nec ad malachiten, nec ad ochram cupri coeruleam, nec ad lapidem lazuli, nec demum ad mineram cupri ferream, sed ad cuprum ferro et arsenico sulphurato mineralisatum respicit. Hanc autem mineram zincum continere, et huius ope ferrum inprimis cum cupro coniungi, insimulque terram non metallicam et arsenicum immisceri, idque causam subministrare monet, cur cuprum difficulter separetur. Zincum enim cum cupro coniunctum vstulatione, carbonum ope instituta, non separari, simulque impedire, quo minus sulphur, quod nullam unquam vim in zincum exercent, in ferrum et arsenicum admixtum agere, eaque in scorias conuertere possit, notat. Hinc in praeparatione minerarum cupri, fusioni praemittenda, ad separandum lapidem calaminarem seu mineram zinci praecipue respiciendum, nec, ut fieri solet, de separando ferro, sulphure et arsenico, statim cogitandum esse, autumat.

8) IACOBI CHRISTIANI SCHAEFFER *remun.* p. 261.
ciatio de euentu tentaminum, semina lanuginosa populi nigrae et graminis tomentosum cum fructu in oeconomia adhibendi. Commentatio haec in duas diuisa est sectiones. In prima sectione Cl. Auctor occasionem refert haecce instituendi tentamina. Primaria est inopia materiae pro chartis faciendis, quae quotidie magis augetur, inde chartarum pretium crescat, necesse est. Qua propter Cl. Auctor operam nauauit inueniendae materiae, quae defectum hunc suppleret. Ex omnibus autem semina lanuginosa populi nigrae et sinagrostis ei prae aliis ad hunc scopum apta visa sunt. In sectione secunda viginti et septem p. 275. adducuntur experimenta, vel potius pericula, quae

Cl. Auctor fecit; non solum chartas conficiendi gratia, sed etiam alia in vsus oeconomicos vtilia opera; e.g. telae genus, pileos, ellychnia etc. Varia hunc in finem tentauit Cl. Auctor, varia miscuit, et omnium periculorum non solum retulit fideliter euentus; sed nonnulla etiam specimina Academiae misit, quae omnia indefessae suae diligentiae praebent testimonia.

- p. 299. 9) FRIDERICI CASIMIRI MEDICI *obseruationes medicae, circa varias graues ad medicinam pertinentes res.* Prima obseruatio versatur circa vsum vesicatoriorum, in pleuritide ad locum dolentem applicandorum. Non noua medentium est ratio, vt ipse Cl. Auctor fatetur, apponendi vesicatoria loco adfecto in pleuritide, sed iam dudum ab Anglis exercita, et a Germanis medicis imitata. Postquam modum Cl. Auctor breuiter descripsit, quo vesicatoria apponenda sunt, quatuor momenta attendi iubet. Primum, tempus, quando applicari, deinde ea, quae impositum praecedere: post ea, quae durante imposito obseruari: tandem, quoties repeti debent. Quoad primum, ab initio morbi, et quando dolores sunt acuti, ea imponere conuenit: secundo, venaesectio applicationi est praemittenda: tertio, aegrotis ptisanae seu aquae hordeaceae cum melle mixtae copiose exhibendae, et emulsiones ex seminibus paratae, quibus multum nitri additum est, dandae sunt: quarto, toties repeti debent, quoties dolor recrudescit; vel quamdiu dolor durat, et tum etiam, quando ad oppositum latus transit, tunc re-
- p. 307. center adfecto loco applicare conuenit. His praemissis rationes reddere conatur, cur vesicatoria ita applicata tam salutarem ederent effectum; quas in eo quaerit; quod cantharides resolvente gauderent virtute, qua in vasa obstructa agerent: deinde, quod

quod inflammationem, quae partes internas occupavit, ad externas deriuarent: denique, quod morbosae exitum pararent materiae: his plus effici autumat, quam si plura vesicatoria distitis et a loco doloroso multum distantibus imponerentur locis. Triplici igitur fructu suam methodum reliquis praestare putat Cl. Auctor. Primo, quod morbum in tempore praecaueat: secundo, quod materiam morbosam statim educeret, eique nullam relinqueret moram internas corripienti partes et omnem corrumpendi massam sanguineam: tertio, quod raro eo peruenire sineret morbum, ut exscreatione solueretur: quem morbi exitum ea propter semper periculosum iudicat, quia non solum pulmones, etiam superato morbo, plerumque manerent debiles, novaeque, seu recidivae, inflammationi saepius ansam darent: sed etiam facilius empyemata orirentur, si materia educenda omnem per pulmones caperet exitum. Quatuor etiam exemplis practicis hanc methodum corroborat. Tres enim aegri pleuritici ea sanati fuerunt, quartus vero occubuit, quod hoc venerea simul affectus esset.

Secunda observatio singularem effectum moschi p. 320.
in mania, cum convulsivis motibus coniuncta, narrat. Atroci hoc morbo afflicti fuit miles, 28 ann. macilentus, temperamenti melancholici. Liquore anod. min. H. vesicatoriis, oleo caieput et aliis remediis incassum adhibitis, tandem moschus hunc morbum debellavit. In alia mania, periodica, quarta quaque die reuertente, idem nocuit.

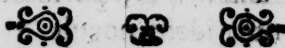
Tertia observatio, de hydrope, eiusque curatione p. 329.
agit, et quinque hydropum historias comprehendit. Prima historia ad aquam intercutem spectat, quam venae sectionibus sanavit Cl. Auctor. Secunda et tertia duos aegrotos exhibent, qui hydrope ascite laborarunt. Hos olei oliuarum curavit inunctione,

cui in tertio aegroto vsum cremoris tartari adiunxit. Quarta et quinta duos pariter aegrotos sistunt, qui priore hydropis specie, hydrope nempe anasarca afflicti fuere: ex his alterum initio venae sectione iuuare tentauit, sed clysteribus postremo a morbo plane liberauit; alterum autem vsu squillae sanitati restituit. In fine tractationis nonnullas adnectit Cl. Auctor animaduersiones, quae priora melius illustrant; quorsum pertinet: melius esse in dubiis casibus, vbi ambigitur, num vena pertundenda sit, aliquid sanguinis mittere: deinde vbi tumor ab inunctione olei crescit vel motus febriles augentur, satius esse ab oleo abstinere: postea, cremori tartari in curatione hydropum etiam aliquid dandum esse: denique clysteres pariter non esse negligendos.

P. 340. Appendicis loco meminit remedii, quo Cl. ISNARD aqua suffocatos vitae restituit, eos scilicet cineribus calidis contegendo, quo effecit, vt vrina copiose fluxerit. Quaeritur itaque, an non idem in hydro picis, praesertim aqua intercute laborantibus, eundem in finem cum fructu tentari queat?

IO) DOMINICI A LIMBRUNN *tentamen corrigendi tabulas geographicas Bauariae.*

II) PETRI AB OSTERWALD *renunciatio ad Illustrem Academiam de dimensione lineae fundamentalis (Grundlinie) a Monachio usque ad Dachau.*

XV.

Familles des Plantes. Par M. ADANSON, de l'Academie des Sciences, de la Societé Roiale de Londres, Censeur Roial. I Partie. Contenant une Préface Istorike sur l'état ancien et actuel de la Botanique, et une Tëorie de cette Science. a Paris chez Vincent 1763. 8vo. Alph. 1. pl. 10. tab. aen. 1. II. Partie. ibid. eod. apud eund. alph. 1. pl. 19.

i. e.

Familiae Plantarum. Auctore Cl. ADANSON.
Pars I. II.

Multa insunt libro, quae partim ingentem Auctoris laborem indicant, partim ad perfectionem rei herbariae non parum conferre videntur, attamen, quod ingenue fateri debemus, multa etiam, quae et superflua, et eiusmodi esse existimamus, quibus difficile hoc studium novis his laboribus difficilius, immo magis confusum redditur. Notabimus praecipua momenta. Praefatio operi praemissa implet pagg. 325. In hac partim historice statum praeteritum atque praesentem Botanices, partim theoriam eiusdem scientiae Noster pertractat. Primo itaque Cl. Auctor a pag. 3. ad 102. methodos plantarum vniuersales et particulares recenset ordine chronologico. Amplissimus hic est catalogus, non solum enim veros methodicos nominat, sed omnes fere auctores, qui aliquo, quocunque demum ordine in scriptis suis vsi fuerunt, enarrat. Sic inter methodicos vniuersales THEOPHRASTUS, DIOSCORIDES, TRAGUS, PORTA, LAUBENBERGIUS, alique locum obtinuerunt, qui confusis ordine de plantis scripserunt. Hinc factum,

vt methodos vniuersales 55, particulares autem 14 inueniamus. In his vbique eum, quem auctores secuti sunt ordinem, et fundamentum notauit, plantarumque, a quolibet determinatarum, vel iconibus expressarum numerum consignauit, ac eos quoque citauit, qui vnā alteramque methodum amplexi, et ita aliorum inuenta secuti sunt. Addidit porro nomina eorum, qui alphabetico ordine plantas recensuerunt, inter quos etiam C. GESNERUM, CAMERARIUM, VAILLANTIUM, et DIELLENIUM reperimus, tandemque eorum mentionem fecit, qui sine vllō ordine de plantis egerunt. In fine adiecit tabulam, qua methodicos superius recensitos secundum sua merita et praerogatiuam nouo ordine disposuit, vbi primum locum TOURNEFORTIUS, quartum LOBELIUS, quintum BOERHAAVIUS, septimum ROYENUS, duodecimum ZALUZIANSKY, decimum quintum LUDWIGIUS, sequentem LINNAEUS ex methodo staminum, assigesimum primum ex calycina, et vigesimum quintum ex methodo naturali, vigesimum secundum I. BAUHIUS, vigesimum quartum HALLERUS, vigesimum septimum GLEDITSCHIUS, trigessimum tertium RIVINUS etc. obtinuit. His vbique intersperfit, et in fine quoque speciatim addidit iudicia sua de methodis Auctor. In omnibus certe aliquid reprehendit, et praecipue, quae et quotnam in qualibet metodo classes sint naturales, notat, et ita e. g. in methodo naturali Linnaeana, quae 68 constat classibus, 20 modo naturales esse affirmat. TOURNEFORTIUM solum laudat, omnibusque praeferendum esse, variis in locis scribit. Altera praefationis parte (pag. 102 - 154) de praesenti statu rei herbariae agit, et de generibus, speciebus, varietatibus, de characteribus, nominibus, libris botani-

botanicis, et causis, quae incrementa artis vel facilitare vel impedire possunt, speciatim differit. C. GESNERUS primus fuit, qui plantas in genera et species separauit, TOURNEFORTIUS autem primus, qui characteres genericos composuit. Nulla genera naturalia esse, neque species omnes a principio mundi creatas fuisse, sed semina sata nouas species dedisse, fufius ostendit. De nominibus differens, veteres vbique defendit, eorumque generica et specifica retinenda, noua autem, a LINNAEO praecipue substituta, reicienda esse, multis et rationibus et exemplis declarare studet. Ostendere etiam allaborat, omnia fere, quae circa plantas earumque partes recentissimi, ac praecipue LINNAEUS, tanquam noua inuenta sibi tribuerunt, aliis, et antecessoribus, iam cognita fuisse; ita e. g. stipulas examinauit MALPIGHIVS, ad situm floris supra vel infra ovarium respexit CAESALPINVS, sexum veterum plurimi, ZALUZIANSKY, CAMERARIUS, cognouerunt; nectaria et TOURNEFORTIUS et VAILLANTIUS descripserunt. Semina muscorum DILDENIUS A. 1719, fungorum MICHELIUS 1729. detexerunt. Petali vocabulo vsus fuit COLUMNA; et, quo tandem omnem inuentionis gloriam, quam sibi tribuit LINNAEUS, ipsi eripiat, inuolucrum ARTEDIUM, spatham THEOPHRASTUM, germen PLINIUM, legumen et drupam KYBERUM nominasse; cymam, bracteam, et glandulam antiqua, arillum, scapum et pedunculum impropria esse nomina, ideoque solummodo corollae, antherae, sed (et haec vocabula antiquissima) pollinis, stigmatidis, et stipulae nomina LINNAEUM introduxisse, Noster affirmat. Libros botanicos in septem classes disposuit, 1) continet antiquos, eorumque et interpretes et commentatores, 2) methodicos, 3) descriptores, 4) eos, qui
synony-

synonyma, 5) qui catalogos, 6) qui figuras dederunt, et 7) philosophos, seu eos, qui dogmata et principia artis tradiderunt.

Parte tertia (a pag. 254 - 313) de se ipso locutus est, atque praecipue modum rationemque docuit, quibus plantas in certas familias disponere studuit. De modo itaque methodum et characterem naturalem inueniendi primo differuit, monuitque, omnes plantae partes, omnesque earundem proprietates describendas esse, quo cognationes tandem inueniamus; classes, genera, species, individua et varietates determinandi rationem quidem exposuit, attamen, quid genus et species sit, definire nos haud posse, variis ex rationibus conclusit, multaque contra BUFFONUM disputauit. Nomina plantis imponenda posthaec considerauit, ubique contra LINNAEUM egit, et veterum nomina, barbara etiam, regionibus propria, ubique retinenda, sesquipedalia vero, aequiuoca, et homonymica, vt *Hippuris* et *Equisetum*; *Daphne* et *Laurus*, *Salicaria*, *Pyrola*, *Ficaria* et s. p. uitanda esse scripsit, alii si proxima sibi sint genera, etiam analogia seruare voluit nomina, vt *Borraginoides*, *Caruifolia*. Familiae insigniantur nomine plantae, maxime cognitae eiusdem familiae, vt *Palmae*, *Gramina*, *Apocyna*, *Maluae*; species autem determinentur vel phrasibus, seu breui descriptione, vel numeris, vel noua ratione, dum vocales per se, aut cum nonnullis consonantibus in fine apponantur. Non quidem imitabimur hunc modum, attamen Auctoris exemplum repetamus. *Fonnae*, quae est *Phlox* LINN. species 1) dicatur *Fonna a*, 2) *Fonna e*, et s. p. 6ta) *Fonna ba*, 7ma) *Fonna be*, et s. p. 11ma) *Fonna ka*, 12) *Fonna ke*, et s. p. Vel etiam nomina propria ad determinandas species adhiberi posse, ostendit Cl. Auctor exemplo *Aparines*: species 1) dicatur simpliciter *Aparine*,

rine, 2) *Aparine Rubia*, 3) *Aparine Mollugo*, 4) *Aparine Gallion*, 5) *Aparine Galerion*, 6) *Aparine Galacion*, et s. p. In omnibus autem nominibus ratione orthographiae multa immutauit Noster, existimans, vocabula ita esse scribenda, prout eadem pronuntiare solemus. Verum his mutationibus saepe obscuritatem introduxit, et nomina multum corripit; e. g. *disuta*, *polucotuledon*, *Vperikon*, *Kikorion*, *TRAGUM* dixit *le Bouc*, *SALMASIUM* *Saumaise*, et sic in millenis aliis. Quae de plantarum dispositione, seu sic dictis familiis a se ipso constitutis, earumque vtilitate et praestantia, nec non incommodis disseruit, ea omnia, ut et multa alia Auctori propria, breuiore sermone tradere vix possumus; monemus tantum: Cl. Auctorem, ut asserit pag. 202, genera 900 correxisse, illis a LINNAEO datis, quorum numerus erat 1174 nunc 441 noua addidisse, et ita 1615 genera descripsisse, nomina omnia, veteribus usitata, circiter 800 in THEOPHRASTO, DIOSCORIDE, et PLINIO inuenienda, restituisse, sexum plantarum noua ratione determinasse, et discum, ut receptaculi speciem, singulari quoque modo proposuisse. Constituit postea 65 diuersissima plantarum systemata, eademque in classes disposuit, et vbique suas familias adiecit. Cumque hae omnes fere sint possibiles modi plantas disponendi, cuiuslibet systematis fundamentum notemus, classium vero dispositiones omittamus. Itaque fundamentum systematis 1) est *figura totius plantae*, 2) *magnitudo*, 3) *diameter trunci*, 4) *duratio plantae*, 5) *locus natalis*, et *ratione climatis*, et *solis*, 6) *substantia plantae*, 7) *contenti succi*, *resinae*, *salia*, 8) *pigmentum ex plantis obtinendum*, 9) *color floris*, 10) *sapor*, 11) *odor*, 12) *virtus*, 13) *radix*, 14) *germen*, (quod distinguitur ab oculo seu gemma, haec enim in flores, illud in folia mutatur) 15) *figura caudicis*, 16) *rami*, 17) *ad 20) folio-*

foliorum figura, et situs etc. 21) *frondes* (seuillage) 22 et 23) *stipulae, earumque situs et numerus*, 24) *capreoli, (vrilles)* 25) *spinae*, 26) *glandulae*, 27) *floris situs*, 28) *florendi modus*, 29) *bractae, (ecailles)* 30) *sexus*. Vſitatam florum eorumque ſexus differentiam reiecit Noſter, nouamque condidit diſtinctionem. Tres ſcilicet aſſumſit ſpecies, 1) *aſexus*, 2) *uniſexus*, et 3) *biſexus*. *Aſexus* ſunt flores, neutri alias dicti, qui nullam partem ſexus oſtendunt, ſeſeque multiplicant ſine omni foecundatione, vt *Polyſpi*, quorum pertinent nonnulli *Byſſi*. *Uniſexus* mas eſt, vel foemina, in duobus indiuiduis, ſuntque vel *aſrodites* ſeu *monoikes*, vbi foeminei ſoli ſunt, nulli autem maſculi, vel *dioikes*, vbi foeminae et mares in duplici indiuiduo habitant. *Biſexus* tandem, vbi vterque ſexus in eodem indiuiduo, et ſi in eodem inuolucro haerent, ſunt *hermaphroditi*, vbi autem duplex ſexus in eodem indiuiduo a ſe inuicem ſeparatus exiſtit, eiſmodi flores ſunt *androgyni*, vbi tandem *androgyni* et *hermaphroditi* ſimul adſunt, dicuntur *hybridi* et *polygami*. *Systema* 31) *a calicis ſitu reſpectu ouarii*, 32) *ab eiſdem figura*, 33) *numero*, dum duplex et ſimplex, 34) *a numero foliorum et diuiſione calycis*, 35) *ab eiſ duratione*, 36) *a corollae ſitu*, 37) *figura*, 38) *numero*, dum ſimplex, et duplex, ſiue vbi petala duplicem ſeriem conſtituunt, 39) *a numero petalorum et laciniarum*, 40) *duratione*, 41) *a ſtaminum ſitu*, vbi etiam monuit Auctor, *Orchides* et *Ariſtoloſchiam* modo eſſe eiſmodi plantas, in quibus ſtamina piſtillo adhaerent, reliquas *gynandrias* LINNAEI hunc characterem non oſtendere, 42) *a ſtaminum figura*, 43) *numero in genere*, 44) *numero reſpectu corollae et calycis*, 45) *a proportione*, 46 et 47) *ab antherarum ſitu et figura*, 48) *a pulueris figura*, 49) *ouarii ſitu*, 50) *numero*, 51) *ſylorum numero*, 52) *ſtigmatum numero*, 53) *fructus*

Etus substantia, 54) loculamentis, 55) seminum situ in fructu, 56) seminum numero in quolibet flore et fructu, 57) numero respectu loculamentorum, 58) seminum substantia, 59) eorundem receptaculo, 60) ab embryone, eiusque evolutionis modo, 61, 62) cotyledonum numero et figura, 63) receptaculo omnium floris partium, 64) a disco receptaculi quasi specie columnari, 65) Ovarii situ respectu omnium floris partium.

Quarta parte (a pag. 314 - 325) ea Cl. Auctor notat, quas adhuc perficienda restant, quo tandem res herbaria ad summum accedat perfectionis gradum, ubi inter alia monet, nos vix dimidium plantarum numerum cognitum habere, et ad probationem asserti calculum adiicit, certe imaginarium. Sunt scilicet nobis cognitae plantae 18,000; licet LINNAEUS, omnium vix 10,000 numerum attingere assumerit, et quidem in Europa 5,000, Levante 2,000, Canada 1,000, Missisipi etc. 1,000, Insulis Americae 1,000, quibus accedunt 2,000 varietates, quae distincte satis totidem constituunt species; disquirendae autem adhuc sunt circiter 25,000 species; dabit Africa incognitas 5,000, Asia 3,000, Madagascar 4,000, America meridionalis 4,000, Surinam et Cayenna 2,000 et s. p. Icones etiam plantarum, quae hactenus editae fuerunt, numerat Auctor, nosque 70,000 figuras possidere dicit, quae vero omnes 10,000 modo species repraesentant, reliquae omnes sistunt priorum repetitiones, immo ex his 10,000 vix 2,000 erant omni ex parte perfectae et accuratissimae delineationes. Itaque multum restat ad perfectionem Botanices. Post praefactionem tabulam auctorum, qui suis scriptis rem herbariam illustrarunt, chronologico ordine exhibet ADANSONIUS, praecipue autem eos se adduxisse monet, qui elementa artis dederunt, methodos exposuerunt, et iconibus plantarum cognitionem facili-
litarunt;

litarunt; de quolibet Auctore octo quasi momenta in totidem columnis notat, scil. 1) nomen, 2) patriam, 3) scripta, eaque primaria, 4) numerum commemoratarum plantarum, iconumque praestantiam, 5) editionem, si plures prostant, primam et ultimam, 6 et 7) natiuitatis et mortis annum, tandem 8) aetatem. A ZOROASTRO incepit, et in IACQUINO finiit. Plures etiam hic nominatosprehendimus, quorum scripta perierunt, ex PLINIO, aliisque citatos. Verum et hic catalogus incompletus est, prout omnis historia data vbique saepius deficere videtur, praecipue si librorum titulos, auctorumque aetates spectamus. An Auctoris iudicia de iconum praestantia vbique valeant, aliis diiudicandum relinquimus. Monographos etiam quosdam immiscuit, plurimos alios omisit, nonnullorum quoque mentionem fecit, qui vnam alteramque plantam in Acad. Reg. Paris. commentariis descriptam, delineatamque dederunt, ex aliis autem diariis nullos fere adduxit. Facile quidem recensere possemus plures auctores a Nostro omissos, vel quorum scripta minus recte adnotauit, verum aliquos adduxisse sufficiat. ALBERTUM M. ad annum 1592 posuit, primae vero editiones sub incunabulis artis typographicae concinnatae prostant. IMPERATI Hist. Nat. non 1599, sed primo 1493 prodit. DODONAEI Pemptades editae fuerunt demum 1582, non 1552, hoc anno euulgata fuit Frugum historia. Ex veteribus desideramus ICESUM, cuius scripta perierunt, ORTOLF VAN BEYERLAND, THURNEISSERUM, SPIGELIUM, COSTAEUM, FIGULUM, NIEREMBERGERUM, et ex recentioribus SALMONEM, HECKERUM, LEE, BÜTTNERUM et ZINNIUM, qui vltimi HALLERI methodum secuti sunt, ita et FALUGII Profop. Tournef. adduxit Auctor, alteram Riuiniam

nam non commemoravit; LAEVINI FISCHERI methodus noua herbaria, 1646 edita, Auctori omnino incognita fuit, cum nullibi eius mentionem fecerit. MÜLLERI Vademecum botanicum vix locum meretur inter botanicos. Egit postea Cl. Auctor in hoc volumine de plantarum anatome, structura, facultatibus, morbis, multiplicatione, aliisque ad vegetabilia pertinentibus; sed lubenter haec omnia omittamus, quo tandem ad primum Auctoris scopum accedamus. Is namque omne praecipue studium omnemque attentionem adhibuit, quo plantas in certas quasdam, et, vt ipsi videtur, naturales familias disponat, ordinetque. Exhibet itaque (Voll. II. p. I.) tabulam, quae familias hasce et distributionis rationes exponit, et deinde genera 1615, a se ipso constituta enumerat, et cuiuslibet familiae sua inserit, tandem characteres generum in tabulis diuersisque columnis exponit. Dabimus primo familiarum conditarum nomina, omittis, quas in quibusdam adhibuit, subdiuisionibus; et exempli loco quasdam nominabimus insertas plantas. Sunt itaque Familiae:

1) <i>Byssi.</i>	14) <i>Myrti.</i>	27) <i>Personatae.</i>
2) <i>Fungi.</i>	15) <i>Umbelliferae.</i>	28) <i>Solana.</i>
3) <i>Fuci.</i>	16) <i>Compositae.</i>	29) <i>Iasmina.</i>
4) <i>Hepaticae.</i>	17) <i>Campanulae.</i>	30) <i>Anagallides.</i>
5) <i>Filices.</i>	18) <i>Bryoniae.</i>	31) <i>Salicariae.</i>
6) <i>Palmae.</i>	19) <i>Aparines.</i>	32) <i>Portulacae.</i>
7) <i>Gramina.</i>	20) <i>Scabiosae.</i>	33) <i>Seda.</i>
8) <i>Liliaceae.</i>	21) <i>Caprifolia.</i>	34) <i>Alfines.</i>
9) <i>Zingiberes.</i>	22) <i>Vaccinia.</i>	35) <i>Blita.</i>
10) <i>Orchides.</i>	23) <i>Apocyna.</i>	36) <i>Ialappae.</i>
11) <i>Aristolochiae.</i>	24) <i>Borragines.</i>	37) <i>Amaranthi.</i>
12) <i>Elaeagni.</i>	25) <i>Labiatae.</i>	38) <i>Spergulae.</i>
13) <i>Onagrae.</i>	26) <i>Verbenae.</i>	39) <i>Perficariae.</i>
Tom. XIII. Pars I.		40) <i>Thy.</i>

40) <i>Thymelaeae.</i>	46) <i>Anonae.</i>	52) <i>Cruciferae.</i>
41) <i>Rosae.</i>	47) <i>Castaneae.</i>	53) <i>Papauera.</i>
42) <i>Ziziphi.</i>	48) <i>Tiliae.</i>	54) <i>Cisti.</i>
43) <i>Leguminosae.</i>	49) <i>Gerania.</i>	55) <i>Ranunculi.</i>
44) <i>Pistaciae.</i>	50) <i>Maluae.</i>	56) <i>Ara.</i>
45) <i>Tithymali.</i>	51) <i>Capparides.</i>	57) <i>Pini.</i>
		58) <i>Musci.</i>

Ad Cl. 11. *Aristolochia*, *Stratiotes*, *Butomus*; ad Cl. 27. *Convolvulus*, *Linaria*, *Polemonium*, *Hyoscyamus*; ad 31. *Coffea*, *Salicaria*; ad 32. *Samolus*, *Mesembryum*, *Saxifraga*, *Syringa*; ad 35. *Kali*, *Basella*, *Petiveria*, *Phytolacca*, *Piper*; ad 41. *Cliffortia*, *Sanguisorba*, *Agrimonia*, *Alchemilla*, *Rubus*, *Pyrus*; ad 51. *Reseda*, *Kapparis*, *Granadilla*, *Vitis*; ad 53. *Fumaria*, *Chelidonium*, *Balsamina*, *Laurus*; ad 56. *Saururus*, *Sparganion*, *Triglochin*, *Lenticula*, et s. p. referuntur. Cum vero neque hac ratione constitutarum familiarum, neque assumptorum generum definitiones et descriptiones repetere possimus, vnam modo alteramque adducamus familiam eiusdemque genera, quo aliqua ratione institutum Cl. Auctoris elucescat.

Prodeat itaque Familia XI. *Les Aristoloches*: cuius caractères sunt:

Feuilles. Leur figure, situation, stipule, urilles, pedicule etc.	Sexe de fleurs.	Fleurs. Leur situation, a l'égard de l'ovère.	Corole. Sa figure et situat.	Etamines. Nombre sit. et disque	Ovères. Nombre et disque.	Graines. Nombre et situation.
Alternes.	Hermaphrodite.	sur l'ovère.	O.	2 - à 100, sur le stil, ou sur l'ovère.	1. ovère.	Plusieurs dans chaque ovère élevées.

Sect. I. A Etamines sessiles, sur le Stil du Pistil.

Kodda-Pail.	Feuilles. Alt. sessil.	Fleurs. Solit. axill.	Calice. Tub. court 1. div. en languette.	Etamines. 5 à 12.	Pistil. 1. stil. 1. stig.	Fruit. Caps. à 1. loge.	Graines. Plusieurs ovoïdes.
-------------	---------------------------	--------------------------	---	----------------------	------------------------------	----------------------------	--------------------------------

Aristolochia

	Feuilles.	Fleurs.	Calice.	Etamines.	Pistil.	Fruit.	Graines.
Aristolochia.	Id. pediculées.	Id. et plusieurs.	Tub. long. id.	6.	1. stil. 1. stig.	Id. 6. log.	Plusieurs plates dans chaque loge.
Bandura.	Id. terminées par un godet.	Epi et panicule termin.	4. feuilles.	4.	1. 1.	Id. 4 à 5. loges.	id.

Sectio. II. A Etamines distinguées du Stil du Pistil.

	Feuilles.	Fleurs.	Calice.	Etamines.	Pistil.	Fruit.	Graines.
Hypocistis.	Ecaillés alt. sessiles.	Epi terminal.	4. feuilles.	16.	1. stig. 1. stil.	Capf. à 8. loges.	Plusieurs ov. dans chaque loge.
Afarum.	Feuilles pédiculées.	Solit. termin.	3.	12.	1. 1.	id. 6. log.	id.
Nymphaea.	id.	Solit. axill.	25 à 40. imbriq.	80 à 100.	0. 1.	id. 15 à 30. log.	id.
Nelumbo.	id.	id.	20. id.	id.	0. 1.	id. 20 à 30 loges ouvertes.	1. id.
Trixis.	id.	id.	3.	3.	3. 3.	id. 3. log. fermées.	id.
Vallisneria.	id. et sessiles.	id.	3.	2 à 3.	3. 3.	id. 1. loge.	Plus. id.
Stratiotes.	id.	id.	6.	20.	6. 12.	id. 6. loges.	id.
Hydrocharis.	id. pediculées.	id.	6.	9. reun. par les filets en 1. colonne.	6. 12.	id. 6. loges.	id.
Tamus.	id.	Epis axill.	6.	6. distinctes.	3. 3.	Baye 3. loges.	2. sphériques.
Ianraia.	id.	id.	5 à 6.	5 à 6.	1. 3.	Capf. 3. log. ailée.	1. id.

Nunc quoque genera plantarum, a Cl. Auctore vel de nouo condita, plus quam 400, vel ab aliis quidem stabilita, aliis vero, et nouis plerumque nominibus insignita, recensenda forent, attamen lectori partim taedium crearet omnium recensio, partim difficile esset suum cuiuslibet reddere, atque Auctoris genera semper ab aliis separare, cum in quibusdam familiis citationes nullas adhibuerit, nec in addito indice, vbi synonyma adiecit (a pag. 511 -

620), hanc rem vbique accuratius exposuerit ; Ravenala, e. g. Chupalon, Kokera et f. p. quatenam sint plantae, ignoramus. Quaedam speciminis loco adducamus. Noua nomina, aut antiqua genera sunt:

Sabfab	est	<i>Paspalum</i>	LINN.
Stelefuros	—	<i>Phleum</i>	—
Raram	—	<i>Cenchrus</i>	—
Mapira	—	<i>Olyra</i>	—
Fartis	—	<i>Zizania</i>	—
Kielboul	—	<i>Aristida</i>	—
Sitospelos	—	<i>Elymus</i>	—
Dalukon	—	<i>Melica</i>	—
Narukila	—	<i>Pontederia</i>	—
Mithridation	—	<i>Erythronium</i>	—
Acrocorion	—	<i>Galanthus</i>	—
Denira	—	<i>Iva</i>	—
Bartolina	—	<i>Tridax</i>	—
Ovilla	—	<i>Iasione</i>	—
Nobula	—	<i>Phyllis</i>	—
Pafina	—	<i>Horminum</i>	—
Fonna	—	<i>Phlox</i>	—
Chabraea	—	<i>Peplis</i>	—
Cervina	—	<i>Prasium</i>	—
Ludolfia	—	<i>Tetragonia</i>	—
Vissadali	—	<i>Knoxia</i>	—
Penarvalli	—	<i>Zanonia</i>	—
Vofacan	—	<i>Helianthus</i>	—
Abalon	—	<i>Helonias</i>	—
Abola	—	<i>Cinna</i>	—
Iericontis	—	<i>Anastatica</i>	—
Bukafer	—	<i>Ruppia</i>	—
Scotanum	—	<i>Ficaria</i>	—
Komakon	—	<i>Myristica</i>	—
Pakoferoka	—	<i>Grana Paradisi</i>	—
Marfea	—	<i>Baccharis</i>	—

Athenea	est	<i>Strukium</i> BROWN.
Limbarda	—	<i>Crithmum</i> DODON.
Polypremum	—	<i>Locusta</i> RIVIN.
Belharnofia	—	<i>Sanguinaria</i> DILLEN.
Abandion	—	<i>Bulbocodium</i> LINN.
Nikandra	—	<i>Physalodes</i> BOEHMER.
Mimulus	—	<i>Crista Galli</i> RIVIN.
Monavia	—	<i>Mimulus</i> LINN.

Inter genera, a Cl. Auctore condita, occurrit e. g. *Karbeni*, quod est *Carduus benedictus*, *Veltis*, *Carduus eryngoides* ALPIN. *Mindion* est *Campanula Medium*, *Amellus* est *Aster atticus*. *Mesembryum*, *Manettia*, *Gasaul* et *Vossia* sunt species *Mesembryanthemi* DIEL. *Craniola*, *Genista*, *Spartium*, *Chamaespartium*, *Lisiera*, *Vlex*, et *Lygos*, sunt genera ex *Genistarum* familia. *Kibera*, *Roripa*, *Sophia*, *Norta*, antea ad *Sisymbrium* fuerunt relata; *Laelia*, *Brikour*, *Erucago*, et *Cakile*, sub *Bunias* LINNAEI comprehenduntur; *Centaurion*, *Dasystephana*, *Cicendia*, *Gentiana*, *Chlora*, *Sabatia*, *Tretorhiza*, *Ciminalis*, totidem fuere *Gentianae* species. *Deringa*, *Killinga*, *Galbanon*, *Dela*, *Prionitis*, *Lindera*, *Arduina*, noua sunt *umbelliferarum*; *Polla*, *Breuer*, *Dorcadion*, *Blankara*, *Luida*, *Sekra*, *Green*, noua sunt *muscorum* genera; *Curcas* et *Manihot* sunt *Iatrophae*; *Tapia*, et *Belou* *Crateuae*; *Rulak* *Acoris*; *Konig* *Clypeolae*; *Acosta* *Centaureae*; *Naxia* *Genchri* species LINNAEI. Ex horto Malabarico multa retinuit genera et nomina, vt sunt: *Benkara*, *Benteka*, *Blatti*, *Mal-naregam*, *Kadelari*, *Karangolam*, *Kumbulu*, *Mail-elou*. Ast licet, vt vel ex datis exemplis patet, genera plantarum augenda potius, quam imminuenda esse Noster existimauerit; hinc etiam *Luffam*, *Melonem*, *Cucurbitam*, *Peponem*, *Anguriam*, *Momordicam*, *Elaterium*, et alibi

Aphacam, *Nissoliam*, *Ochrum*, *Clymenum*, *Pisum*, *Lathyrum*, *Fumariam* quoque, *Capnoidem*, et *Cysticapnum*, etiam *Lablab* a *Phaseolo* et *Dolichos*, *Abrum* a *Glycine*, quam *Bradleiam* dixit, et s. p. separauit; tamen genera saepius quoque combinauit. Ita *Pauliniam* cum *Corindo* LINNAEI, *Pauiam* cum *Hippocastano*, *Polium* cum *Ceanotho*, *Malum* et *Cydoniam* cum *Pyro*, *Luteolam* et *Sesamoidem* cum *Reseda*; *Rubiam*, *Galliumque* cum *Aparine*; *Periplocam*, *Cynanchum*, et *Stapeliam* cum *Asclepiade*, *Quamoclit* cum *Conuoluulo* coniunxit. Ad *Solanum* quoque *Melongenam* et *Mandragoram* reduxit, *Lycopersicum* autem separauit. *Cereum* et *Melocactum* vniit, *Pereskiam* ad *Opuntiam* redegit. Sub *Teucrii* genere retinuit *Chamaedryn*, *Polium*, *Scordium*, addiditque *Trichostema*, at *Scorodoniam* separauit. Alia exempla omittamus.

In characteribus generum describendis saepius ab aliis botanicis recessit, et singularia assumsit. Notare autem praecipue debemus, Cl. Auctorem nullibi fere nectaria adsumpsisse, florisque inuolucrum, si vno modo adest, semper fere calicem dixisse. Hinc *Hyacinthus*, *Aloe*, *Colchicum*, *Populago*, *Triglochin*, *Orchides*, apetalum habent florem, *Nymphaea* nulla gerit petala, sed omnia floris foliola ad calicem pertinent. In *Limonio*, *Statice*, *Globularia*, duplex adest calix, nulla vero corolla. In *Lilioceit*, quorum et *Commelinam* et *Narcissum* retulit, nullam corollam, sed calicem et spatham, vt duo inuolucra descripsit. Nectaria plerumque petalorum nomine assumsit. Sic *Costi*, *Curcumae*, *Alpiniae* calix est tubulosus trifidus, et corolla tubulosa sexfida. *Delphinii* calix pentaphyllus, irregularis, et corolla monopetala calcarata; *Aconiti* calix pentaphyllus irregularis, et corolla dipetala calcarata. In *Helletoro* et congeneribus calicem et petala simul descripsit, necta-

nectaria pro petalis assumens. *Phaseolo* et congeneribus legumen in plura loculamenta diuisum tribuit. *Phyllidi*, quam inter *Aparines* recensuit, flores umbellatos axillares, et capsulam bilocularem; *Heliotropio* et analogis fructum quadrilocularem adscripsit. *Coffeae* fructum capsulam dixit. In labiatis quatuor semper stamina, *Salvia* excepta, adesse monuit, et in *Ziziphoro*, *Rosmarino*, *Monarda*, *Lycopo* totidem obseruauit, duobus modo breuissimis et castratis. *Gratiolae* quinque, ast tria sterilia, *Digitali*, *Scrophulariae*, *Linariae* totidem, sed vnum modo sterile tribuit. In *Vrticae* floribus femineis non duo, sed quatuor inuenit calicis foliola, quorum duo opposita sunt minora. In *Aphane*, si sponte in aruis crescit, vnum ouarium, in hortis si nascitur, duo constanter reperiit. Possemus etiam multa de virtutibus plantarum a Cl. Auctore tradita repetere, atque annotare; *Veronicam* in suffocatione, *Gratiolam* in dysenteria, *Dulcamaram* in lue venerea e. gr. laudauit; nec non de synonymiis, in indice adductis, varia monere, quippe quae omni sane exceptione maiora non sunt: sed putamus haec sufficere. Apparet enim nunc luculenter, quod ab initio adduximus, stupendam utique Cl. Auctoris industriam fuisse, eamque vix imitabilem, licet non possimus non dubitare, num ea, quam intendit Cl. ADANSONIUS, perfectioni studii botanici faciendae sit accommodata satis.

XVI.

Stranguria, quae venerea dicitur, mercurii ali-
quando esse potest effectus, observationes id
probantes editae ab ANTONIO AGUSTINI,
M. D. Venetiis 1763. typis Antonii Zatta.
8. pl. 4.

- p. 8. **G**onorrhoeam virulentam aliquando stranguria
sequitur, quam alii vlceribus vrethram obfi-
dentibus, alii carunculis aliisque vitiis, falso vt Noster
existimat, adscripserunt, siquidem, secundum observa-
tiones mox recensendas, plerumque a particulis mer-
curialibus in humoribus residentibus proficiscitur.
Prius autem, quam has suas observationes commu-
nicat, varios inter veteres auctores nominat, qui
mercurium effectum hunc producere, quin etiam
ad plura vlcera in corpore gignenda idoneum esse
docuerunt. Id quod forte solum eius grauitati spe-
cificae ad eam sanguinis vt 14 ad 1. adscribendum
p. 20. est. *Obs.* 1. Vir, cui iuueni aduersus gonorrhoeam
contumacem vnguenta mercurialia, absque inse-
quente saluatione, medici inunxerant, stranguriam
passus est, quae, per triginta pluresque annos
variis remediis frustra tentata, maciem tandem
p. 28. ipsamque mortem accersuit. *Obs.* 2. eundem mor-
bum post frequentiore mercurii vsum exortum
p. 41. declarat. *Obs.* 3. Duo iuuenes, quibus lue venerea
contaminatis exhibetur mercurius, leuem expe-
riuntur stranguriam, remedii vfu intermisso, illico
p. 43. euanescentem. *Obs.* 4. Grauida, sexto gestationis
mense, ad cutaneum morbum propellendum, mer-
curium adsumsit, vnde morbus quidem fugatus, at
statim abortus secutus est, quem quater post mo-
dum cum aliqua in mittenda vrina difficultate ex-
perta est. Propinata fuerunt decocta sudorifera id
effici-

efficientia, vt, cum denuo concepisset, foetum octimestrem viuum, sed breui post defunctum elideret. Post aliquod demum tempus iterum grauida facta nono mense sanissimum filium edidit. *Obs.* 5. Iuue. p. 46. nem sistit, qui pro enecandis pediculis aliquoties vnguenta mercurialia pubi et axillis inunxit, vnde stranguria, conuulsionibus ante somnum stipata, correptus est, decoctis sudoriferis imminuta.

Sequuntur obseruationes ad luem veneream p. 50. spectantes, quas, etiam si nec rarae admodum, nec magni adeo momenti esse videantur, breuiter tamen simus indicaturi. *Obseruatio* nimirum 1. praeter ophthalmiam veneream varia sistit vlcera, a parentibus aut nutricibus eadem lue inquinatis contracta, et per plures annos aperta, mercurio tandem sanata. *Obs.* 2. Religiosae cuidam virgini, supra quadraginta annos natae, per decem annos dolorem passae in thoracis latere dextro fixum, noctu atrocio- rem, cum tussi et febricula versus vesperam incipiente, mane autem cessante, ptyalismus mercurio fuscitatus sanitatem reddidit; huius sorori, per viginti annos nocturnis ossium doloribus excruciatas, victus lacteus et decocta radicum bardanae, chinae et sassaparillae in fero lactis, magnum iuuamen attulerunt. Concludit inde Cl. Auctor, miasma venereum per plures annos in humoribus infons dormire, post vero reuiuiscere et venereum morbum excitare posse. *Obs.* 3. Vir robustus, dum ebrius p. 56. meretricem spurcissimam comprimit, ex huius corpore foetidam exhalationem exire sentit, eodemque momento calorem quendam thoracem cum artubus superioribus perfundentem percipit, sic, vt vltius coitum exercere non possit. Eadem nocte partes illas calore perfusas atrocissimi dolores excruciant, per plures dies aegro, imprimis noctu molestissimi, et vxori et filio breui demortuo, in eodem lectulo

p. 59. cubantibus, communicati. *Obs.* 4. dolores sistit osteocopos feminae in vno eodemque lectulo cum marito, venerea lue infecto, decumbentis, neque tamen ab eodem compressae, communicatos, mercurii ope propulso. Ostendit hac obseruatione Cl. Auctor, virus venereum aliquando in intima corporis peruenire posse, sine eo, quod partes, quas permeat, abinde laedantur.

XVII.

A Course of anatomico-physiological Lectures on the human Structure and animal Oeconomy, interspersed with various Notes and pathological Observations etc. etc. by CHARLES NICOLAS IENTY Med. Doct. London printed for the Author. 1762. in 8. Vol. I. I Alph. pl. 16. Vol. II. I Alph. pl. 18 $\frac{1}{2}$. Vol. III. I Alph. pl. 16.

i. e.

Curfus lectionum anatomico-physiologicarum super corporis humani structura et oeconomia animali, immixtis variis notis et obseruationibus pathologicis: Auctore CAROLO NICOLAO IENTY, Med. Doct. Vol. I. II. III.

Nouus libro huic, iam anno 1757 apud Iac. Rivington et Iac. Fletcher edito, sine vlla mutatione, praefixus tantum est titulus. Constituit vero Auctor, qui iam antea figuris anatomicis scheleti et vteri editis innotuit, systema anatomiae interspersis physiologicis et pathologicis obseruationibus ex optimis recentiorum scriptis colligere. Vfus est hac in re imprimis WINSLOVII, HALLERI,
MON-

MONROI, WHYTII aliorumque scriptis, et saepe integra in hunc suum librum capita ex iis transtulit. Quae vero ipsi propria sunt, perpauca profecto inuenies, si errores quosdam exceperis.

Praemissum est *volumini primo* compendium *hi-* T. 1.
storiae anatomicae. In recentiorum scriptis enar- p. 16.
randis tam parum diligens fuit, vt ALBINI opera
myologica et osteologica, quibus huius nomen apud
omnes inclaruit, frustra in catalogo scriptorum eius
quaesuerimus. Adnexa est huic compendio bre- p. 167.
uis de administratione anatomica, iniectione et con-
seruatione corporum tractatio, et synoptica expo- p. 183.
sitio partium, secundum ordinem, quo in dissectione
corporis humani se dissectoris visui offerunt.

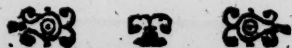
Volumen primum octodecim lectiones in se com-
prehendit. Prima earum Anthropologia inscribitur,
in qua de corpore humano, nec non de osteologia
in genere quaedam disputat; 2da de ossibus in vni-
uersum, 3tia de diuisione, 4ta vero de coniunctione
eorum agit. Harmoniam inter coniunctionis ossium p. 71.
species referri posse, plane negat, sed ossa, quae
harmonia inter se connecti dicuntur, vera futura
iungi asserit: 5ta lectione capitis, 6ta trunci, 7ma
thoracis ossa, 8ua cartilagine et ligamenta trunci,
9na ossa extremitatum superiorum, 10ma cartilagi-
nes et ligamenta harum partium, 11ma tandem et
12ma ossa, cartilagine atque ligamenta extren-
tatum inferiorum describuntur, 13tia de integu-
mentis, 14ta de musculis in genere, 15ta de actione
eorum, 16ta de musculis capitis et maxillae infe-
rioris, sequenti de musculis abdominalibus, et vlti-
ma tandem huius voluminis de natura sanguinis hu-
mani Auctor exponit. Possidet Cl. IENTY inter p. 129.
praeparata sua octo vertebrae, ex senili corpore,
perfecte inter se coalitas, nec non sceleton adole- p. 169.
scentuli,

scentuli, in quo quatuor vertebrae dorsales inferiores adeo antrorsum curuatae sunt, vt, raro profecto exemplo, per hanc ipsam curuaturam vena caua dilacerata sit, et subitae mortis causam praebuerit.

- T. II. *Secundum volumen* praeter lectionem introducto-
riam de secretionem viginti quinque lectionibus constat. In his de peritoneo et omento, de oesophago et ventriculo, de intestinis in vniuersum, de mesenterio et mesocolo, de fame, siti, cibo atque potu, de chylo, hepate, pancreate, liene, intestinis, in specie de renibus, vesica vrinaria, organis generationis in vtroque sexu, de generationis negotio, grauiditate, partu, mammis, pleura, corde et circulatione, de pulmonibus tandem atque respiratione disputatur. In interna peritonei superficie orificia
- p. 2. vasorum. exhalantium, hac membrana paullulum tensa, nuda oculo conspici posse, Auctor docet, quod
- p. 19. nullo modo fieri potest. In oesophagum ductus excretorios VERCELLONII patere et liquorem salinum effundere, adhuc sibi persuasum Noster
- p. 45. habet. Intestini ieiuni atque ilei canalem in quinque partes aequales diuidit, harumque fere
- p. 63. duas ieiuno, reliquas tres et vltra ileo concedit. In infante septem mensium, qui neque vllum cibum retinere, neque alio aliquid excernere poterat, introfufceptionem coeci et partis ilei in colon Noster vidit, parte ilei, quae coeco adhaeret, callosa
- p. 118. atque gangraenosa facta. Ductus hepatico cysticos et in hominibus nunc inuentos et demonstratos esse,
- p. 131. nescio, quo auctore, asserit. In vesicula fellea calculum oliuae magnitudine reperit, eumque maximum esse putat omnium, qui vnquam reperti sint.
- p. 224. Testes semper in foetus abdomine latere negat. Ex
- p. 545. transuersa apophysi vltimae vertebrae colli, musculum

lum ad anteriorem et inferiorem primae costae et conuexam pleurae partem protensum vidit, et in alio cadauere omnes scalenos primae costae insertos obseruauit.

Volumen tertium iterum viginti quinque lectioni- T. III. bus componitur. Disputatur in his de labiis, ore et gingiuis, lingua, saliuā et de organis sensoriiis. Deinde cerebrum et medulla spinalis, harumque partium actiones explicantur. Sequitur muscolum nondum descriptorum expositio, totumque opus arteriarum, venarum neruorumque historia finitur. Choroideam Noster pro primario visus p. 136. organo habet, et putat, retinam tantum impressionem radiorum moderari, talemque usum in visus organo praestare, qualem epidermidem in tactus, gustus vel odoratus organis habere assumunt. Pupillae motus a consensu eius cum choroidea pendet, et impressionis in choroidea factae vi atque magnitudini respondet. Hoc ipsum quoque ostendit, retinam non immediatum visus esse organon, cum certum sit, nullam inter iridem et retinam coniunctionem intercedere, talem vero inter retinam et pupillam per neruos ciliares esse. Aponeurosis palmaris in manu non a palmari longo oritur, cum ille musculus hic insertionē suā saepe varietatem insignem ostendat. Psoas paruus rarius in viris, quam p. 339. in feminis, ex Nostri obseruatione deprehenditur. Vastum internum a cruraeō Cl. IENTY nunquam p. 364. separare potuit.

XVIII.

ALBERTI V. HALLER Opera minora emendata, aucta et renouata. Tom. I. Anatomica ad partes corporis humani vitales, animales, naturales. Laufannae, sumtibus Francisci Grasset. 1762. in 4. 3 Alph. pl. 7. tab. aen. 12.

Cum post tot labores egregios, summaque tum de re literaria vniuersa, tum de patria merita, otium tandem nactus sit Ill. HALLERUS, id decreuit impendere limandis emendandisque scriptis antea editis. Adplicauit autem manum primum opusculis suis minoribus, constituitque tribus partibus edere scripta minora, anatomica et physiologica, pathologica, tandemque botanica. Et prima quidem pars, quae iam in manibus nostris est, anatomica continet plurima, reliqua continebit secundum volumen, botanica tertium. Omnia vero ea scripta non modo emendata, sed passim quoque aucta sunt. Quae vero volumen hoc primum complectitur, ad ordinem, qui elementis physiologiae Ill. HALLERI respondet, disposita sunt, atque ad sex priores tomos magni illius operis pertinent. Quae alia lingua quam latina scripta sunt, latine curauit reddi Ill. Auctor. Haec de hoc opere in vniuersum, nunc de singulis libellis dicamus.

- p. 1. 1) Initium operis facit *diff. de vasis cordis propriis* Gott. 1737 edita, inprimis in coronariarum arteriarum historia aliquantum aucta.
- p. 19. 2) Sequuntur *iteratae de vasis cordis observationes*, Gott. 1739 non auctae.
- p. 24. 3, 4) *Observationes de valvula* EUSTACHII. Gott.
- p. 33. Progr. I. 1737. Progr. II. ibid. 1748. In alium ordinem eas Ill. Auctor redegit, et ex Tom. I. Element. Phys. duas icones addidit.

5) *Diff.*

5) *Diff. de motu sanguinis per cor.* Gott. 1737. p. 47.

6) *Sequuntur experimenta de cordis motu a stimulo* p. 60.
nato ex Tom. I. Comment. Gottingenf. desumpta.

7) *De motu sanguinis sermo*, est libellus gallice p. 64.
editus sub nomine *second memoire sur le mouvement du sang*. Multa tamen hic experimenta ex aliis Auctoris scriptis adiecta sunt, nec non aliqua inedita.

8) *De sanguinis motu experimenta anatomica* ex p. 172.
T. IV. Comment. Gotting.

9) *Ad epistolam* Cl. FRANCISCI LA MURE p. 242.
animaduersiones, ex T. IV. *des memoires sur les part. sensibles et irritables*

10) *De diaphragmatis musculis* diff. Bern. 1733. p. 249.
aliquo modo emendata.

11) Huic dissertationi adiecta est *noua icon septi* p. 263.
transuersi. Gotting. 1741.

12) *Experimenta de respiratione*. In hunc libel. p. 269.
lum transierunt quatuor dissertationes de respiratione, quae iam in opusculis pathologicis coniunctim editae sunt. Sed omnia alio ordine proponuntur, ad gallicam editionem, Lauf. 1758 editam, in latinam linguam translata.

13) *Sermo de partibus corporis humani sensu praeditis et irritabilibus*. Est *second memoire sur les parties irritables et sensibles*.

14) *De partibus corporis humani sentientibus et irritabilibus sermo* ex Tom. II. Comment. Gotting.

15) *Ad obiectiones contra experimenta sua propositas responsio*. Comprehendit varios libellos ex Comment. de irritabil. Lauf. gallice editis et apologiam ad Ill. DE HAEN difficultates. Emendata tamen sunt omnia et in ordinem redacta.

16) *De vera origine nerui intercostalis* diff. p. 503.
Gott. 1743.

17) *De neruorum in arterias imperio* diff. Gott. p. 513.
1744.

18) *De*

P. 529. 18) *De membrana pupillari* ex Aët. Societ. Reg. Suecic. a. 1742.

P. 534. 19) J. G. DUVERNOI diff. *de ductu salivali Coschwitziano* Tubing. 1725. Est diff. quam Ill. HALLERUS defendit, et cuius pars anatomica ad eum pertinet.

P. 550. 20) Ill. HALLERI diff. inaug. Lugd. Bat. 1727 edita, *experimenta et dubia circa ductum salivalem novum Coschwizianum* continens.

P. 572. 21, 22) *Icon omenti* I. et II. Gott. 1742.

P. 580. 23) *De valvula coli observat.* Gott. 1742.

P. 586 24) *Observationes de ductu thoracico.* Gott. 1741.

Adiecta est huic dissertationi ab Ill. Auctore noua aliqua icon, in qua ductus thoracici insertio in venam subclauiam delineatur. Praefationi adnexus est index omnium scriptorum Ill. Auctoris. Et nunc, vti ex ipsa praefatione discimus, HALLERUS tum *enumerationem stirpium Helueticarum* auctam et emendatam iterum edere molitur, tum plenam *arteriarum corporis humani historiam* recto ordine dispositam, tandemque *bibliothecam medicam* publicare promittit. Speramus, vnumquemque, qui artem nostram amat, eiusque incrementa exoptat, vota sua cum nostris pro salute huius viri, cui tantum ars medica debet, iuncturum esse.

XIX.

Essai historique sur la Medecine en France. a Paris chès Lottier l'ainé. 1762. in 12. pl. 13.

i. e.

Tentamen historicum de re medica in Gallia.

Reticuit quidem huius opusculi, quod iam indicamus, Cl. Auctor nomen suum, interim tamen ex Regio Priuilegio adnexo intelligitur, esse eum Ill. IOANNEM BAPTISTAM CHOMEL, Decanum Facul.

Facultatis medicae Parisinae et medicum Regium ordinarium. Communicat vero ille cum eruditis omnia, quae de origine et progressu artis medicae inter Gallos, de ortu Facultatis medicae Parisinae et membris eius celebrioribus, tandemque de morbis nonnullis epidemicis et maxime vulgaribus colligere potuit. Exponit autem tantum de rebus, quae ante seculum decimum quartum euenerunt. Fontes praecipui, ex quibus, libris impressis exceptis, hausit, fuere aduersaria manuscripta de medicis Parisiensibus IAC. MENTELII, aliaque Cl. BOURDELOTII. Vfus est praeterea quoque priuilegiis et indicibus Facultatis, et epitome indicum de anno 1597. Praefationi addidit catalogum Cancellariorum ecclesiae Parisinae, qui vniuersitatis quoque, post foundationis eiusdem tempora, Cancellarii facti sunt, medicorum porro et Archiatrorum Regum Galliae. Titulum Comitum Archiatrorum Regum Galliae, quo primus medicorum Regiorum semper insigniri solet, primum accepit MARCUS MIRON, medicus HENRICI III. Gallia ad fidem christiana-
p. 44.
nam conuersa, episcopi in ecclesiis et coenobiiis scholas instituebant, in quibus inter alias scientias et artes medicam quoque artem traditam fuisse Noster persuasum sibi habet, quod de nonnullis
p. 61.
eiusmodi scholis valere ex aliis libri huius locis patet. Successere tandem in locum harum scholarum vniuersitates, leges tamen vniuersitatis Parisiensis non ante PHILIPPI AUGUSTI tempora factae sunt, vniuersitatisque nomen ei primum temporibus LUDOVICI, quem sanctum dicunt, impositum est. Artis vero medicae studium in hac vniuersitate insigniter promouebatur eo, quod monachis prohiberetur extra coenobia medicinam facere, qua re effectum est, vt in dies maiora incrementa caperet. Exortis tamen variis turbis, Facultas theologica se ap.
p. 99.

- reliquo vniuersitatis corpore ita separauit, vt reli-
quae Facultates vnā, theologica vero alteram
p. 104. totius Academiae partem constitueret. Secuti
sunt theologorum exemplum paullo post medici,
legesque sibi imposuerunt circa annum 1270,
quibus et libros, in quos commententur, sibi ipsi
praescripserunt, haecque statuta anno 1351 a PHILIPPO
p. 127. LIPPO sexto confirmata sunt. Anno 1287 lex
contra eos, qui illicite medicinam faciunt, promul-
gata est, et anno tandem 1380 noua statuta ex
p. 142. antiquis in vnum corpus collecta et emendata sunt.
In ipso quoque hoc libro de lepra, vt morbo
his temporibus maxime vulgari, disputatur, et to-
tus ARETAEI de eo locus adducitur. Addidit CL
CHOMEL in fine nomina nonnullorum antiquorum
Magistrorum Regentium, qui ante annum 1395
vixere, et nomina tandem Decanorum Facultatis
Medicae ab hoc anno ad nostra vsque tempora.

XX.

Acta Heluetica physico - mathematico - ana-
tomico - botanico - medica, figuris aeneis illu-
strata, et in vsus publicos exarata. Volumen
V. Basileae, typis et sumptibus Io. Rudol-
phi Im - Hoff. 1762. 4. 2 Alph. 7 plag. 6
tab. aen.

Pergimus ex eo opere, cuius antecedentia volu-
mina iam tradidimus, ea nunc recensere, quae
quintum volumen constituunt, et ob rerum colle-
ctarum praestantiam pari, qua priora sese com-
mendabant, vtilitate illustrant, lectuque gratum
efficiunt. Sunt vero capitum contenta sequentia.

I) ALBERTI DE HALLER *emendationes et auctaria ad enumerationem stirpium Helueticarum.* Diu iamiam de noua editione stirpium Helueticarum cogitauit Ill. HALLERUS, diu quoque eandem exoptarunt omnes, qui rem herbariam aestimant, muneris tamen ratio, aliique labores, quibus indefessus HALLERUS orbi literario haecenus inferuire studuit, nondum ipsi permiserunt, vt et suo desiderio, et aliorum expectationi facere potuisset satis. Interim tamen, cum paucis abhinc annis opportunitatem nancisceretur Ill. Auctor varias montosas regiones adeundi, et amicos inueniret, qui eius suasu in summis alpibus sponte prouenientes plantas examinarent, ortae sunt, quas iam indicamus, emendationes et auctaria ad stirpes Helueticas. Reiteratis enim obseruationibus Noster cognouit, varia in maiori opere antehac edito nunc debere et corrigi, et variis nouiter detectis plantis augeri. Quapropter in graminibus muscisque describendis fusius versatur, ita, vt multa emendauerit, quae historiam harum plantarum concernunt, et nonnullas ex his familiis suo loco inferuerit, quae antehac non sunt repertae. Ita e. g. nouam *Hypni* speciem de p. 12. scribit, quam *foliis lanceolatis, reflexis, operculo conico* dicit, DILLENIO ignotam. Praecipue *Salicum* historiam correxit, descriptionesque earum accuratius exponere adnissus est. Nouas praeterea p. 69. plantas suis classibus passim immiscuit, v. c. inter *diplostemonas* duas *Saxifragae* species inuenimus, quarum priorem *Saxifragiam foliis hirsutis, palmatis, dentatis, caule folioso multifloro*, alteram *Saxifragiam foliis imbricatis, ouatis, caulibus reptantibus, bifloris* vocat. *Samolus* VALERANDI noua quoque ciuis est, et in vnica quidem fossa tantum, sed copiosius reperta; itaque HALLERUS descriptionem eius inter plantas *vasculiferas, flore fructui circumnato*, dedit.

Noua *Astragaloidis* species in classe plantarum *papilionacearum* describitur, quam *Phacam*, caule ramoso prostrato, foliis lanceolatis, florum alis semibifidis Noster appellat.

- p. 97. 2) *Commentarius de oolithis*, Auctore Cl. SCHMIDT.
Num et animalium oua, sicuti plura alia corpora naturalia, vere petrefacta inueniantur, inter historiae naturalis scriptores adhuc disputatur. Ipsum nomen oolithorum non vni tantum corpori, sed variis lapidibus indolis maxime diuersae imponi solet. Itaque cum argumenta eorum, qui existentiam ouorum vere petrefactorum in dubium vocant, refutare allaboret Cl. Auctor, operae pretium duxit, characteres genuinorum et spuriorum sic dictorum oolithorum accuratius describere, et possibilitatem declarare, qua petrificatio et in ouis animalium locum habeat. In veris et genuinis oolithis semper sub crusta externa latitare debere oua eiusdem magnitudinis, qua externa massa conspicitur, talesque oolithos ibi reperiri, vbi pisces aut carabi petrificati inueniuntur, et oua sua ponere solent, contendit. Ex chymicis characterem verorum et spuriorum oolithorum adducit: genuini enim oolithi, tanquam reliquiae ex animali regno, cum acidis efferuescunt, spurii autem ebullitionem hanc cum acido quocunque affuso non producant; cumque praeterea auctores, qui petrificationem ouorum affirmarunt, oolithos tum piscium, tum cancrorum marinarum, tum caraborum oua esse scripserint, generationem horum animalium fusius Noster recenset, insimulque ortum eiusmodi vermium, qui conchyilia inhabitare solent, explicat, tanquam quorum oua in oolithos quoque mutari alii asseruerunt. Qui tandem existentiam oolithorum negant, et obiciunt, oua animalium marinarum non satis solida esse ad petrificationem,

eos

eos ita refutat: haec oua semper habere membranam quandam, quae ipsis instar testarum est, vt et viscositatem, ad soliditatem accedentem. Petrificatio eorum, sicuti reliquorum corporum marinarum, in terra admodum humida consistit, quae vt subtilissimus succus per poros eorum gliscit, ibidemque particulas terrestres adponit.

3. 4) *Animalium Belgicorum* a LAUR. THEOD. P. 139. GRONOVIO *obseruatorum centuria III et IV.* Eadem ratione ac praecedentes *) tertia haec et quarta centuriae conscriptae sunt. In priori Auctor insecta *coleoptera*, *hemiptera*, *lepidoptera* recenset, in altera vero de *lepidopteris*, *neuropteris*, et *hymenopteris* exponit.

5) CAROLI MAGNI BLOEM *descriptiones quo* p. 154. *rundam insectorum nondum cognitorum, ad Aquisgranum et Porcetum anno 1761 detectorum, ad L. T. GRONOVIVM* missae. Sunt ex classibus *coleopterorum*, *hemipterorum*, *lepidopterorum*, *hymenopterorum* et *apterorum* nonnulla, quorum fabricam accuratius definire studuit.

6) IO. HOFERI *obseruatio I. de morte et sectione* p. 162. *calculosi.* In secundo tomo horum Actorum **) mentionem iamiam fecit Auctor aegri cuiusdam, ischuria saepius laborantis, qui vero postea cum sanitate iterum in gratiam rediit. Sed subito maximis doloribus, cum continua ischuria, minimorumque calculorum excretionem correptus, accedente febre inflammatoria cum vomituritione, siti clamosa, et conuulsionibus tandem expirauit. Sectione

G 3

insti-

*) vid. Commentar. Nostr. Vol. XI. P. II. p. 325.

**) vid. Comment. hor. Vol. VI. p. 69.

instituta, in vesica eius vrinaria reperti sunt calculi 18, qui partim in ipso vesicae cauo, partim in sacco quodam a parte postica vesicae accreto, latitabant. Lapilli omnes quoad magnitudinem et substantiam sibi similes videbantur, vnico excepto, qui cepae instar lamellatus reliquos ratione ponderis multum superabat. Num idem ille calculus, maior forsan antea, tum, cum dolores et ischuria aegrum vexare incipiebant, fractus sit, et symptomatum ipsiusque tandem mortis causa fuerit, Auctor quaerit.

- p. 165. 7) *Eiusdem obseruatio II. sistens mortem a lacerto oesophago hominis vitrum deuorantis.* Sutor, optima sanitate per triginta annos vsus, vino autem valde deditus, solebat, cum ebrietas mentem occupauerat, pocula vitrea leuiter masticata deglutire. Sed aliquando res ei male cessit. Postquam enim in insigni crapula vitri partem deuorauerat, mox sub sterni cum sinistra clauicula iunctura pungentem dolorem et ignis quasi sensum percipiebat. Chirurgus, cui causam mali occultauit aeger, corpus, quod in parte inferiore oesophagi praeternaturale haerere credebatur, in ventriculum ope spongiolae carulae argenteae alligatae protrudere tentauit, sed incassum, sicuti reliqua remedia. Aeger maximos inter cruciatus vitam finiit. E sectione apparuit in sinistro pectoris cauo ad spinam dorsi acutum triangulare vitri fragmentum iacens. Oesophagus sub clauiculae cum sterni iunctura foramine ultra pollicem longo in cavitatem pectoris sinistram hiabat, in ipso ventriculo, vt et in ieiuno aliquot vitri frustula muco obuoluta, vt causae mortis acceleratae, reperiiebantur.

8) *Litterae*, a Cl. D'APPLES ad societatem Basiliensem datae, continent historiam aegri cuiusdam, cataracta laborantis, qui consilio Ill. HALLERI Lute-
tiam profectus, operationi per extractionem lentis
cristallinae a Cl. DAVIEL institutae felici cum suc-
cessu sese submisit. Fusius eandem in adiecta epi-
stola ad Ill. DE HALLER recenset Noster, tanquam
testis ocularis. Addidit simul breue vitae curriculum
Cl. DAVIEL, sub indice:

9) *Elogium, seu brevis historia vitae* Cl. DAVIEL,
ab eodem. Progenitus est IACOBUS DAVIEL
patre chirurgo. Iuuenis adhuc sese contulit ad ce-
lebrem chirurgum SALONI in Prouincia Galliae, et
cum ab eodem in arte chirurgica bene instructus
esset, filiam sui praeceptoris in matrimonium duxit.
In obscuro tamen hoc loco diu commorari noluit,
quapropter Massiliam petiit, ante quam dira pestis
urbem hanc infecerat. Grassante crudeli hoc mor-
bo, non solum per suam assiduitatem, sed etiam per
intrepidum animum adeo utilis fuit Cl. DAVIEL;
vt cessante peste a Galliae Rege stipendio quodam
ornaretur, et ab eodem ordini Equitum St. Rochi,
propter fugatam pestem Massiliensem constituto,
adscriberetur. Massiliam posthac relinquens, chirur-
gos adiit, qui nauibus actuariis praeerant, et singulari
quodam instinctu excitatus, praecipue in oculorum
morbos omnem suam attentionem direxit. Nactus
an. circiter 1730 opportunitatem depressionem cata-
ractae instituendi, tanta cum dexteritate hanc rem
perfectit, vt famam eius mox aula et ciuitas Parisi-
ensis audirent, et quilibet morbo oculorum adfe-
ctus suos oculos DAVIELI concredere. Sed
serio tunc temporis reputans Cl. DAVIEL, quanta
incommoda operationem cataractae per depressio-
nem lentis cristallinae sequi solent, de noua me-

thodo cogitauit; lentem, vt inutile corpus, per cor-
neam apertam extrahendi. Et hanc operationem,
quam Academia Reg. Scient. Parif. anno 1707 iam-
iam problematice propofuerat, millies dein exopta-
to femper cum fuffeffu tentauit. Circa vitae finem
difficultate linguae laborauit, quod malum, cum
ipfe medicorum confilia negligeret, per hyemem
ita increuit, vt inflante vere loquela plane periret.
Ex trifti hoc ftatu iterum ereptus, Lutetiam reli-
quit, et varias Galliae prouincias adiit. Tandem
vero ad Cl. TRONCHIN Geneuam venit, ibique
proprio aufu purgans adeo validum fuffit, vt ma-
lum accedente diarrhoea colliquatiua et febre in pe-
iorem ftatum fit mutatum. Ille, Cl. TRONCHIN
cauffam fui morbi, ex temerario abufu remediorum
ortam, confeffus, circa finem menf. feptembr. anni
1762 expirauit.

- P. 179. 10) *Seftio cadaueris, d. 12 aug. 1762. fatta ab eodem.* Vir quidam percepit tumorem valde dolo-
rofum circa regionem orificii inferioris ventriculi,
proxime lobulum minorem hepatis. Aeger pefsi-
mis fymptomatibus decumbebat, cutis vndique fla-
uedine tincta erat, aluus mox liquidiffima, mox fum-
me obftipata, vrina ex nigro rubra, pulfus lentus
femper, haud raro intermittens, vomitus frequen-
tiffimus, cunctaque fymptomata eo vfque auge-
bantur, donec mors vitae cruciatuumque finem
attulit. Seftione cadaueris detecta eft magna
quantitas humoris nigricantis et inodori, qui pe-
toris cavitatem occupauerat, pulmones hydatidi-
bus pleni erant, fimilisque in his obferuabatur humor,
qualis totum pectus impleuerat. Hepar praeter-
naturali modo cum diaphragmate cohaerebat, vndi-
que paruis glandulis obfeffum, mole auctum, et in
omni fua fubftantia bile confperfum. Pylorus erat
fcirrho-

scirrhus; vesicula fellea satis crassa, atra et viscida bile impleta, quae ob indolem suam non poterat rite excerni.

11) D. C. E. BERDOT *observatio I. Hydro-p.* 183. *cephali interni cystici lethalis historia et incisio.* Puerulus quinque annorum, post tineam incaute retropulsam, ita capite turgere incepit, vt tandem ipsae futurae dehiscerent, et ossa temporum a parietalibus aliquantum secederent. Visu orbatus puer oculos quasi a rupta cornea semper lacrymantes habuit, dolor capitis vehementissimus, artus inferiores quotidie ad motus ineptiores, tandemque plane immobiles fiebant, loquela sensim paullatimque tardior, non articulata, vsque dum mors morbo per triennium tracto finem imposuit. Multa de anatomia huius cadaueris Auctor recenset, insimulque varia exempla hydrocephalorum ex scabie retropulsa ortorum adducit.

12) *Eiusdem observatio II et III. Hydrocephalus internus.* In priore describitur puer biennis, cuius capitis peripheria 13. pollices Parisinos cum dimidio efficiebat, et linea ab vna aure ad alteram ducta numerabantur 17 pollices cum 9 lineis. In viuus adhuc erat infans, dum Auctor haec scripsit. In altera de puero quatuor annorum narratur, cuius hydrocephalus ita intumuit, vt capitis peripheria ad 23 pollices adaucta esset. Suturae maxima ex parte, praecipue sagittalis, dehiscebant, summus tumor a lateribus circa ossa parietalia fuit.

13) *Eiusdem observatio IV. Menstruus haemorrhoidum fluxus in puella trienni.* Ex phthifica matre nata, saepiusque diarrhoeam perpessa puella, ad tertium aetatis annum insigni macie accedenteque.

scabie affecta processit. Adhibitis remediis scabies euanuit, et corpus aliquo modo nutriri incepit. Inde quouis mense post corporis lassitudinem doloremque lumborum largiori haemorrhoidum fluxu correpta est puella, quae sextum annum, cum Auctor haec scripsit, optime transegit.

- p. 193. 14) *Eiusdem observatio V. Menstruus in sene sudor.* Per 30 annos robustus et octuagenarius singulo mense per integrum fere diem sudore diffluit, quem, si non rite succedit, ope acetariorum quorundam largiter adhibitorum promouet ipse bono cum effectu.

15) *Anguli plani definitio:* Auctore L. WENTZIO.

- p. 203. 16) CAROLI LUDOVICI CRETTE *observatio de funestis sequelis metastaseos non caute tractatae.* Concernit historiam viri cuiusdam, pleuritide spuria laborantis, qui medici consilio haud amplius morem gerens, cum aliquantum reconualesceret, et paruae pustulae rubicundae primum, dein albescentes in latere dextro apparuerint, sed aeri frigido se exponens, aliisque medicamentis adstringentibus exanthemata haec retropellere tentauit. A quo tempore statim vehementissimis in latere doloribus, pessimisque aliis symptomatibus correptus est.

- p. 205. 17) *Disquisitio modi naues actuarias emendandi.* Quaestio fuit mota ab Academia scientiarum Lugdunensi, quomodo remi in nauibus possent emendari, ita, ut pauciore labore naues celeriori tamen motu possent prouehi. Ad quam in praesenti tractatione a duobus viris respondetur.

18) *Exa-*

18) *Examen fortunae trium lusorum, qui ludum* p. 230.
tristat, aut quemcunque alium ludunt. Auctore I. A.
 MALLET.

19) *Historiola colicae coenobialis in monasterio* p. 249.
Beinuilensi, ord. S. Bened. ad B. v. M. P. aliquamdiu
familiaris, cura IO. RUDOLPHI ZWINGERI. Quo
 in exaranda morbi huius historia secundum ordinem
 versetur Auctor, primum coenobii situm describit,
 quod in prouincia Solodurense esse dicit, variorum
 dein aegrorum mentionem facit, qui hoc morbo
 decubuerunt; postea in causam huius mali inqui-
 rens, eam praecipue in vasis cupreis stanno non
 bene superductis, et coquendis cibis adaptatis, nec
 non in vino haud satis defoecato, quo per tempus
 aliquod vsi sunt incolae coenobii huius, inuenit;
 quo inde ipsum morbum cum colica saturnina maxi-
 mam habere affinitatem declarat, tandemque de
 medendi methodo exponit.

20) *Observatio botanica IOH. HOFERI.* *Zwin-* p. 266.
geram dicit plantam, cuius descriptionem in prae-
 senti Auctor tradit. Prout vero partim ex descri-
 ptione, adductisque synonymis, partim ex adiecta
 icone videre licet, *Nolanam LINNAEI* esse per-
 spicimus.

21) *Descriptio Casti triangularis* LINN. Auctore
 IACOBO RISLERO. *M. D. Muhlhusino*, in qua plan-
 tae huius synonyma, descriptio, et cultura fusius re-
 censentur, icone in fine simul adiecta.

22) PHILIPP. IAC. SCHLOTTERBECHII *ob-*
servatio physica, de cochleis quibusdam, nec non de tur-
binibus, ut et de cochlea quadam petrefacta. Quatuor
 praecipue sunt tractationis huius momenta, 1) sci-
 licet

licet descriptio cochlearum, quas in terrestres atque aquaticas diuidit Auctor, vbi insimul de earum domibus, nec non de motu exsectorio et retractario quaedam adnotat; 2) descriptio turbinum, quos iterum in terrestres et fluuiatiles dispescit; 3) annotata quaedam de dente cochleae terrestris maioris, quem felici casu se detexisse dicit (plures vero iam vidit HARDERUS); 4) tandem narratio de cochlea quadam petrefacta, quam in lapidicina medios inter alios lapides fortuito reperit. De omnibus his adiectae tabulae clarius exponunt.

p. 289. 23) *Tractatus de morbis quibusdam exanthematicis*, Auctore RAZOUX. In tres classes morbi exanthematici in hoc tractatu descripti dispescuntur, in petechias nempe, purpuram, et febrem miliarum. Purpura in benignam et malignam diuiditur, febris autem miliaris idem significat, ac nostris purpura alba. De singula morborum specie historiae aegrotantium adducuntur.

p. 305. 24) ALB. DE HALLER *emendationum et aucteriorum ad enumerationem stirpium Helueticarum continuatio*. Pergit Ill. Auctor, eas nobiscum communicare plantas, quae vt noui ciues in Heluetia ab eo et amicis suis sunt repertae, nec non de aliis quaedam commemorare, quarum descriptiones in maiori suo opere iamiam quidem continentur, reiterato tamen examine instituto, emendationem definitionum requirunt. Inter recens detectas plantas v. c. occurrit *Bryi species, foliis congestis lanceolatis, angustis, capsulis ouatis, operculo mammillari, dicta*, et circa Basileam reperta; noua et perpulchra *graminis species, quam Auenam dianthos, floribus aureis, crista ex basi floris prodeunte* Ill. Auctor vocat; ex *nasturtinarum plantarum* classe, noua species, quam

quam cum *Turritide ramosa* adfinitatem quandam habere Noster affirmat, quamque *Sisymbrium nudicaule*, *foliis radicalibus nitidis, dentatis, dentibus ciliatis* nuncupat.

25) 10. RUDOLPHI STEHELINI *observatio de p. 319. fractura ossis bregmatis.* Lapidis ictu percussum fuit caput viri 42 annorum, duris laboribus assueti, ita, ut is in terram procumberet, et sensus motusque aboliti essent. Vulnere inspecto os bregmatis in plura frustula fractum conspiciebatur, quae ab illaesa dura matre caute chirurgus remouit. Aeger apto regimine, medicamentisque adhibitis, iterum quidem ad se rediit, optimeque se habere est visus, post aliquot tamen dies pessima symptomata, paralysis brachii, loquela impedita, soporque subito accesserunt, quae tamen cuncta praeter spem, post usum medicamentorum iterum euauerunt, ita ut dura mater noua substantia callosa plane obducta sit, et aeger sanitatem denuo recuperauerit.

26) *Curationes quaedam infausae vitandi causa p. 325. in exemplum enarratae ab Anonymo.* Continent haec exempla decem observationes, inopinatum medicamentorum effectum declarantes. 1) *describit usum hellebori nigri funestum*; 2) *syrupum emeticum lethalem*; 3) *repentinam mortem hydropici post usum aceti squillici*; 4) *nicotianam in clystere mulieri hystericae perniciosam*; 5) *mezerei baccas cuidam puero noxias*; 6) *semen hyoscyami periculosum*; 7) *ischuriam ex potu aquarum mineralium in calculo vesicae*; 8) *intestini incarcerati repositionem serotinam in ileo hernioso*; 9) *sphacelum a decubitu lethalem, tandemque 10) emplastrum vesicatorium impense noxium.*

27) *Va.*

P. 340. 27) *Variae observationes e naturali historia de promptae*, Auctore EMANUELE WEIS. Hae observationes indolem et mutationem globulorum sanguinis humani aliorumque animalium declarant. Ad rotunditatem globulorum quod attinet, cum, vt Auctor contendit, ea neque in nostro, neque in quadrupedum sanguine observari possit, experimenta cum animali, ex nostris succis nutrito, pulice nempe instituit, nec solum duo vasa aequae rubra, quorum primum ventriculum esse credit, sed et globulos perfecte rotundos se reperisse affirmat. In anatomen animalculi huius ulterius inquirens, non solum de corde et intestinis eius nonnulla, sed etiam de motu harum partium sibi visa phaenomena profert.

P. 353. 28) *Animalium Belgicorum a LAUR. THEOD. GRONOVIO observatorum centuria V.* Pergit Auctor insecta hymenoptera, in quarta centuria iam commemorata, recensere, quibus descriptis insectorum dipterorum, apterorum, vermium intestinorum, et molluscarum mentionem facit. Ex apteris insectis tres cancrorum, vnam squillae, duasque oniscorum species in aes incidi curavit, earumque descriptionem fusius paullulum exhibet.

P. 383. 29) IO. HENRICI RYHINERI *analyfis chemica seminum coffeae*. Quamquam multi, et ex his praecipue NEUMANNUS et GEOFFROY analysin seminum coffeae variis experimentis institutis iam susceperunt, quos tamen cum in determinanda quantitate partium constitutiuarum dissentientes inuenerit Auctor, iique, vt ei videtur, de phaenomenis sub operatione observandis siluerint, ipse cepit consilium in partes constitutiuas horum seminum inquirendi, et quas detexit res, cum orbe erudito commu-

communicandi. In instituendis vero experimentis ita versatus est, ut non solum in genere seminum coffeae susciperet analysin, sed etiam differentiam inter speciem orientalem (*Caffée de Leuante*) et occidentalem ex Americae insulis adlatam disquireret. Quapropter partim in infuso aquoso frigido, partim in calido, partim in decocto crudorum seminum quantitatem explorauit; retortae quoque ea immisit, per omnes ignis gradus educta et producta eliciendo. Ex quibus tandem edoctus est, duas hasce coffeae species in eo inter se differre, quod semina orientalia minorem phlegmatis, olei empyreumatici, et capitis mortui quantitatem contineant, quam occidentalia. Inesse praeterea seminibus coffeae crudis vere oleum essentiale, ignis autem vi mox in empyreumaticum mutandum. Qua obseruatione NEUMANNI sententiae contradicit, nullum in coffea cruda oleum essentiale, sed tantum empyreumaticum assumentis. Addidit in fine nonnulla ad praeparationem potus coffeae, huiusque usum medicum et diaeteticum spectantia.

30) *Disquisitio, num methodus tincturam coffeae* P. 403.
absque eius tostione praeparandi, melior sit, veteri et
usitata methodo eam torrendi? Auctore E. M. RO-
 STAN. Noua methodus proponitur, potum cof-
 feae absque fabarum tostione praeparandi. Fabae
 crudae bene mundatae, et per octauam horae par-
 tem cum aqua coctae, mox ab igne remouentur, et
 in vase obturato aliquamdiu reponuntur. Tinctura
 inde orta citrini coloris cum pauxillo saccharo for-
 billatur. Hanc praeparationem longe praestare ei,
 quae vulgo conficitur, Auctor ex eo affirmat, quod
 partium coffeae volatilitas tostione fabarum auge-
 tur, inde insomniis, et anxietatibus oriundis oppor-
 tunitatem praebet, quae vero incommoda in noua
 hac

hac methodo non extimescenda sunt, cum leni illo ignis gradu neque partes spirituosae et volatiles acui, neque optima alia et subtilia principia coëssae dissipari possent.

p. 407. 31) *Eiusdem comparatio nutritionis plumarum et dentium, adiectis nonnullis praeceptis eorum iacturam auertendi.* Analogiam inter pennas auium dentesque hominum demonstrans Auctor, praecipue generationem, nutritionem et fabricam vtrarumque partium adducit, nec non aegritudinem infantum, quo tempore dentes propullulant, et auium, cum pennae vetustiores cadunt, nouaeque succrescunt, ut argumentum analogiae profert. Pro conseruanda integritate dentium praecipue vsum puluerum dentifriciorum et spirituum acidorum vetat, e contrario fumigationem ex herbis, *rare marino, saluia, rosa, mastiche*, et inprimis ex nidis vesparum suadet, quemadmodum etiam pro nutriendis gingiuis, dentibusque a carie praeseruandis, opiatum quoddam ex corticibus aurantium leniter tostis et contusis, dein per cribrum traiectis et cum melle optimo in vnguenti consistentiam reductis commendat, quo vnguento si dentes omni vespera abstergantur, optimum semper promittit euentum.

32) *Observationes meteorologicae anno 1759. Basileae a IO. IAC. D'ANNONE factae.*

XXI.

Diff. inaug. de continuationibus membrana-
rum. Auctore ANDREA BONN, Amste-
laedamo Batauo. Lugd. Bat. 1763. in 4to
pl. 7 $\frac{1}{2}$. tab. aen. 1.

Egregium hoc argumentum ita tractandum sibi
sumsit Cl. BONN, vt ex optimis scriptoribus,
quae ad rem suam imprimis facere videbantur, colli-
geret, et vbi auctores inter se dissentire videret,
naturam ipsam vlterius disquireret. Agit vero
primo de membranis in genere, deinde de cute
eiusque continuationibus, tum de illis, quae sub
cute sunt, tandemque de membranis cavitates capi-
tis, thoracis, abdominisque vestientibus. Liceat
nobis ex toto hoc opusculo quasdam indicare ob-
seruationes, quo Lectores eo melius de eius prae-
stantia Auctorisque studio iudicare possint. Epider-
midis regenerationem ita explicat, vt extrema vascu-
la abrupta iterum elongari et procreescere, eorum-
que parietes ab adfluente humore ad cutis super-
ficiem reclinari putet. Hinc ea ope crassioris hu-
ius humoris conglutinari, incrassari et callosa fieri,
dum, continua pressione impedita debita excretionem,
compressa vasa vacuaeque venae vna cum materia
perspirabili in iis stagnante coalescunt. Productio-
nem epidermidis supra tympani membranam ele-
ganter describit, et cutem quoque mutatam supra
tympani membranam expandi docet. Ter canales
incitios apertos vidit. Limbum, qui dentium al-
ueolos tegit, in recens nato infante innumeris par-
uis foraminibus pertusum obseruauit, vnde conclu-
dit, membranam, quae folliculum efficit, forte oriri
a cute oris per foramina limbi producta, et testulam,
quae dentes adhuc molles inuestit, continuationem

p. 6.

p. 10.

p. 12.

p. 13.

Tom. XIII. Pars I.

H

esse

- esse epidermidis, similis ac vngues naturae, sed magis
- p. 19. induratae. In puella recens nata colon, vbi flexuram sigmoideam efficit, dextrorsum ad psoam vsque dextrum flectebatur, vbi clauso eius extremo ante hunc muscolum coeco fine desinebat. Peritoneum intra peluim continuabatur, integrumque ad vterum rursus reflexum separari poterat. Ani apertura exterior naturalis apparebat, et specillum ad longitudinem lati fere digiti admittebat, sola tamen erat cutis extenuatae et in internam tunicam mutatae productio. Membrana tubarum FALLOPII interna, quae membranae vterum interius inuestientis propago est, in membranam externam tubae continuatur, et duplicata ad ligamenta vteri lata producit, atque in ipsum tandem peritoneum explicatur.
- p. 24. tur. Membranam articulorum internam epiphyfes cartilagineas in iunioribus, aut cartilagineam ossium in adultis laminam inuestire, ex Cl. BONN obseruationibus magis confirmatur. Pia mater eo loco, vbi vasa ex dura matre ad piam procedunt, cum interna durae matris lamina cohaeret. Reflectitur enim durae matris lamina interna, et cum venis ad arachnoideam descendit, haec vero ad earum insertionem pelliculas valuulosas quasi format, et in durae matris internam laminam, vbi venas suscipit, abit.
- p. 33. Ad sellam turcicam interna durae matris lamina non glandulam continet, sed cum pauca tela cellulosa vaginae in speciem supra carotides et ductum glandulae pituitariae continuatur et adscendit, donec in arachnoideam, quae superficialis piae matris lamina est, continuatur. Adscendit enim dura mater cum arteria, arachnoidea vero a basi cerebri recedens libera supra adscendentem arteriam descendit, et mox reflexa cum vagina arteriae a dura matre confluit. Hinc species introsusceptionis voluulo intestinorum similis oritur, quae primo adpectu arach-

arachnoideam ibi perforari ostendere videtur. Attamen non perforatur, sed leuiter tantum duplicata continuatur. In vertebralibus posterius simile quid fit. Dura mater ab infundibulo non perforatur, sed lamina durae matris simile ei inuolucrum praebet, et simili modo in arachnoideam explicatur. In p. 38. oculo choroidea ab interna durae matris lamina, per foramina laminae cribrosae scleroticae producta, ex Nostri sententia oritur. Huius cribrosae laminae posterior superficies continuatio vaginae nerui optici est, anterior siue interna ipsius choroideae. Pia mater per laminae huius foramina cum arteria centrali ad humorem vitreum protenditur, et hyaloideam membranam constituit. Anterior iridis la- p. 40. mina, quae ipsa choroideae propago est, non ad ambitum corneae finitur, sed supra internam corneae superficiem continuatur, a qua Noster satis insignem eius portionem separauit. Peritoneum eo p. 49. loco, vbi vmbilicalia vasa egrediuntur, non perforatum esse, sed solam telam cellulosaam produci, vltioribus experimentis Cl. BONN contra DOUGLASSIUM confirmat. In adiecta tabula aenea, quae de pia et durae matris coniunctione dicta sunt, explicantur.

XXII.

Gleanings of natural History, exhibiting figures of Quadrupeds, Birds, Insects, Plants etc. most of which have not, till now, been either figured or described. Designed, engraved and coloured after nature by GEORGE EDWARDS, Fellow of the Royal Society, and of the Society of Antiquaries, London, printed for the Author. In Folio. Tom. I. 1758. 1 Alph. 5 plag. tab. aen. 50. Tom. II. 1760. 1 Alph. pl. 15. tab. aen. 50. Tom. III. 1764. 1 Alph. pl. 10. tab. aen. 52. siue:

Glanures de l'Histoire naturelle, consistantes en figures de Quadrupedes, d'Oiseaux, d'Insectes, de Plantes etc. dont on n'avoit eu pour la plûspart de Dessesins ou d'Explications. Dessinés, gravés et colorés d'après nature par GEORGE EDWARDS.

id est:

Spicilegium historiae naturalis, continens figuras quadrupedum, auium, insectorum, plantarum etc. quarum rerum maxima pars nunquam antea delineata aut descripta fuit. Pinxit, aeri incidit et coloribus distinxit GEORGIUS EDWARDS.

Cum inter edendum splendidissimum historiae naturalis de auibus opus in Cl. EDWARDS manus venirent alia diuersa animalium rariorum genera, consilium cepit addendi huius spicilegii. Quod eadem profecto diligentia, felicique successu perfecit, quem

quem in primo opere deprehendimus. Figurarum enim summa est elegancia, quippe quae verissime ad naturam depictae, nitidissime aeri incisae, inprimisque coloribus aptissime et elegantissime distinctae sunt. Quae laus potissimum debetur nonnullis ex Anglis, quod figuras aeri incisas non ita crassis, ut plerumque fit, obducant coloribus, quo multo ornatiores reddere imagines solent. Ceterum quod ad vniuersam operis rationem attinet, singulis figuris addita est brevis explicatio, anglico pariter et gallico sermone expressa. In qua praeter ea, quae ad historiam animalis, de quo agitur, in vniuersum pertinent, etiam Auctorum synonyma nonnunquam adducuntur et diiudicantur.

Tomo primo praefixa est imago Cl. Auctoris, T. I. ipse vero liber quinquaginta capitibus absoluitur, ad quae totidem tabulae aeneae pertinent. In prima, quae CCXI. totius operis est, delineatur *Sorbus pomifera* siue *maxima*. CCXII. *Manus iuuenis cum cute morbosâ*. Hic ob excrementas morbosas, quibus eius corpus vniuersum obsitum erat, *the Porcupine Man*, id est, homo hystrici similis dicebatur *). Addita est alia *sorbi* species scilicet *torminalis*. CCXIII. *Homo syluestris* siue *Orang Outang*. CCXIV. *Cercopithecus* ex Sumatra *cauda porcelli*. CCXV. *Cercopithecus viridis* ex insula S. Iago. CCXVI. *Cynocephalus* capite vulpino *Mongootz* dictus. CCXVII. *Cynocephalus* ex insula Madagascar, *Macouco niger* dictus. CCXVIII. *Cercopithecus* paruus, *Cagui minor* Brasiliensium siue *Sagouin* CLUSII et BRISSONII. CCXIX. *Mus Aegyptiacus* pedibus posticis longissimis, cauda elongata, *Gerbua* Auctorum. CCXX. *Myrmecophaga minor*, manibus didactylis, pedibus

H 3

tetra-

*) vid. Philosophical Transact. n. 424.

tetradactylis LINN. CCXXI. *Elephas* et *Rhinoceros*,
 CCXXII. *Zebra mas* et CCXXIII *Zebra femina*.
 Ultimi huius animalis nemo ante Cl. EDWARDS
 figuram dedit. Cum enim pelles femellarum non
 adeo splendidam colorum varietatem ostendant; vt
 pelles marium, a mercatoribus ad nos haud trans-
 feruntur, et rarissime in Europa inueniuntur.
 CCXXIV. *Aquila aurita* siue *coronata* Guineensis
 est *Aquila Africana cristata* BRISSONII. CCXXV.
Accipiter subcoeruleus est *Laniarius cinereus* BRIS-
 SONII et *Lacerta parui fusca*. CCXXVI. *Lanius* siue
Collurio Surinamensis ex albo et nigro variegatus, et
Papilio quidam *Sinensis* ex albo et nigro variegatus.
 CCXXVII. *Bubo magnus cornutus Atheniensis*. Haec
 noctuae species ea esse putatur, quae Mineruae ab
 Atheniensibus dicata et sacrata erat, et cuius figura
 frequentissime in monetis et monumentis Athenien-
 sibus occurrit. Hinc quoque a Nostro *Auis Mi-
 neruae* dicitur. Est *Bubo Italicus* BRISSONII.
 CCXXVIII. *Noctua minima* siue *Strix passerina* LINN.
 CCXXIX. *Pfittacus* siue *Macao viridis* Brasiliensis et
 CCXXX *Pfittacus viridis fronte coerulea*. CCXXXI.
Pfittacus Chinenfis ruber et viridis. CCXXXII. *Pfi-
 tacus minor Indiae orientalis pectore rubro*. CCXXXIII.
Pfittacus minor torquatus capite roseo. CCXXXIV.
Pfittacus minor fronte lutea. CCXXXV. *Pfittacus mi-
 nor vertice aureo et Pfittacus minimus viridi coeruleo-
 que colore varius*. CCXXXVI. *Pfittacus minor cauda
 longissima viridis et ruber*. CCXXXVII. *Pfittacus mi-
 nor capite rubro*, vulgo *Passer Guineensis* dictus et
Muscicapa Marilandica gutture luteo. CCXXXVIII.
Pica Toucan dicta rostro rubro est *Toucan Cayenensis
 gutture albo* BRISSONII. CCXXXIX. *Pica glan-
 daria Carolinensis coerulea* est *Garrulus Canadensis
 coeruleus* BRISSONII siue *Coruus cristatus* LINN.
 et *Auicula aestiualis rubra Carolinensis* siue *Muscicapa
 rubra*

rubra CATESBAEI. Est *Fringilla rubra* LINN. In hac figura tamen rostrum huius avis non adeo bene delineatur *). CCXL. *Caryocotactes* siue *Nucifraga*. CCXLI. *Parus coeruleus pectore purpureo* videtur ad *Cotingam* BRISS. proxime accedere. CCXLII. *Garulus Carolinensis*. CCXLIII. *Avis Bonanae minor* siue *Isterus minor* nidum suspendens. CCXLIV. *Picus lamaicensis*. CCXLV. *Ispida minor* viridi et aurantio colore varia, et *Lacerta coerulea* ex insula Neuus. CCXLVI. *Attagen* siue verus *Francolinus* Italorum est *Tetrao Orientalis* LINN. CCXLVII. *Coturnix Chinenfis*. Hae aues in China docentur inter se pugnare, earumque domini praemiis de victoria contendunt, eo modo vti in Anglia galli gallicini ad pugnam informantur. Addita est figura *Lacertae* cuiusdam ex *Insula Sarnia*. CCXLVIII. *Vrogallus* collari extenso *Pensylvanicus*. Est *Attagen Pensylvaniae* BRISSONII. Haec Vrogalli species caudam et collare ex plumis longioribus compositum, vti Pavo caudam erigit, atque ad alliciendam feminam vocem edit, quae strepitum tympani bellici quodammodo imitatur. CCXLIX. *Lagopus* siue *Kata* ex Aleppo cauda duabus plumis elongata, est *Bonasa Pyrenaica* BRISSONII. CCL. *Otis Bengalenfis* siue *Churge* Indorum. (*Pluvialis Bengalenfis maior* BRISS.) CCLI. *Otis minor* siue *Anas campestris*, siue *Tethrax* Auctorum, est feminae icon. CCLII. *Turdus vertice aureo* et *Muscicapa coerulea*. CCLIII. *Muscicapa subfusco viridis* siue *oliuacei coloris* et *Papilio Sinensis luteus*. CCLIV. *Regulus cristatus* siue *Trochilus antiquorum* et *Regulus cristatus* alter *vertice rubini coloris*, nec non *Vespa Ichneumon Virginica*. CCLV. *Muscicapa vropygio luteo*, et *Gentianae*

H 4

tianae

*) vid. Cl. BRISSON Ornitholog. Ord. V. Gen. 24. spec. 37.

tianae cuiusdam Americanae species, quam Cl. EDWARDS *Gentianam autumnalem deserti perennem* dicit, nec non *Agni Scythici Borometz* vulgo dicti figura ex Transactionibus Societatis Anglicae desumpta. CCLVI. *Auicula lutea vertice rubro* (*Ficedula Pennsylvanica erythrocephalos* BRISS.), et *Melliura cauda alba*. CCLVII. *Muscicapa cauda lutea* et alia *Muscicapa cauda maculata*. CCLVIII. *Motacilla lutea*, Insectum Indiae occidentalis *foctum ambulans* dictum, et *Lapis ex Via Gigantum* (*the Giants Causeway*) in Hibernia septentrionali, qui, ut notum est, *Basaltis* speciem sistit. CCLIX. *Motacilla cinerea* et *Lacerta aquatica*. CCLX. *Parus Surinamensis vertice nigro* et alius *vertice albo*.

T. II. In Tomo secundo iterum quinquaginta tabulae aeneae continentur. CCLXI. *Manacus* siue *Parus dorso coeruleo* est *Manacus cristatus niger* BRISS. et *Manacus* siue *Parus ruber et niger* est *Aureola* LINN. CCLXII. *Parus viridis maculatus* et *Muscicapa cinerea* et *coerulea*. CCLXIII. *Parus coeruleus* et *Parus aureus*. CCLXIV. *Certhia coerulea et nigra*, caput et collum *Upupae croceae* LINN. siue *Rupicolae* BRISS. Haec enim avis ab *vpupa* differt, et ob corollam tantum, qua caput eius ornatur, a Batavis Surinamensibus, ubi *rupicola* inuenitur, *vpupa* vocatur. Magnitudinem fere gallinae, aurantiumque colorem habet. CCLXV. *Certhia Indica purpurea*. CCLXVI. *Melliura pectore rubro* et *Melliura gutture viridi*, nec non *Mus auellanarum minor*. De *Melliuris* siue *Colibri* auibus Cl. EDWARDS ex relatione Cl. BROWN asserit, has auiculas maiores aues, quae ad nidum suum appropinquant, susurrando in fugam conuertere, motumque *melliurarum*, quando ab ista pugna redeunt, adeo velocem esse, ut oculis cerni non possint, sed susurratione tantum detegantur.

tur. CCLXVII. *Merula pectore rubro*. CCLXVIII. *Calandra* est *Alauda maior* BRISS. et *Talpa maculata*. CCLXIX. *Passer montanus* mas et femina. CCLXX. *Passer cauda longissima* et *Linaria fusca*. CCLXXI. *Passer e luteo nigroque varius crispus*, et *Passer Brasiliensis*. CCLXXII. *Auicula torquata* et *Carduelis viridis*. CCLXXIII. *Fringilla tricolor* mas et femina. CCLXXIV. *Carduelis Americanus* mas et femina. CCLXXV. *Ardea stellaris parua fusca*. CCLXXVI. *Auis Canuti* est *Tringae* species. CCLXXVII. *Tringa maculata* et *Certhia pinus*. CCLXXVIII. *Gallinula Chloropus minima* et *Regulus luteus*. CCLXXIX. *Rallus aquaticus Americanus*. CCLXXX. *Anas cauda longissima*, ex Newfoundland, et *Pluvialis alis calcare donatis*. Nonnulli credunt, hanc auem *Trochilum* esse, de qua aue PLINIUS narrat, eam in os crocodili irrepere et reliquiis ciborum intra dentes residuis vesci, sique os bestia clauserit, tunc auem illam calcaribus suis vexare, donec rursus aperuerit. Tabula CCLXXXI quatuor rostra auium quodammodo adhuc incognitarum exhibet. Primum est rostrum *Lari maioris rostro inaequali et cultriformi* CATESB. et PETIV. Secundum rostrum *avis Rhinocerotis* siue *Hydrocoracis Indici* BRISSONII est. Figura auis ipsius nunc prostat Lugduni Batauorum anno superiori edita *), auis enim illa rarissima in egregio museo academiae Lugdunensis, cura Cel. ALLAMAND potissimum collecto, nunc asseruatur. Tertium auis plane Cl. EDWARDS incognitae est (an *Hydrocorax Philippenfis* BRISS.?), pariter tamen vti quartum ad auem ex *Rhinocerotis* genere pertinet. Videtur nobis autem quartum rostrum esse *Hydrocoracis Callao* BRISS. CCLXXXII. *Piscis calcaribus praeditus* et *Piscis*, quem Noster *Gattouruginam Indicam*

H 5

dicat,

*) vid. Comment. Vol. XII. Part. I. pag. 174.

dicit, quia ad piscem accedit, qui Venetiis *Gatourugina* vocari solet. CCLXXXIII. *Piscis Vespertilio marinus* dictus et *Acacauna maculata*. CCLXXXIV. *Pisciculus cornutus* ex Insula Madagascar allatus, similes tamen pisces non adeo infrequenter in Cornubiensi quoque littore reperiuntur, et *Scorpio marinus piscis* siue *Porcellus*. CCLXXXV. *Blatta maxima* et insectum a Nostro *Fistula* dictum. CCLXXXVI. *Balanus Ceti* cum polypis, *Limax marinus*, *Cancer hirsutus* et *Corallina ossa halecum aemulans*. CCLXXXVII. *Testudo parua lutosa*. CCLXXXVIII. *Galeus acanthus* siue *Spinax* piscis et insectum *Virgultum ambulans* dictum. CCLXXXIX. *Catulus maior* piscis. CCXC. *Vultur niger cristatus* s. *Vultur Arabicus* BRISS. et *Serpens Indicus niger* et albus. CCXCI. *Accipiter paludarius* et *Avis arundinacea* siue *Hortulanus Carolinensis*. CCXCII. *Psittacus minor torquatus* et *Psittacus minor capite coeruleo*. CCXCIII. *Psittacus minor vertice sapphirino*, et *Psittacus minor alis aureis*. CCXCIV. *Dodo avis* est *Struthio cucullatus* LINN. siue *Raphus* BRISSONII. Rarissima et singularis illa avis in Mauritiae Africae insula tantum reperitur. Magnitudine cygnum antecellit, rostrum habet longissimum validissimumque, apice utriusque mandibulae adunco, superiore mandibula maxime incuruata. Alae pro corporis mole exiguae et volatui inutiles sunt. Digitos habet quatuor, tres scilicet anticos, vnum posticum. Caput deforme est et quadam membrana cooperitur, quae cuculum quasi refert. Color in vniuerso fere corpore griseus est. CCXCV. *Avis Curaçao* et *avis Acajou* s. *Cusco*. Sunt *Crax nigra* LINN. et *Crax Mexicanus* BRISS. CCXCVI. *Turdus parvus*. CCXCVII. *Alauda Pensylvanica* et *Papilio fuscus*. CCXCVIII. *Muscicapa vertice aureo* mas et femina. CCXCIX. *Muscicapa alis aureis* et *Papilio testudinarius maculatus*. CCC. *Musci-*

Muscicapa viridis gutture nigro et Certhia nigra et alba. CCCI. *Muscicapa gutture rubro mas et femina.* CCCII. *Muscicapa parua subcoerulea mas et femina cum nido.* CCCIII. *Loxia mas et femina.* CCCIV. *Passer gutture albo et Papilio luteus.* CCCV. *Vermiuora et Scarabaeus capricornis.* CCCVI. *Coccothraustes Malacensis Iacarini et Papilio paruus luteus.* CCCVII. *Arquata minor, Anglis Whimbrel dicta et Muscus papyraceus.* CCCVIII. *Tringa grisea digitis instar fulicae lobatis.* CCCIX. *Auis Rabihercados siue nouis bellica dicta (Sula Fregatta BRISS.) et Piscis quidam Sinensis.* CCCX. *Ignauus siue Tardigradus.*

Tomus tertius componitur tabulis aeneis quin- T. III.
quaginta duabus. In tabula CCCXI delineatur *Simia nigra mediae magnitudinis.* CCCXII. *Simia cauda comata.* CCCXIII. *Pfittacus magnus viridis.* CCCXIV. *Pfittacus capite coeruleo.* CCCXV. *Pfittacus paruus fuscus.* CCCXVI. *Pfittacus cristatus magnus niger.* CCCXVII. *Pfittacus minor albus crista flaua.* CCCXVIII. *Pica grisea Brasiliensis et Papilio Sinensis.* CCCXIX. *Pica Brasiliensis nigra et flaua.* CCCXX. *Pica coerulea et viridis.* CCCXXI. *Pica viridis insulae Ceylon.* CCCXXII. *Pica alis flauis et Locusta maxima.* CCCXXIII. *Sturnus capite flauo et ramus Arbuti cum flore et fructu.* CCCXXIV. *Pica cauda breui et Scarabaeus Rhinoceros.* CCCXXV. *Pica cristata cauda longissima.* CCCXXVI. *Garrulus coeruleus Indicus.* CCCXXVII. *Garrulus Indicus cauda longissima.* CCCXXVIII. *Garrulus Brasiliensis rostro serrato.* CCCXXIX. *Toucan pectore flauo.* CCCXXX. *Toucan viridis.* CCCXXXI. *Cuculus viridis ventre flauo.* CCCXXXII. *Picus genis rubris.* CCCXXXIII. *Picus flauus maculis nigris.* CCCXXXIV. *Iacamaciri MARC- GRAVII est Galbula BRISSONII.* CCCXXXV. *Ispida maculata.* CCCXXXVI. *Ispida cristata.* CCCXXXVII.
Phasi-

Phasianus Turcicus est species quaedam hybrida ex Gallo Indico et *Phasiano* nata *) CCCXXXVIII. *Columba magna cristata* Indica. Hanc BRISSONIVS ad *Phasianum* retulit vocatque *Phasianum cristatum Indicum*, videtur tamen omnino ad *Columbas* pertinere. CCCXXXIX. *Columba insulae Nicobar*. CCCXL. *Manacus mas pectore purpureo* est prima *Cotingae* species BRISS. CCCXLI. Auis *Pompadour*, a Cl. EDWARDS in honorem Marchionissae DE POMPADOUR ita dicta, est *Cotinga purpurea* BRISSONII. CCCXLII. *Shirleius*, auis in honorem Ill. Comitis de FERRERS, qui ex SHIRLEIORUM familia est, ita vocata, et *Papilio* aliquis Sinensis. CCCXLIII. *Passer ruber* l. *Tangara cardinalis* BRISS. et *Papilio*. CCCXLIV. *Manacus facie alba* et *Mellisuga cristata colore rubini*. CCCXLV. *Vpupa*. CCCXLVI. *Picus Surinamensis* et *Papilio* aliquis Sinensis. CCCXLVII. *Picus viridis pectore rubro*, et *Picus viridis maculatus*, nec non insectum ex eo genere, quod *Virgultum ambulans* dicitur, et *Musca* quaedam. CCCXLVIII. *Muscicapa nigra et alba* et *Picus viridis*. CCCXLIX. *Parus Paradisiacus* (*Tangara prima* BRISS.) et *Serpens nigri ac rubri coloris*. CCCL. *Picus niger et coeruleus* est secunda *Tangarae* species apud BRISSONIUM. CCCLI. *Saiacu* MARCGRAVII (*Tangara Brasiliensis varia* BRISS.) et *Guira - Guacuberaba* eiusdem (*Sylvia Brasiliensis viridis* BRISS.). CCCLII. *Passer flavus capite rubro* et *Coccothraustes niger*. CCCLIII. *Passer nigri vel fuscii*. CCCLIV. *Passer parvus* et *Senegalus striatus*. CCCLV. *Bengalus punctulatus* et *Passer Indicus pectore albo*. CCCLVI. *Ibis minor* et species *Lithophyti* cuiusdam **). CCCLVII. *Iacana armata*

*) vid. Philos. Transact. Vol. LI. P. II. p. 833.

**) vid. Philos. Transact. Vol. LII. P. I. p. 357. et Comment. nostr. Vol. XII. Part. IV. p. 718.

armata nigra et rubra f. *Iacana armata fusca* BRISS.
CCCLVIII. *Fratercula* f. *Puffinus* et *Alca* f. *Pinguia*.
CCCLIX. *Puffinus superne fuscus* et *Vria*. CCCLX.
Merganser crista rotunda, *Colymbus maior* et *Mellifuga*
viridis. CCCLXI. *Certhia muralis*. CCCLXII. *Tan-*
gara nigra Guineensis, *Tangara viridis* et *Certhia*
ventre flavo.

XXIII.

IOHANN GOTTLIEB WALTERS, d. A. G. D.
Abhandlung von trocknen Knochen des
menschlichen Koerpers. Zum Gebrauch
seiner Zuhörer und derienigen, die sich in
der Zergliederungskunst üben, auf dem
anatomischen Theater in Berlin. Berlin
und Stralsund, bey G. A. Lange. 1763. 8.
1 Alph. 4 pl. tab. aen. 6.

i. e.

IOANNIS GOTTLIEB WALTERI Med. Doct.
tractatus de ossibus siccis corporis humani.
In usum auditorum eorumque, qui se in
theatro anatomico Berolinensi in arte dis-
secandi exercent. Berolini.

Quum insignis cadauerum numerus Cl. Auctori,
qui Professoris officio, sub Cel. MECKELII
auspiciis, in theatro anatomico Berolinensi fungitur,
examinandi ea occasionem daret, praeterea nullum
anatomiae compendium bonum germanica lingua
scriptum exstaret, in quo recentiorum inuenta con-
tineantur, ad hoc opus edendum impulsus est. Pro-
positum Cl. WALTERI est, omnes partes anatomi-
ae procedente tempore elaborare, suisque ob-
seruationibus illustrare. Cuius quidem operis spe-
cimen

cimen praesentem tractatum praemisit, et hoc effecit, ut causam habeamus, continuationem huius operis cum voluptate expectandi.

- Praemisit vero Noster descriptioni singulorum ossium sceletique doctrinam de cartilaginibus, per
- p. 6. **rioſtei ſtructura, vaſisque oſſium.** Non immerito queritur, nos naturam cartilaginis tam parum noſſe, inprimisque neſcire, quomodo naſcatur et quomodo in nonnullis oſſibus plane in naturam eorum tranſ-
- p. 10. **eat, quando illa in eadem generantur.** Vaſa perichondrii in locis articulationum duorum oſſium inter ſe conſpici non poſſe affirmat. Ceterum in vniuerſum doctrina de generatione oſſium per vaſa, vti recentiores inuentis ſuis eam declarauerunt, breuiter et bene expoſita eſt. His vero generalioribus praemiſſis, ad diuiſionem ſceleti, descriptionem coniunctionis oſſium inter ſe, et reliquas proprietates, quas omnia oſſa inter ſe communes habent, progreditur, tandemque descriptionem ſingulorum oſ-
- p. 109. **fium in ſpecie adneſcit.** *Cornuum oſſis ſphenoidei ſ. oſſiculorum* BERTINI descriptionem ad oſſa ethmoidea Cl. WALTER tranſtulit. Ea autem, ex illius obſeruatione, vel partes propriae ſunt, cum nullo alio oſſe connexae, vel cum ſphenoideo, vel cum ethmoideo, vel tandem cum vtroque oſſe coniunctae, ita, ut haec duo oſſa non niſi corniculo ſphenoidei oſſis diſtracto a ſe inuicem ſeparari poſſint. Frequentiſſime cum ſphenoideo, frequenter in vtroque oſſe, coniunguntur, rarius partes propriae ſunt, rariſſime vero oſſi ethmoideo adhaerent. Nunquam Cl. WALTER ea cum oſſibus palati concreta vidit, quod tamen non de omnibus dici poteſt. Nos enim ipſi haec oſſicula oſſibus palati adhaerere vidi-
- p. 123. **mus.** Sutura frontalis non adeo raro in adultis occurrit, cum per eam in triginta caluariis ſemper
- p. 143. **vnum os frontis diuidatur.** Inter oſſa maxillae ſuperioris

rioris inprimis os palatinum magna cura describitur, quod etiam de laryngis cartilaginibus valet. Ad p. 185. didit Cl. Auctor huic libro sedecim figuras, in quibus successuum patellae incrementum, mutatioque vasorum eius ita delineatur, vt doctrina de generatione ossium insigniter hisce^m obseruationibus illustrari possit. Videmus in his arterias temporis successu ossea materia repleri, eas vi cordis vasorumque et impulsu succedentis liquidi disrumpi, succumque osseum in cellulas effundi, vasaque tandem comprimi et deleri. Nulla quoque in perichondrio in articulationis loco vasa esse, his ipsis figuris declaratur.

XXIV.

ANTONII STOERCK, Sac. Caes. Reg. Apost. Maj. Consilarii Aulici, Archiatri et in nosocomio ciuico Pazmario Physici, libellus, quo demonstratur: colchici autumnalis radicem non solum tuto posse exhiberi hominibus, sed et eius vsu interno curari quandoque morbos difficillimos, qui aliis remediis non cedunt. Iungitur simul plantae effigies, aere excusa. Vindobonae, typis Io. Th. Trattner. 1763. 8vo. pl. 6.

Quamuis a perpluribus medicis disputatum sit contra experimenta et obseruationes, quas CL. STOERCK de nonnullis plantis venenatis orbi medico tradiderat, id tamen non deterruit eum a consilio in indolem aliarum etiam plantarum venenatarum inquirendi. Eadem igitur methodo, quam ex praecedentibus libellis nouimus, et in hoc colchici autumnalis radicem disquirat.

Prima

Prima pericula cum hac planta ipse iterum in suo corpore fecit. Recentis enim radicis frustulum linguae apici adplicuit, eaque mox rigida, stupida, atque per sex horas omnis fere sensus expers fuit; a vino, aliquot granis colchici infuso, et hausto praeter ardorem in viis vrinariis, copiosioremq; lotii secretionem nulla incommoda Noster percepit, vnicum vero granum, quod mica panis albi inuolutum comedit, pessima in eo produxisse symptomata Auctor narrat, ita, vt ardor ex ventriculo ad sternum vsque sese extenderet, dolentissimus alui tenesmus, vehementissima cephalalgia, stranguria, febris, sitisque clamosa accederent. Alio vero experimento edoctus, acida vim huius radicis ex parte compescere, ex iis auxilium Noster quaesivit, sibi que iulapium ex succo limonum parauit, quo sumto aluum mox deponebat, reliquaue symptomata aliquantum remittebant. Vrinae stranguria adhuc persistit, althaeae autem decocto crebrius vsurpato, libere fluxit, et Auctor ita sensim sensimque sanitati restitutus est. Nec intermisit in brutorum quoque corpore huius radicis effectum experiri. Cani itaque duas drachmas in sedecim partes dissectas per intervalla propinavit, qui dormire coepit, intra tredecim horas quinquaginta sex vicibus vomere, quadragesiesque aluum deponere, et inter dirissima tandem symptomata conuulsus periit. Ex quibus experimentis Auctor cognouit, colchicum indole sua admodum esse venenatum, illud tamen acidis combinatum aliquo modo mite posse reddi. Ideoque vnciam vnam recentis huius radicis, in tenues taleolos dissectae, cum libra vna aceti vini lento igne per 48 horas digessit, deinde cum melle puro in oxymellis formam redegit. Oxymel hoc colchicum non solum in suo corpore egregia virtute vrinam promo-

promouendi pollens se inuenisse adfirmat, sed in pluribus quoque aegris, hydropicis praecipue, felici cum euentu eo vsum esse, adductis exemplis comprobare adnititur. Ceterum se primum indicatum fore promittit, si in posterum quid contingeret, quod vsum huius medicamenti dubium suspectumque reddere possit. In adultis, et quidem ab initio, dosi bis per diem drachma vna fuit, augendo hanc dosin, ad vnciam vnā vsque cum dimidia adscendit. Quodsi vero tunc nullum salutarem effectum euenire cognouit, non amplius huic remedio institit, sed incassum illud fuisse tentatum intellexit.

Coronidis loco obseruationes quasdam de felici progressu vsus cicutae libello huic adiecit. Tanti iamiam, refert Noster, eius aestimari vim atque virtutem, vt non solum in infuso, potus theae instar, adhibeatur, ingratusque odor ob consuetudinem in deliciis potius habeatur, sed etiam matronae nobiliores saepius per diem iusculo ex herba hac cocto vtantur, omnemque inde acrimoniam corrigi, vires augeri, et quascunque actiones faciliores fieri, sibi persuadeant. Plura, partim sua, partim aliorum adducit exempla aegrorum, qui cicuta pristinam sanitatem recuperarunt. Praecipue attentione nostra dignum iudicamus, quod Cl. TAUBE, aulae Britannicae medicus, cum Auctore communicauit exemplum virginis cuiusdam, per quatuor annos perfecta amaurosi adfectae, quae sola cicuta visus integritatem recuperasse dicitur. Nihil vnquam sinistri in corpore aegrotorum, quos cicuta curauit, fuisse relictum, eos potius firmiore posthac gaudere sanitate, Noster sua fide testatur.

XXV.

De radice colchici autumnalis, dissertatio inauguralis: Auctore CAROLO KRATOCHVILL, Ratiboria Silesio. Francofurti ad Viadrum, typis Io. Christ. Winteri. 1764. 8vo pl. 3.

Longe aliam contrariamque plane de radicis colchici virtute sententiam in hoc libello reperi-
mus. Chemicum primo examen Auctor cum radice
hac recenti vario modo instituit; obseruationes de-
inde contra Cl. STOERCKII libellum, cuius modo
mentionem fecimus, adduxit, quibus Noster com-
probat, non eam radici colchici inesse vim atque
praestantiam, quam STOERCKIUS ipsi attribuit,
potius remedium esse debile, nec, magni dosi assum-
tum, virulentos in corpore humano producere
effectus. Succus huius radicis recens expres-
sus atque filtratus, quam diu turbidus fuit, syrupi
violarum colorem non mutauit, postquam vero per
aliquot dies in leni aeris calore perstitit, lenemque
quasi fermentationem subiit, syrupo admixtus, pro-
tinus colorem coeruleum in rubicundum mutauit,
manifestumque odorem acidiusculum spirare ince-
pit. Aquae forti instillatus non efferbuit, cum oleo
tartari per deliquium combinatus, non quidem stre-
pitus, numerosissimas tamen bullulas produxit. Ex
his ergo phaenomenis Noster colligit, inesse col-
chico principium quoddam acido - salinum. Ad ea
refutanda, quae Cl. STOERCK de effectu huius
radicis adduxit, sua quoque experimenta Auctor
commemorat, testaturque, se non solum radicem
hanc recentem diu manibus tenuisse, et in frustula
dissectam manducasse, verum quoque aliquoties
duas tresue drachmas eiusdem comedis-
se, neque
vel

vel minimum in digitis stuporem, vel in lingua grauitatem, aut in toto corpore hostilem effectum percepisse, aut copiosius vrinae profluum. Etiam Cl. **STOERCKIUM** arguit Auctor, qui in libello de colchico autumnali narrauerat, se ope huius remedii feminae hydropicae et ictericæ pristinam reddidisse sanitatem, quam tamen Noster non curatam, sed in ipso nosocomio extinctam fuisse contendit. Cum oxymelle colchico nulla plane experimenta instituit Auctor, semper dubitans, vtrum largior diuresis, si forsan accideret, a colchico, an potius a solo oxymelle deriuari debeat. Canibus vero radicem colchici omnino lethiferam fuisse obseruauit.

XXVI.

Plantae selectae, quarum imagines ad exemplaria naturalia, Londini in hortis curiosorum nutrita, manu artificiosa doctaque pinxit GEORGIUS DIONYSIUS EHRET, Germanus, occasione haud vulgari collegit, nominibus propriis notisque subinde illustrauit, et publico vsui dicauit D. CHRISTOPHORUS IACOBUS TREW, Medicus Norimbergensis, in aes incidit et viuis coloribus repraesentauit IOANNES IACOBUS HAID, Pictor et Chalcographus Augustanus. Decuria VI. 1760. fol. reg. text. a pag. 23 ad 30. et Decuria VII. 1765. fol. reg. text. a pag. 31 - 36.

Memores nostri officii, diu forsan expectatam operis huius, tum splendidi, tum praestantis continuationem indicamus. Plures praeterlapsi sunt anni, cum V decuriae harum plantarum men-

tionem fecimus *), ideoque haud diutius desiderio lectorum nostrorum moram adferamus, licet ipsa continuatio operis huius propter occupationes Ill. Auctoris aliquantum retardata sit, ita, vt quintam decuriam, anno 1755 euulgatam, sexta anno 1760, et hanc septima anno 1765 demum sit secuta. Non dolebunt vero expectationem operis lectores, cum in nouis hisce decuriis eandem iconum elegantiam, idemque describendi studium animaduersuri sint, quo antecedentes sese commendarunt. Sistit vero tab. LI. *Bromeliam, foliis aculeatis, racemo laxo terminatrici*. Hanc *Ananas* speciem LINNAEUS triuiali nomine *Bromeliae Pinguin*, insigniuit. DILLÉNIIUS in *Hort. Elthamens.* iconem et descriptionem eius sub nomine *Pinguin* exhibuit; quam tamen a nostra scapo in ramos iam explicato, staminibus paullo minoribus, et antheris albidis differre, Ill. TREW adfirmat. Tab. LII. *Ixia foliis ensiformibus, floribus remotis*. Est *Bermudiana iridis fol. maiori, flore croceo, eleganter punctato*, quam KRAUSIUS in indice plantarum delineauit atque descripsit. Obseruauit Noster in hac planta, quam ipse coluit, colorem multo rubicundiorum, et semina atro splendentia, quae in icone *Ehretiana* pallide depinguntur, quatuor praeterea animaduertit stigmata, cum in adiecta tabula tria tantum delineentur. Tab. LIII, LIV et LV. Tres *Indigoferae* species depinguntur, quarum prima *Indigofera scapo recto, foliorum pinnis oblongis, ad apicem obscure acutis incanis, florum spicis erectis, floribus confertis, leguminibus teretibus erectis glabris*; altera, *Indigofera scapo recto, foliorum pinnis ouatis, ad apicem obtusis glabris laeti virentibus, florum spicis erectis, floribus sparsis, leguminibus teretibus pendulis incuruis subhirsutis*, et tertia

Indi-

*) vid. Comment. hor. Vol. V. p. 412.

Indigofera scapo infirmo, pinnis oblongis pallide virentibus glabris, pedunculis spicae longissimis, floribus laxè dispositis, leguminibus compressis, breuibus, gibbosis, subasperis, dispermis, dicitur. Cl. EHRET plantarum harum picturas Ill. TREW anno 1748 iamiam, sed sine leguminum figuris, aliis quoque nominibus subscriptis, misit. Legumina dein Cl. MÜLLER misit, quae in singula tabula adpingi curauit Noster. Multorum Auctorum synonyma adducens, conuenientiam aut discrepantiam harum plantarum cum aliorum figuris accurate indicit, et in fine de mercede illa, *Indigo* dicta, et ex his plantis praeparanda, suas adnotationes addit. Tab. LVI. *Arum venis albis Italicum maximum.* Est LINNAEI *Arum maculatum.* C. BAUHINUS in *Pinace* duas huius plantae varietates descripsit, quarum vnam *Arum venis albis*, alteram, *Arum maculatum, maculis candidis s. nigris* appellat. Incertus Ill. TREW, vtrum *Arum* in icone depictum ab illo *venis albis* C. BAUHINI perpetuo et constanti charactere diuersum sit, an sola magnitudo nostri varietatem tantum constituat? Et cum pauci in synonymis huius plantae describendis venarum albarum, plurimi macularum tantum albescentium mentionem faciant, nouum oritur dubium, num scilicet nostra species ab illa maculis candidis vel nigris BAUHINI, praeter magnitudinem, aliis quoque characteribus diuersa sit? Tab. LVII. *Verbascum, foliis lanatis radicalibus, scapo nudo.* Ita descripsit LINNAEUS in suis speciebus hanc plantam, eique triuiale nomen *Myconi* addidit. Olim in *Horto Cliffortiano* eandem ad *Cortusae* genus amandauit, sed, consilio mutato, *Verbasci* familiae eam nunc adscripsit. Superius, vbi *Meadiae* descriptionem dedit Ill. TREW, hanc plantam cum *Meadia*, siue *Dodecatheon* LINNAEI proxime esse coniungendam, autumauit, propterea, quia nullus, neque ipse EH-

RETUS, tunc temporis omnes floris partes, praecipue vero pericarpium structuram delineauit. Sed cum EHRETUS singularum dein fructificationis partium figuras addiderit, cognouit Ill. TREW, hanc plantam veri *Verbasti* speciem prae se ferre. Tab. LVIII. *Corallodendron, foliis ternatis, caule simplicissimo inermi, floribus clausis, leguminibus nodosis*. Huius plantae delineationem dedit DILLENIIUS, in *H. Eltham*. sub nomine: *Corall Caroliniensis, hastato folio*, quae cum hac EHRETI figura quam proxime conuenit. Tab. LIX. *Sophora arborescens, foliis pinnatis, pinnis numerosissimis ouatis pilosis, caule simplici, leguminum nodis valde distinctis*. SLOANE in *Histor. Plant. Iamaic*. hanc arbusculam sub nomine *Corall arbori adfinis non spinosae* delineauit, et BROWNIUS in *Histor. Nat. Iamaic* eandem sub nomine *Galega fruticosa, foliis subrotundis pinnatis* depinxit. Vtriusque Auctoris figurae cum hac icone conueniunt, praeterquam, quod in BROWNIi figura siliquae per totam longitudinem fascia eminente signatae sint, et seminum loculamenta minus turgeant. Cum stamina in hac planta libera inueniantur, eam nullo modo cum BROWNIO ad *Galegam*, sed omnino ad *Sophoram* referendam esse, optime Ill. TREW monet. Tab. LX et LXI duplici icone *Cedrus* depingitur, cuius ramus cum cono maturo et ramorum turionibus in prima tabula plantarum harum selectarum iamiam fuit exaratus, nomine *Cedri foliis rigidis acuminatis non deciduis, conis subrotundis*. Cum Ill. TREW apud nullos Auctores, qui figuram huius arboris dederunt, descriptionem aut delineationem quandam partium fructificationis inuenerit, rogauit Cl. EHRET, ut ipsi, cum *Cedrus* copiosius nunc in Anglia crescat, accuratam partium characterem declarantium descriptionem et figuram mitteret. Hic, voluntati Ill. TREW obsequutus, praebuit ipsi oportu-

portunitatem, in Tab. LX. omnes partes fructificationis simul adponendi. Itaque Auctor ante aliquot annos in peculiari tractatu historiam *Cedrorum Libani* earumque characterem botanicum exposuit. Tab. LXII et LXIII. *Magnolia, foliis ouatis oblongis ad basin et apicem angustis, utrimque virentibus*, et eius partes fructificationis seorsim depinguntur. Reperit Cl. EHRET hanc plantam in horto quodam haud procul a Londino sito, vbi An. 1760 floruit, cumque ipsi tunc temporis opportunitas contigerit partes huius plantae accuratius perlustrandi, characteres quoque earum fufius expositos Ill. TREW transmissit. CATESBY in the natural History of Carolina huius arboris iconem quoque dedit atque descriptionem, quae tamen ab hac *Ehretiana* figura multum differt. Nostra enim habet tria petala exteriora dependentia, ex rubente viridique colore grate picta, quae plura interiora albissima circumdant, et ob hanc notam LINNAEUS in speciebus hanc plantam triuiali nomine *tripetalam* dixit. Quo differentia inter *Ehretianam* et *Catesbyanam* iconem eo melius cognoscatur, addidit Ill. TREW in Tab. LXIII. floris et fructus figuram ex CATESBY *Historia*, vbi potissimum de tribus istis petalis exterioribus nullum plane vestigium detegere valemus. Tab. LXIV. *Monarda, floribus capitatis et verticillatis, caule acute angulato, foliis lanceolatis serratis glabris*. In descriptione elegantis huius plantae, quam triuiali nomine *didynam* dicit LINNAEUS, notat Ill. TREW, quod incolae *Virginiae* et *Americae septentrionalis*, vbi indigena est, foliis eius tritis, quae gratum reficientemque odorem spargunt, vtantur loco Theae, quam *Oswego Tea* adpellant. Post acceptam EHRETI picturam hanc plantam ex seminibus in aere libero educauit Noster, et cum in colore floris notabilem quandam differentiam inuenerit,

specimen quoddam simul depingi curavit, quod omnino colore saturatius rubicundo ab EHRETI figura differre videtur. Tab. LXV. *Sophora foliis ternatis sessilibus, foliolis subrotundis glabris*. Antequam vera *Indigofera* fuit detecta, *Americani* olim ex hac planta pigmentum illud, *Indigo* dictum, praeepararunt, quapropter et PLUKNET in suo *Almagesto* plantam hanc nominavit *Cytisum procumbentem Americanum, flore luteo, ramosissimum, qui Anil suppeditat*. Sed inter *Cytisum* hancce speciem nullo modo recenseri posse, licet LINNAEUS in *Horto Cliffort*. eam olim huc retulerit, antherae liberae satis testantur, prout Ill. TREW hanc notam superius iamiam Tab. LIX. in *Sophorae* descriptione adduxit. Tab. LXVI. *Rhododendrum foliis nitidis ovalibus, margine acuto reflexo*. Hanc plantam CATÉSBY in sua *histor. Carolin.* sub nomine *Chamaerhododendron lauri folio, semperuirens, floribus bullatis, corymbosis* delineavit iamiam atque descripsit. Cui haec ab EHRETO depicta in omnibus fere respondet. Tab. LXVII. *Petiueria*. Plantae huius, valido et ingrato *Allii* odore imbutae, descriptionem dedit SLOANE, quam tamen LINNAEUS multis in locis correxit, et characteres accuratius definiuit. Attribuit huic plantae in suis generibus quatuor stylos subulatos, et in linea recta positos, attamen Ill. TREW, dum tabulam EHRETI explicat, omnino monet, quod hi styli quoad differentiam et figuram accuratiore descriptione et delineatione adhuc indigeant. Tab. LXVIII. *Lycium foliis oblongo-lanceolatis, sine ordine ramorum spinis rarioribus*. Superius Tab. XXIV. duas *Lycii* species delineavit, quibus in praesenti tabula tertiam adiungit Auctor, cuius picturam ipsi EHRETUS misit, subscripto nomine: *Lycium LINNAEI, Jasminoides Sinense Halimi folio et facie*. Cum apud nullum Auctorem vel descri-

descriptionem vel iconem cum hac planta accurate conuenientem repererit Noster, nulla quoque synonyma explicationi tabulae huius addidit, et quamuis DU HAMEL in tractatu de arboribus, et MÜLLER in *ditionarii* septima editione, plantarum quarundam mentionem faciant, quae huic *Ehretianae* iconi quam simillimae videntur, tamen quaedam animaduertuntur momenta, quae differentiam partium indicant. Flores huius plantae a facie interna grato colore coeruleo, externe autem pallide rubente ornantur, in quorum centro candida stella pentagona adparet. Stamina filamenta omnia ad basin suam villis dense obsita sunt, et in ramis hinc inde, rarius tamen, aculei obseruantur, reliqui characteres hanc plantam omni iure ad *Lycii* genus pertinere satis testantur. Tab. LXIX et LXX. *Laurus foliis integris, trilobisque*. Duplici tabula repraesentatur haec planta, quarum prior totum habitum arbusculae, posterior autem ramulum florentem in naturali magnitudine depingit. Est vero haec *Lauri* species illa, ex qua lignum *Sassafras* officinale desumitur. Harum arborum multae circa Londinum coluntur, quarum characterem floris cum Acad. Caes. N. C. communicauit, et in *Nouorum Arborum* Tom. II. publicauit Cl. EHRET. Nactus iam opportunitatem Ill. TREW non solum in scholio ibidem addito varias obseruationes de hac planta adiecit, sed etiam in peculiari tractatu generalem historiam *Sassafras* arboris exposuit, quae eiusdem tomi appendici *) addita est. Quicquid ergo in praesenti explicatione tabulae *Ehretianae* fusius adduxit, illud iisdem fere verbis ex hoc tractatu repetiit. Ex his vero, quae indicauimus, momentis videant lectores, quantus sit Ill. TREW in rem botanicam amor, et quanti eius

*) vid. Comment. hor. Vol. X. P. IV. p. 608.

in describendis definiendisque plantis studium ab omnibus aestimari debeat. Eo certius vero continuationem harum decuriarum exspectamus, cum Tabulae LXXI. descriptionem iamiam expositam viderimus.

XXVII.

D. CHRISTIANI GOTTLIEB LUDWIG, Ord. Med. in Acad. Lips. Decani, Institutiones chirurgiae praelectionibus academicis accommodatae. Lipsiae, in officina libraria Gleditschiana. 1764. 8vo. Alph. 1. pl. 7.

Qui haecenus in variis libellis disciplinas, ad medicinam pertinentes, in usum praelectionum academicarum exhibuit Cl. Auctor, in iis edendis pergit, et nunc institutiones chirurgiae eo ordine et nexu tradere annisus est, ut praecipuae doctrinae, in scholis explicandae, breuiter indicentur. Non tantum igitur ea, quae ad cognitionem morborum chirurgicorum ex causis et symptomatibus indeque petitis signis declarandam pertinent, succincte proponit; sed operationibus quoque chirurgicis ratione enchiridium et apparatus instrumentorum praecepta therapiae generalis ita inferere studuit, ut methodus medendi explicari queat. Nos quidem delineationem totius libelli ad ductum tabulae ab eo propositae repetimus, quo inde ordo rerum pertractatarum pateat, postea sparsim quaedam notatu digna excerptimus, et cum lectoribus nostris communicamus.

Morbi in chirurgia considerandi sunt

I. Vniuersales

A. Inflammationes.

1. De inflammatione in genere.
2. De erysipellate.

3. De

3. De phlegmone.
4. De abscessu.
5. De adustis et frigore tactis.
6. De gangraena et sphacelo.
7. De glandularum inflammatione.
8. De scirrho et cancro.

B. Tumores.

1. De tumoribus in genere.
2. De oedemate.
3. De tumoribus, qui tunica includuntur.
4. De lentis glandularum obstructionibus.
5. De aneurysmate.
6. De varice.

C. Vulnera.

1. De vulnere in genere.
2. De haemorrhagia vulnerum.
3. De dolore et neruorum distensione.
4. De vulneribus collisis et vexatis.
5. De vulneribus sclopetorum.
6. De vulneribus, quae virus habent.
7. De vulneribus artefactis, venaesectione, cet.

D. Ulcera.

1. De ulcere in genere.
2. De fistulis.
3. De ulceribus artefactis.

E. Ossium morbi.

1. De ossium morbis in genere.
2. De laesa ossium nutritione et rhachitide.
3. De tumore ossium.
4. De carie.
5. De fractis.
6. De anchylofi.
7. De luxatis.

II. Particulares.

A. Integumentorum morbi.

1. De verrucis et clauo.,

2. De

2. De herpete, varis et porrigine.
3. De furunculo et carbunculo.

B. Capitis morbi.

1. De hydrocephalo.
2. De vulneribus capitis.
3. De fractura cranii.
4. De trepanatione.
5. De vulneribus faciei.
6. De labio leporino.
7. De oculorum morbis.
 - a. De ophthalmia in genere.
 - b. De palpebrarum morbis.
 - c. De viarum lacrymalium morbis.
 - d. De corneae vitiis.
 - e. De staphylomate.
 - f. De suffusione.
 - g. De motu oculorum vitiato.
 - h. De hydrophthalmia et hypopio.
 - i. De amaurosi.
8. De linguae et faucium morbis.
9. De polypo narium.
10. De dentium morbis.
11. De fractura maxillarum.
12. De luxatione maxillae inferioris.

C. Colli morbi.

1. De fractura et luxatione vertebrarum colli.
2. De capite obstipo.
3. De vulneribus colli.
4. De tracheotomia.
5. De scrophulis.

D. Pectoris morbi.

1. De mammarum morbis.
2. De fractura costarum et sterni.
3. De luxatione costarum et vertebrarum.
4. De gibberosiss.

5. De

5. De vulneribus pectoris.
6. De empyematis operatione.

E. Abdominis morbi.

1. De vulneribus abdominis, enteroraphe et gastroraphia.
2. De paracentesi abdominis.
3. De herniis.
4. De testiculorum morbis.
5. De scroti et penis morbis.
6. De ani vitiis.
7. De viarum vrinariarum vitiis.
8. De lithotomia.
9. De vteri et vaginae morbis.
10. De luxatione ossis coccygis.

F. Extremitatum morbi.

1. De ganglio.
2. De paronychia.
3. De tendinum vulnere et futura.
4. De articularum vulneribus.
5. De luxatione extremitatum superiorum.
6. De luxatione extremitatum inferiorum.
7. De fractura extremitatum superiorum.
8. De fractura extremitatum inferiorum.
9. De amputatione membrorum.

Inflammatiō nunquam admitti potest, nisi cruor p. 10. in vasis sanguiferis haereat et cordi resistat, id quod in arteriis potissimum assumendum erit, in quibus vera initia inflammationis observantur, in aucta tamen et confirmata inflammatione sanguinem in cellulas diffundi posse conceditur. Nonnunquam venae varicosae, et sanguine spisso distentae, spuriam inflammationis speciem referunt, quae tamen haud raro in veram transit, et tum sanguis in caua cellularia diffunditur.

Erysipelas spurium inflammationis genus est, p. 21. variam tamen faciem habet, et ideo in oedematofum, scirrhop-

scirrhum, pustulosum et phlegmonodes distinguitur. Tumor enim latus, ad vicinas partes facile excurrrens, interdum mollior, interdum durior est. Color ex albo rubet, si corpus bonis succis scatet, digito presso tumore color ruber euanescit, sed mox reuertitur, in cacochymicis autem tumor liuidus, et in his interdum pustulas et vesiculas ichore plenas exhibet, profundius erysipelas in phlegmone transit.

- p. 27. In phlegmone reprimentia medicamenta, quae roborando agunt, non nisi in sanis de reliquo corporibus, ex causa valida externa inflammatione tentatis, et mox ab initio applicari possunt; si humor profundius in contextu celluloso vel in parte glandulosa haeret, saepius nocent, impediunt enim futuram suppurationem et scirrhum generando ansam praebent.
- p. 31. Puris genesis ex sanguine stagnante et vasis suis, nec non ex pinguedine et tenuioribus humoribus lymphaticis cum cellulis, in quibus continentur, corruptis, declaratur; quae mutatio per moderatum calorem et sanguinem a tergo impulsam perficitur. Magma autem purulentum, spissum, aequale, album et inodorum, siue pus bonum non formari potest, nisi interea boni succi ex corpore affluunt, in horum enim defectu, vel si acris sanies affluit, pus vel prorsus non formatur, vel ichorosum tenue et foetidum fit, immo pus bonum diu in abscessu latente retentum partim resorbetur et humores inquinat, partim acre et rodens redditur.
- p. 54. Cum gangraenae varii sint gradus, et in ea deprauata quoque humorum dispositio attendenda sit, in externis remediis magna varietas et mutatio pro differentia temporum morbi requiritur. Antequam itaque medendi rationem proponit Cl. Auctor, breuiter emollientium, balsamorum natiuorum, plantarum

tarum amararum, myrrhae, aloes, spirituosorum, acidorum mineralium, salium et aliorum cum his conuenientium remediorum vires examinat, easque non tantum in vniuersum, sed respectu gangraenosae corruptionis declarat, et simul ostendit, variis partibus, vario gradu corruptis, varia remedia saepe simul applicanda esse, quo finem curationis assequamur.

In inflammatione glandularum declaranda im-p. 60. petum, sanguinem ad minima vasa ducentem, saepius suppressi, et nouis auxiliis opus esse monet, vt humores subtiliores ad vltimas glandulae partes ducantur. In his neruos ad glandulas distributos recenset, qui languidiorem per has partes motum suo modo incitant, adeoque in secretionem aliquid conferunt; qui vero si nimio et spastico motu in vasa agunt, causa inflammationis subsistentis vel non satis discussae sunt, hinc in therapia etiam non raro externa emollientia et antispasmodica discussioni glandularum fauent, nec abscessus generant. Tumor tunc sensim mollior et quodammodo maior redditur, sed paulo post decrescit. Quod si vero in abscessum abeat, pus, in contextu cellulari motum, resolutionem in minimis glandularum glomerulis vel resorbendo vel discutiendo efficit.

Tumorum, tunica inclusorum, genesis ex di-p. 86. stensione cellularum declaratur, in quibus humor stagnans vel ob copiam vel ob densitatem resorberi nequit. Paruae hydatides, quae inprimis superficiei viscerum spongiosorum inhaerent, ex distensione vasorum lymphaticorum oriri possunt, maiores vero ita declarari nequeunt, sed ad contextum cellularem vnice referendae sunt. Differentia vero horum tumorum ex contenta materia liquida vel magis spissa definitur, ad quam interdum pilosae, calculosae et osseae concretiones accedunt.

Lentae

- p. 93. Lentae glandularum obstructiones ab inflammatione earum et scirrhis inde ortis distinguendae sunt; cum enim glandulae conglobatae varie in corpore dispositae chylum, praecipue tamen lympham, diluant et ad ulteriorem nutritionem disponant, lympham vitiatam in contextu celluloso stagnat, et tumores efficit, qui nonnullis in rebus cum scirrho, in aliis cum tumoribus tunicatis conueniunt. Quam rem ex tumoribus glandularum in collo et aliis partibus puerorum obortis, qui germanice *Wachsdriisen* dicuntur, explicat, et paulo post tineam capitis ex his natam declarat.
- p. 106. Etsi, arteria brachiali ante diuisionem in flexu cubiti ligata, omnis nutritio partis anterioris tollatur, et arteriae paruae collaterales nutritioni continuandae non sufficiant, ex insigni tamen varietate arteriae brachialis altius diuisae, vel aliter in ramis excurrentis, ligaturam saepius sine noxa fieri posse perhibet, inprimis cum saepius arteria laedatur, quando a via aberrat.
- p. 118. Cicatricis genesis ex vasis obturatis et callosis factis declaranda est; contextus enim cellularis cum cute et cuticula in vnum et densum corpus con crescit, vel, cum cuticula in cicatrice nunquam vere regeneretur, cutis fibrae cum contextu celluloso tantum fortius compinguntur et occallescent. In formanda vero cicatrice paruae eminentiae fungosae et albae, satis tamen densae, oriuntur, quae facile inter se conglutinantur: errant itaque non raro chirurgi, si paruas has eminentias ruditer abstergunt et sanationem vulneris impediunt, quam ob rem linteis carptis siccis humiditas nimia tantum resorbeat, nec humor blandus gelatinosus lymphaticus, qui sanationi vulneris fauet, cum pure detergatur.

Ligatura praecipuum haemorrhagiae sistendae p. 125.
 auxilium est. Lintea carpta sicca, vel spirituosis,
 vel aliis remediis adstringentibus imbuta, immo et
 agaricus huic officio imparia sunt, nisi simul com-
 pressio accedat; nec tamen nimia sit, ne circulus
 humorum cohibeatur. Causae vero, quae arteriam
 discissam obstruunt, variae sunt. Licet enim throm-
 bus in cauo natus negari nequeat, constrictio tamen
 parietum et tumor contextus cellulosi vicini plus
 conferre videntur.

Si globus maior, ex tormento bellico proiectus, p. 136.
 a latere partis nobilioris v. c. capitis procedit, tan-
 tam cerebri et neruorum concussionem efficit, quam
 mors subitanea sequitur; si vero concussio partem
 minus nobilem tangit, strictura fibrarum et stasis
 humorum, difficile discutienda, cum dolore, stupore
 et immobilitate partis oritur. Cum itaque haec
 symptomata a nimis valida tensione et strictura ner-
 uorum proueniant, nec medicamenta nimis emol-
 lientia, nec calida aromatica oleosa externe adhi-
 benda sunt; illis enim elasticitas nimis infringitur,
 his nimiae neruorum oscillationes incitantur. Prae-
 missis potius venaesectio et remediis internis, con-
 stitutioni aegri accommodatis, foci externi ex de-
 coctis aquosis vel semiuinosis florum chamomillae,
 sambuci, herbarum hyssopi, scordii et similium ap-
 plicandi sunt; his enim fibrae sensim paulatimque
 ad naturalem tonum reducuntur, et abortae humo-
 rum stases lente discutiuntur.

In vulneribus sclopetorum cita incisio optimum p. 140.
 remedium est, grauiorem enim inflammationem
 impedit, dum stasin sanguinis et tensionem neruo-
 rum tollit. Nec haemorrhagia inde metuenda est,
 cum grauior omnino vel naturali constrictione va-
 sorum vel ligatura iniecta tollatur, et si membranae
 et nerui dilacerati prorsus discinduntur, etiam ten-

siones et dolores cessant. Incisio tamen accurata cognitione partium anatomica dirigatur.

p. 162. In vlceribus callosis et impuris adurentia quaeque medicamenta, sed caute applicanda sunt, quae impura tantum loca tangant, reliquis liberis relictis. Liquida itaque linteis carptis excipiantur, et, ne nimis diffundantur, leniter exprimantur, vel sordidius tantum locis illiniantur. Cum tamen et hac ratione saepe dolorem et inflammationem moueant, puluilli, vnguentis digestiuis illiti, insuper applicandi sunt, qui succedentem suppurationem iuuant. Quo monito in vniuersum praemisso, caustica potentialia ex mercurio, salibus iuncto, aliisque medicamentis praeparata, indicantur, et gradus actionis diiudicantur.

p. 185. Varia humorum dyscrasia vel ex imbecillitate, vel ex cacochymia nata, nutritionem blandam laedit, idque non tantum in mollibus partibus, sed etiam in durissimis ossibus. Fracta nempe imbecillum, grauidarum et senum ossa aut omnino non, aut tardius coalescunt; et graui humorum corruptione, v. c. scorbutica vel venerea, laborantes ossa flexilia, fragilia, immo emollita habent. Nutritio autem ossium laesa primo in cylindricis ossibus se praedit, quae etsi per naturam suam duriora esse debebant, tamen incuruantur. Similis compressio corporibus vertebrarum et coxae ossibus accidit, caluae et coniuncturum maxillarum ossea substantia tardius emollitur. Dyscrasia vero humorum, inprimis lymphaticorum, ea est, qua terreae molecule humori ossa humectanti et nutrienti, non immiscentur. Etsi enim in nutritione vniuersali non deficere videntur, interdum tamen vel non recte cum glutine vniuntur, vel ad alia loca deriuantur. In nonnullis enim aegris vrina sedimentum album calcareum sistit. Ex his itaque causis multa etiam rhachiticorum incommoda explicantur.

Tumo

Tumores ossium apte in exostoses veras et spu- p. 190.
rias diuiduntur, hyperostosis enim, quae tota ossa,
spongiosae inprimis fabricae, vel extrema eorundem
spongiosa tumida sistit, a vera exostosi non nisi
ratione ambitus differt. Peculiare tumoris genus
ad ossa nascitur, quod inter vtramque exostosin quasi
medium est, cum ossa cartilagine ligamentosa con-
iuncta vi quadam vehementi distenduntur, tunc
caro laxa excrescit, natis in ipso tumore laminis
osseis. Osteosteoma hoc tumoris genus dici pos-
set, cum praeter fibras osseas steatomatis substan-
tiam referat.

Anchylosis non tantum in vero ossium coalitu p. 214.
consistit, sed etiam strictura, densitas et callositas
ligamentorum, ossa connectentium, hoc vitium effi-
cit, immo ipsa imbecillitas articulorum, licet mo-
tum in se non impediat, tamen, cum eius veram di-
rectionem non admittat, huc referri meretur.

Ex altera parte, quae morbos particulares tra- p. 233.
dit, pauca tantum indicare sufficiat. In vitiis cuta-
neis, in quibus nimius affluxus feri est, cosmetica
varia medicamenta ex calcibus plumbi vel mercurio
parata suadentur. Calces plumbi ficcant et laxa
vasa blande stringunt; mercurio vis vlcera mundifi-
cans non sine ratione tribuitur, corporibus tamen
imbecillis, vel quod nimis reprimunt, vel quod ex
parte resorbentur, damnum inferunt. Hinc cine-
res zinci et tutia bonae notae tutissima sunt exsic-
cantia, si pinguedine recenti excipiuntur.

Ophthalmiae differentias, a variis auctoribus va- p. 262.
ria ratione indicatas, Cl. Auctor ad tres species re-
ducit, inflammatoriam scilicet, ferosam et vlcerosam,
et varios morbi gradus non ad veras species, sed ad
varietates refert, et in his non tantum singularum
symptomata, sed vnius etiam speciei mutationem
in alteram perpendit. Etsi vero ab eo indicatae

species in vno saepe morbo indiuiduali coniunctae sint, vel sibi inuicem succedant, in causis tamen et symptomatibus rite ponderandis, diagnosi, prognosi et medendi methodo proponendis, haec distinctio apte ad praxin transferri potest.

p. 279. In viarum lacrymalium morbis, qui vulgo omnes ad fistulam lacrymalem reducuntur, vitia in angulo oculi interno oriunda praemittit, postea de inflammatione, obstructione, exulceratione et carie viarum lacrymalium agit, diagnosin in causarum et symptomatum declaratione examinat, tandem, prognosi formata, curationis rationes distincte explicat, et recentiorum inuenta succincte recenset.

p. 318. In dentium morbis pertractandis primo ostendit, quomodo dentitio difficilis emolliendo, comprimendo et tandem incidendo leuetur, et paucis de dentium munditie curanda praemissis, morbos ad radicem dentis in gingiuis et alueolis oriundos, imprimis abscessus post inflammatorios tumores, et tumores morbosos considerat, tandem de carie in corona dentis occurrente coercenda, vel de dente ipso euellendo agit, instrumentis et enchirisiis breuiter expositis.

p. 350. Suctio vulnerum thoracis difficilis est, cum instrumentis, ab ANELLO descriptis, vix recte succedat, si vero per tubulos ore chirurgi suctio fit, putrida materia vel halitus ingratus eidem magnum incommodum affert. Cl. Auctor igitur tubulum describit, per quem ore fugitur; *in huius medio lagenula affigatur, in quam humor eductus descendit, si nimirum tubulus in medio diaphragmate firmo oblique instructus ab anteriori huius parte lagenulam affixam, posterius autem foramen, quod simul in lagenulam hiat, obtinet.* Quando itaque aer ex lagenula suctione educitur, materia in pectore contenta per anteriorem tur-

buli

buli partem, diaphragmate tubuli viam dirigente, in lagenulam effluit.

Si post paracentesin abdominis aquae euacuantur. p. 365.
tur, in corporibus satis validis post educationem tonus viscerum restitui potest, vterius affluxus cohibetur. Nonnulli quidem iniectionibus roborantibus post aquas subductas tonum iuuare annisi sunt, sed praeterquam, quod cum iniectionibus saepe aer noxius ingeratur, adstrictio nimia in tenera viscerum superficie non raro noxia est.

Si venae haemorrhoidales nimis turgent, et moderate adstringentibus medicamentis impetus sanguinis reprimi nequit, vel si stagnantis sanguinis euacuatio ex aliis causis necessaria videtur, hirudines applicandae sunt. Melius tunc est, si sanguine turgentes sponte secedant, quam si irritatae remoueantur, cum spurco humore emissio inflammationem moueant. Interdum, praecipue in corporibus de reliquo sanis turgentes venas incidere, et sanguinem euacuare praestat.

In sinibus et fistulis ad anum natis recte diu. p. 400.
dicandis et incidendis, et partium circa locum disquirendarum, et ipsius aegri situs a chirurgo bene attendi meretur. Imo ventre in latum incumbere, et adductis cruribus nates diducere, vna situs ratio est: aptior vero ea esse videtur, cum aeger pronus, coxis elatioribus, in lectulum transuersim vel superfellam aut mensam reponitur, et diductis natibus intestini recti orificium eiusque ambitus disquiritur. In utroque situ eo potissimum attendendum est, ut sine nimia musculorum adstrictione et situs partium et sinuum decursus specillis disquiri, et postea incidi possit.

Noua physico - medica.

Artes, opificia, agricultura et reliquae res, quae ad oeconomiam et mercaturam referri solent, tanto studio hac aetate vbique fere terrarum coluntur, vt iure quodam nostrum seculum oeconomicum appellari videatur. Homines enim non solum inferioris sortis, et qui, a muneribus publicis remoti, tranquillo fruuntur otio, sed etiam viri, quos in amplissimo dignitatis gradu collocatos et rebus maximis gerendis occupatissimos videmus, ad has colendas augendasque pari incitantur studio. In quacunque fere regione, sane excultiori, luculentissima huius rei prostant documenta. Factum hinc etiam esse constat, vt hae res, quoad maximam partem indoctis atque imperitis olim relictæ, nunc vero in systema quoddam reductæ, sub nouo quasi disciplinarum genere comprehendantur, et in academiis a doctoribus, vel huic disciplinae solum destinatis, tradantur. Nec feruor hic in singulorum hominum acquiescit industria, arctiori potius vinculo plures coniungit et in societates colligit, quovnitis quasi viribus, studii huius finis, diuitiae prouinciarum et rerum, ad vitam commodam et iucundam necessariarum, abundantia celerius certiusque attingeretur. Hae societates, quas summi principes suis nominibus ornare suaque auctoritate munire, non dedignati fuerunt, non solum ipsae cogitando et experiundo omnem scientiam physicam, quae basis harum rerum merito habetur, firmare et augere, illiusque cognitionem ad infimos prouinciarum incolas propagare student, sed etiam a collatis pecuniis praemia constituunt et proponunt, quibus industria et dexteritas incolarum possit excitari.

Praecla-

Praeclarà sane instituta omnique laude digna, quorum aliquot, cum inter haec et doctrinas physicas sit aliquis nexus, et in his commentariis commemorandi habuimus occasionem. Suppetunt nunc quatuor alia exempla.

Petropoli enim anno praecedenti viri quidam, de artium et scientiarum incremento aequae ac de augenda incolarum vastissimi imperii Russici felicitate solliciti, in societatem quandam sub nomine *liberae societatis oeconomicae* conuerunt eo animo, ut primum omnia conquirerent, quae ullo modo utilitati patriae et incolarum inferuire possent; deinde quicquid noui reppererint vel excogitarint, vel usu aut repetitis experimentis commodum cognouerint, commentariis, singulis quadrimestribus euulgandis, exponerent. Cui vero scopo ut satis fieri possit, socii ei se obstrinxerunt legi, ut quilibet quotannis vel vnum laborum specimen societati tradere teneatur, quod, si in examine, cui in conuentibus subiiciendum est, publicatione dignum iudicatum fuerit, iisdem commentariis inferetur. Singulis mercurii diebus conuentus habentur publici, in quibus de rebus, quae ad agriculturam et artes oeconomicas spectant, sermones miscentur, scripta laborumque specimina, a sociis vel aliis exhibita, leguntur disquirunturque. Duplex est ordo sociorum, *ordinariorum* et *honorariorum*; illi appellantur, qui conuentibus his ipsi interesse, hi vero, qui, remotis in locis degentes, sua tantummodo cum societate communicare possunt. Nec parum profecto utilitatis ab his quoque sociis expectari posse videtur, cum in diffitis amplissimi imperii prouinciis dispersi sub diuersis et pene oppositis coeli plagis vel rerum, ad hunc scopum pertinentium, colligendarum, vel experimentorum instituendorum repetendorumque vberimam habeant opportunitatem, utpote, nec

opibus, nec operis ad haec necessariis destituti. Hoc institutum Augustissima Imperatrix CATHERINA II, postquam eius ratio ad Eam delata est, non solum litteris clementissimis comprobavit, sed etiam propensum eius in hanc rem animum eo ostendit, ut clementissime concederet, insignia sua imperialia inferi societatis sigillo. Praeterea etiam pro ea, qua celebris est, munificentia, eidem sex millium numorum vncialium (*Rubel*) dono dedit ad emendam domum, in qua focii conuenire et bibliothecam condere possent. Nomina sociorum haec accepimus:

II. Comes GREGORIUS ORLOW, rei tormentariae Supremus Praefectus, Augustae Imperatricis in re militari Legatus, (*Adjutant-General*) Custodiae corporis e nobilibus Praefectus S. S. C. M. actualis Cubicularius, legionis equestris praetoriae Chiliarchae vices gerens, Cancellariae novarum coloniarum curam habentis Praeses, et utriusque Russici ordinis Eques.

III. Comes ROMANUS WORONZOW, primi ordinis belli Dux (*General en chef*) Imperii Senator, S. S. C. M. Cubicularius et utriusque Russici ordinis Eques.

ADAMUS OLSUFIEW, Intimus Consiliarius, Imperii Senator, Collegii rerum extranearum Membrum, ordinis S. Alexandri et Aquilae albae Eques.

III. Comes ZACHARIAS TSCHERNISCHEW, belli Dux primi ordinis, Collegii bellici Praesidis vices gerens, utriusque Russici ordinis Eques.

ALEXIS MELGUNOW, belli Dux secundi ordinis (*Lieutenant-General*) Collegii reddituum Praeses, ordinum S. Alexandri et S. Annae Eques.

III. Com. IOANNES TSCHERNISCHEW, belli Dux secundi ordinis, S. S. C. M. Cubicularius actualis, Colle-

Collegii imperii Archithalassorum membrum, ordinum aquilae albae et S. Annae Eques.

ALEXANDER L. B. de TSCHERKASOW, S. S. C. M. Cubicularius actualis et Imperialis Collegii medici Praefes.

GREGORIUS TEFLOW, Confiliarius status actualis et ordinis S. Annae Eques.

IOANNES TAUBERT, Confiliarius Status, Imperialis Academiae Scient. Membrum et S. S. C. M. a bibliotheca.

THEOPHILUS KLINGSTAET, Confiliarius Status et in tribunali rerum Liouonicarum Esthonicarum et Finnicarum Praefes Vicarius.

ANDREAS NARTOW, Chiliarcha, Societatis Secretarius.

CHRISTIANUS PAECKEN, altiorum imperii tribunalium Confiliarius, Collegii medici Membrum, eiusque Secretarius perpetuus, Anatomiae in Imp. LL. AA. Academia Professor et Academiae militaris Medicus.

IOANNES GEORGIUS MODEL, Confiliarius aulae, Imperialis collegii medici et Academiae Scient. Membrum et primariae officinae Pharmacopoeus.

IOANNES GOTTLÖB LEHMANN, Confiliarius aulae, Imp. Acad. Scient. membrum et chemiae Professor, Societatis in commercio litterarum cum exteris Secretarius.

— FALCK, Professor Botanices in horto collegii medici.

— ECKLEBEN, primarius Aug. Imperatricis Hortulanus.

Simili amore patriae ducti viri quidam, partim eminentiori dignitatis gradu collocati, partim alio modo de patria meriti, in Carinthia iam aliquot ab-

hinc annis Societatem quandam constituerunt, quam *Augustissima* Imperatrix MARIA THERESIA, cum praeuideret, maximam in subditos exinde esse redundaturam vtilitatem, auctoritate sua die 13 mensis nouembris 1764 confirmavit. Agriculturae vero artiumque vtilium incrementum, a quo societas haec nomen gerit, praecipuus est, quem sibi proposuit, scopus. In prima igitur, iam anno praecedenti (1765) promulgata quaestione societas postulauerat, *definiri, qualis nunc pecuariae in Carinthia sit status? qualis fuerit ante semiseculum progressum? quae sint causae eius imminutionis? et quibus auxiliis possit augeri atque perfici?* Plures quidem hac de re societas acceperat commentarios, quorum vero tantummodo quinque, reliquis praestantiores, in conuentu publico, die 26 mensis februarii huius anni (1766) *Clagenfurti*, capite ducatus *Carinthiae* habito, praelecti fuerunt, inter quos ille praemio, quod moneta est aurea pondere triginta sex numorum aureorum (*Ducat's*), ornatus est, quem tradiderat CHR. ANT. WILLEBURG, illustrissimi Comitis de *Lodron* Chirurgus.

Similis quoque Societas, *agricolturnae* destinata, haud ita pridem in *Hassia* orta est, cuius focii *Cassellis* conueniunt. Conditiones huius instituti ab aliis societatibus parum differunt, vt iis enarrandis non inhaereamus. Sufficiat praemiorum fecisse mentionem, quorum duo in hunc annum sunt proposita, alterum triginta, alterum viginti numorum aureorum (*Ducat's*). Illud societas promisit ei, qui *optimam ostenderet rationem, in prouincia stabilendam, ut fructuum ruralium idem maneat pretium perpetuumque*: hoc vero destinatum est quaestioni, *quomodo in Hassiae prouinciis emendari et augeri possit tum lini cultura cum praeparatio, ut ad fila varia du-*
cenda

enda vel ad alias res inde conficiendas largius fit aptiusque. Scripta super his quaestionibus expectat Societas ante calendas mensis augusti huius anni (1766). In quibus vero mittendis auctores eadem obseruabunt leges, quas reliquae academiae et societates in his rebus exigere solent.

Hamburgi etiam, celebri *Saxoniae inferioris* emporio, Societas quaedam ex aliquo tempore florere coepit, cuius Auctor et conditor est I. ULR. PAULI, I. U. D. vir nominis fama clarus. Hic enim mercatoribus et reliquis inclytæ huius vrbis ciuibus in scripto quodam, eadem die vulgato, qua *Collegium* mercatorum, a *commercio* nomen gerens, memoriam ortus sui et finiti seculi recoluit et celebravit, exempla societatum Londinensis et Parisinae, in incrementum artium, opificiorum, agriculturae et mercaturae constitutarum, ad imitationem proposuerat, atque simul ostenderat, quomodo et in hac vrbe similis condi possit societas, ad illamque grauissimis illos adhortatus erat rationibus. Cui consilio tot, non solum ciuium, sed etiam exterorum sunt assensu, vt breui temporis spatio eorum, qui conflandae huic societati sua conferre lubentissime promitterent, magnus esset numerus. Tama felici huius rei progressu excitatus Cl. PAULI, mox in alia schedula conditiones et leges, quibus societas firmanda esset, promulgauit. Ex his autem cognouimus, hanc Societatem similiter ac Londinensem in eo a reliquis differre, vt focii, non quidem ipsi vel rebus inueniendis vel experimentis capiendis vel scriptis proponendis operam nauare coacti sint, sed tantummodo pro lubitu et viribus pecunias conferant ita impendendas, vt partim praemia vel rebus inueniendis et perficiendis, vel industriae artiumque opificumque excitandae et sustinendae.

nendae proponerentur, partim nouae res, nouae inuentae machinae et instrumenta emerentur et conficerentur, partim etiam commercium literarium cum exteris societatibus vel eruditis institui possit. Quicumque igitur schedulae, a societate oblatae, nomen suum apponit, eoque promittit, se quotannis, nisi plures, certe binos Societatis Directoribus soluturum esse numos aureos Hollandicos, is in societatem recipitur et fit *membrum ordinarium*. Idem ius acquirit et simul ab ulteriori collatione in omne tempus liber fit, qui horum semel atque simul soluit viginti. Si quis vero pauciores, quam viginti, eodem animo simul exhibeat, ille ius ordinarii membri non adipiscitur. Hoc vero in eo consistit, ut quilibet ordinarius socius, vel ipse ad dignitatem directoris adspirare possit, vel saltem ius habeat; in suffragiis ferendis suam libere dicendi sententiam. Interim hoc ius non omnibus est idem, crescit pro ratione pecuniarum collatitiarum ita, ut ei, qui soluit duos, semel, qui quatuor, bis, qui sex, ter in una eademque re, quae ad omnem societatem delata est, sententiam suam dicere liceat; siue sententia illius, qui pendit sex nummos aureos, idem valeat, ac si eandem tres focii tulissent. Exterorum vero, qui huic instituto fauent et in eius usum suam conferunt symbolam, alia quasi constituta est classis, a sociis indigenis diuersa. His autem id datum est, ut cum directoribus eas res atque quaestiones communicare possint, quas optant, ab iis vel vulgari, vel disquisitioni earum praemia poni. Directorum e contrario officium est, ut qualibet mense bis conueniant, acceptas res ac scripta perlegant atque disquirant, quid agendum sit, definiant, pecunias collatitias accipiant colligantque, ex iis praemia distribuenda constituent, quaestiones vel res, quibus illa destinauerunt, vulgent, libros et instru-

instrumenta necessaria emant, litteras, ab aliis societatibus vel viris in re physica, mathematica, et chemica peritis acceptas, vel ad illos datas, producant, singulis semestribus reliquos Societatis socios conuocent, iisque rerum actarum agendarumque rationem reddant, verbo, omne id agant, quod vilo modo societatis incremento possit inferuire. Ex quibus nunc finis, quem sibi proposuit societas, liquet, qui quamquam latissime patet, in genere tamen is est, vt artes ad altiore perfectionis gradum eueherentur, opificia eorumque officinae emendarentur fructuosioresque fierent, mercaturae limites extenderentur et reliquarum quaestuosarum rerum cresceret vbertas. Quoinde nomen ipsi datum est societatis a bonis ciuibus in incrementum opificiorum, artium et reliquorum quaestus generum constitutae, (*die patriotische Gesellschaft zur Beförderung der Manufacturen, Künste und nützlichen Gewerbe*) quo nomine etiam epistolae sunt insigniendae, quae ad societatem mittantur.

Praemia quidem Societas iam variis proposuit quaestionibus, quas vero, cum a *Commentariorum nostrorum* instituto latius recedant, silentio praeterimus. Vnius tamen non possumus, quin faciamus mentionem, cum eius explicatio ex chemicis doctrinis sit repetenda. Mense nouembri enim praecedentis anni Directores huius societatis notum fecerunt, se desiderare, vt inueniatur atque secum communicetur *res aliqua vel modus, cuius ope saccharum posset depurari*. Requiritur vero simul, vt haec res in magno officinarum apparatu idem praestet, quod huc vsque ouorum albumen vel sanguinem praestitisse constat, vt saccharo nullum colorem nec malam sanitatique hominum noxiam relinquat indolem, vt omni tempore et sufficienti copia possit reperiri, vt non solum per se sit vilior, sed etiam eius
usus

usus et applicatio in officinis, non plures, quam sanguis, requirat sumtus vel labores; ceterum perinde esse, utrum depuratio hoc, qui in usu albumin ouorum vel sanguinisprehenditur, an alio fiat modo. Constat enim sanguinem et albumen, dum utrumque cum saccharo coquitur, spissari et sordescere cum spuma sursum tolli. Societas huic quaestioni proposuit centum numos imperiales, quibus alii ciues huius urbis, cum haec res, si inueniretur, iis maxime lucrosa foret, numos imperiales addere promiserunt quadringentos. Alterum praemium, centum numorum aureorum, eadem die propositum, cum conditionibus quibusdam coniunctum est, ut magis ad oeconomiam et politicam, quam physicam rem pertineat, hinc nihil de iis adferimus. Commentarii super prima quaestione conscripti mittendi sunt NICOLAO ANT. IOANN. KIRCHHOFF, his vero alia adiicienda schedula, sigillo obsignata, quae nomen auctoris contineat.

Regia Societas *Parisiensis*, in emolumentum et incrementum rei rusticae conflata, praemium sexcentorum pondo Gallicorum promiserat ei, qui prae caeteris optime in commentario quodam exhiberet *descriptionem, causas, effectus et curationem morborum epidemicorum contagiosorumque, quibus praesora obnoxia esse solent, remedia denique illos vel omnino praeuertendi, vel progressum eorum arcendi*. Retulerat verò Societas hoc praemium ad annum iam praegressum 1764, (quolibet enim anno singulum exposituram esse praemium, supra indicauimus *) et illud nunc in conuentu publico, die 16 mensis maii anni praecedentis 1765. habito, legimus, reportasse Cl. BARBERET, Medicum Burgi Bressiae, qui

*) in Vol. XII. p. 164.

qui stipendio publico urbis alitur, antiquum Medicum Primarium militarem, Membrum academiae scientiarum Diuionensis.

Alterius vero quaestionis, quam voluit Societas referri ad annum praecedentem 1765 et de qua hoc demum anno sententiam lata est, mentionem eodem iam fecimus loco.

Eadem Societas nunc huic quoque anno, 1766, suam assignavit quaestionem, et in eodem iam conventu promulgavit, quo tempus haberent, qui ex mente Societatis laborem hunc sint suscepturi. Cum vero constet, in omni re physica disquirenda satius esse, incipere ab historica eius parte illamque praemittere theoriae, Societas, rei dignitate permota, consilium cepit, priorem, praemio iam adfectam, iterum proponendi, ea tamen differentia, ut plenaria nunc describatur *historia, tum omnium morborum epidemicorum contagiosorumque, quibus bestiae et animalia omnis generis solent corripui, et qui in scriptoribus non solum recentioris aevi, sed etiam antiquissimorum temporum descripti reperiuntur; cum causarum, quae illos producant et denique remedium, quae in illis debellandis efficacissima fuerint deprehensa.* Rogat vero Societas, ut non solum ea scripta euoluantur, quae pressius hanc rem vel artem medicam attingunt, sed ut omnia conquirantur, quae de hac re in aliis scriptoribus, historicis, quin etiam in poetis sparsim prostant; porro ut descriptiones in iis reperiundae disquirantur atque inter se inuicem comparentur; ut denique systema quoddam oriatur completum, quod insigni huic rei rusticae parti magnam adferre posset utilitatem. Commentarii de hac re vel gallica vel latina conficiantur lingua, et inscribantur nomini Ill. de SAUVIGNY, Consiliarii status dicti et Praefecti primarii Circuli Parisiensis; mittantur vero in primo anni sequentis 1767, trime-

trimestri Cl. V. DE PALERNE, qui Societati est ab epistolis. Praemium, quod mense iulio exhibebitur, constat mille et ducentis libris Gallicis (*Livres*). Reliquae conditiones, quoad auctoris nomen celandum, omnibus sunt notae.

Regiae Scientiarum Academiae *Burdigalensi* adhuc tria restare praemia distribuenda, ex praecedentibus voluminibus *) lectores nescire nequeunt. Licet enim Illa varios de quaestionibus propositis conscriptos acceperit commentarios, omnes tamen expectationi eius non satis fecerunt, ut itaque denuo iudicium de commentariis, qui quaestiones propositas sunt soluturi, ferendum ad sequentem annum, 1767, differre coacta sit. Eorum itaque, quos iam accepit, commentariorum auctores humaniter inuitat atque rogat, velint hos commentarios retrahere, quod iis deficiat, addere, res propositas penitus indagare, pluribus experimentis confirmare verbo perficere.

Praeterea eadem Academia nouas ex eius instituto in annum sequentem, 1767, proposuit quaestiones, disquirendas et praemio ornandas. Prima est: *quae sunt partes argillam constituentes? quibus mutationibus naturalibus obnoxia est? et quae sunt remedia, ut fertilis fiat?* Altera postulat: *ut determinetur actio et utilitas balneorum tum aquae dulcis cum marinae.*

Academiam Scientiarum *Lugdunensem* opportunitate quoque caruisse, praemio adficiendi quaestionem de corio ita durando, ut impenetrabile globulo plumbeo ex sclopeto exploso et acutissimae ferri
aciei

*) vid. Vol. IX. p. 697. Vol. XII. p. 165.

aciei resistat, eandemque rerum physicarum peritis denuo propositam esse, nuper *) fuit narratum. Nunc addere possumus, eam usque ad annum 1768 esse dilatam, eiusque optimam disquisitionem duplicato praemio ornatum iri. Ante calendas aprilis commentarii ad Societatem sunt mittendi, ea tamen conditione, ut Academia eos sine impensis accipere possit; quod secus si fieret, missus commentarius, etiamsi praestantissimus esset, iure priuabitur praemium adipiscendi. Reliquas leges, quas obseruare conuenit, vide superius **).

Nec Academia Scientiarum *Diuionensis* super themate, anno 1765 destinato, eiusmodi accepit commentarios, quos promisso praemio potuisset ornare. Ex scriptis enim ei traditis apparuit, horum auctores vel veram Academiae mentem omnino non cepisse, vel problematis sententiam paulo latius intellexisse, vel solummodo in tradendis sententiis, cogitatione et cum aliqua veritatis specie inuentis, acquieuisse, praeter quam quod additus fuisset sufficiens allegatorum experimentorum numerus. Quum vero perspicua et dilucida huius problematis explicatio certaue experientia maxime in agricultura sit vtilitatis, atque ut tempus daretur experimentorum capiendorum, obseruationumque rerum notandarum, idem problema Academia ad annum 1768 differt, duplicato simul praemio. Agit vero illud de variis satus methodis. Harum in *Burgundia* tres in usu sunt; prima est, ut idem ager primo anno secali vel tritico (*du Bled*), altero anno frumento aestiuo, hordeo, auena et similibus (*des Mars*), et sequentibus annis alternis

his

*) Vol. XII. p. 720.

**) Vol. X. p. 719.

his vicibus feminetur; secunda, vt in eodem ag-
 binis prioribus annis modo dicta alternae seminati-
 nis methodus adhibeatur, idem vero ager tertio
 anno incultus requiescat; tertia denique, vt ager
 vno anno cultus sit et tritico secaliue (*du Bled*) satus,
 altero iamiam anno requiescat incultusque maneat.
 Quaerit ita Academia, *quae sint rationes physicae, quae
 pro diuersa agrorum natura hanc vel illam methodum
 reliquis praeferre suadent?* Ex dictis itaque iam li-
 quet, Academiam velle, vt, praemissis et breuiter
 tantummodo expositis foecundationis causis, sanc-
 rentur leges, ex diuersis conditionibus suppositis
 definitae, quas agricultores, si eorum ingenio
 essent accommodatae, possent sequi. Quum prae-
 terea terminus, explicationi huius quaestionis con-
 ficiendae definitus, diu sit protractus, et quum, quid
 in hac re certum est, ab experientia sit repetendum,
 Academia merito magnam concepit spem, fore, vt,
 qui in hanc rem sint inquisituri, plura faciant expe-
 rimenta, repetant, atque in commentariis adferant.
 Si quis ad suam sententiam confirmandam singulis
 atque suis vti vellet obseruationibus et experimen-
 tis, eum rogatum cupit Academia, velit nomini
 suo, in schedula, sigillo obsignata, celato, testimo-
 nia experimentorum addere fide digna. Simplex
 praemium est moneta aurea, pretii trecentorum
 ponderum Gallicorum (*livres*). Quum vero du-
 plex sit propositum, Academia declarauit, arbitrio
 illius permissum iri, quem eo dignum illa iudica-
 uerit, vel eiusmodi monetarum duas, vel, si maluerit,
 vnā modo, alterius vero pretium in monetis vsua-
 libus exigere. Commentarios, solutis antea cursus
 publici nomine pecuniis, accipiet Cl. MARET, Med.
 Doctor et Academiae scientiarum perpetuus Secre-
 tarius.

In annum vero proximum, 1767, *Eadem Academia* hoc proposuit problema, ut nimirum *natura et indoles remediorum, latiori significatione dictorum antisepticorum determinetur, ut modus, quo vim suam exferant, explicetur, ut diuersae eorum species distinguantur eorumque usus in morbis indicetur.* Praemium monetam esse auream, quae trecentas valet libras Gallicas (*livres*), ex modo dictis constat. Reliquae leges conueniunt cum iis, quas aliae Academiae obseruari iubent.

Porro Electoralem *Bauaricam*, quae *Monachii* floret, Academiam singulis annis ex eius instituto bina exhibere problemata, ex quibus alterum ad historicam classem, alterum ad philosophicam sit referendum, optimasque eorum explicationes praemiis constitutis solere adficere, constat inter omnes. Hoc itaque consilio Academia, praeter historicum quoddam problema, aliud e re oeconomica desumptum in praecedentem annum proposuerat, quod Bauariae incolis maximo fore vsui sibi persuaferat. Quaestio enim haec erat: *Num ex rationibus, a physica doctrina repetendis, appareat, lanam vulgarem Bauaricam singulari modo posse ita mutari, ut, nisi aequae bona et tenera, ac Anglica esse solet, saltem ipsi quam simillima fiat; atque, si hoc fieri posset, quo modo haec praeparatio sit instituenda.* Licet vero acceptorum commentariorum quidam, cui adiecta erat sententia; in labore paries filios, Academiae ad sensum mereri visus esset, et licet in eo vtilia quoque tradita essent consilia lanae ouinae Bauaricae emendandae: cum tamen illius auctor propositum modum lanae eluendae et a sordibus depurgandae nec ipse tentauerit, nec aliorum exemplis comprobauerit; praeterea ille modus tantis cum difficultatibus coniunctus esse videatur, ut vix vllibi locum habere possit

adeoque Auctor ignotus expectationem Academiae non omni ex parte impleuerit: illa, quamvis aegre, instituti legibus coacta fuit, praemium huic commentario, ceterum praestanti, denegare.

Nunc vero *Eadem* Academia huic, quem agimus, anno, alia duo tradidit problemata disquirenda. En illud, quod ad classem philosophicam pertinet. *Estne quidam facilius, breuior ac minus sumtuosus modus separandi argentum a vilioribus, quamvis magna copia admixtis, metallis, praesertim a cupro sine magna utriusque iactura, quam haecenus usitata aliquatio (Saygern), et cupellatio? Potestne haec separatio fieri per siccam praecipitationem, qua aurum separatur ab argento? Et qua ratione est instituenda haec separatio, siue sicca praecipitatione, siue alio modo perficiatur?* Commentarii ante finem mensis augusti, huius anni, ad HELEPHONEM KENNEDY, Academiae Secretarium sunt mittendi, auctoris vero nomen in adiecta schedula obsignata celandum. Praemium moneta est aurea, pondere quinquaginta numorum aureorum Hollandicorum.

Regia etiam Societas scientiarum *Gottingensis* in conuentu publico, quem die 18 mensis ianuarii huius anni celebravit, disquisitis antea commentariis, quorum super themate oeconomico: *quo modo aluearia a nociuis defendi possent erucis*, tres acceperat, praemium tribuit BARTHOLDO BORNEMANN, mercatori *Gottingensi*. Quum vero et reliquos commentarios Societas publicatione repererit dignos, declaravit, se breui eos cum orbe erudito in *promptuario Hannouerano* esse communicaturam.

Alterum vero *Eiusdem* Societatis problema, mensi iulio huius anni destinatum, alio iam tempore *) commemorauimus. Sufficiat addidisse, praemii

*) Vol. XII. p. 563.

praemii loco promissam esse monetam auream, pretii duodecim numorum aureorum Hollandicorum.

Eadem denique Societas eodem die nouam simul promulgauit quaestionem, cuius solutionem iam hoc ipso anno expectat. Iisdem verbis eam reddimus, quibus a societate propositam accepimus: Cum quasdam plantarum varietates credant botanici a diuersorum generum commixtione (ut animalia hybrida) nasci: optat Societas, ut ea quaestio experimentis, non coniecturis, decidatur; et si confirmetur veritas suspicionis huius, ad leges simul, quas sequuntur illae varietates, attendatur.

Academia denique scientiarum *Berolinensis* ante aliquot annos problema exhibuerat, cuius optimae solutioni praemium quinquaginta numorum imperialium se exhibituram esse simul promiserat. Quaerebatur vero: *quomodo exstruendae essent fornaces tum figulinae, cum ad calcem vel lateres coquendos aptae, ut magno ligni compendio possint calefieri *)?* Praemio hoc dignum iudicatum fuisse Cl. virum, BAUSSAN DU BIGNON, auctoritate Regis Galliae scribam, et Formularium publicum, redditum regionum in vrbe, *Suze* dicta, ducatus *Cenomaniae* Praefectum, nuper accepimus.

Nonnulli etiam Doctores ordinis medicorum *Parisi*, quibus artis salutaris incrementum curae est cordique, ex suis opibus pecunias contulerunt eo consilio, ut praemium statueretur themati alicui, ex arte medica proposito, enucleando. Monetam itaque auream, pretio centum numorum argenteorum vncialium, socii huius consilii promiserunt

L 3

ei,

*) vid. Comment. hor. Vol. XI. p. 164.

ei, qui optime et dilucidissime sit ostensurus: *quae fuerit artis medicae conditio ante HIPPOCRATIS tempora apud varias gentes ex historia notas.* Quicumque in hanc rem, spissis inuolutam tenebris, sit inquisiturus, rogatur ab auctoribus huius praemii, ut vel inprimis animum eo aduertat: 1) quibusnam hominum generibus praxis singularum amplissima huius artis partium fuerit relicta? 2) quales hi homines habuerint ideas morborum, eorum progressus et finis? 3) qua methodo et 4) quibus auxiliis in morbis curandis fuerint visi? Quum mensem aprilem proximi anni, 1767, Societas haec priuata sententiae, de commentariis, super hac re conscriptis, ferendae, et praemio adiudicando constituerit, commentarii ante calendas martias eiusdem anni Cl. BOYER, ordinis medicorum Decano, solutis ante cursus publici nomine sumtibus, sunt tradendi.

Nuper nos narrare *) meminimus, IOANNEM DE DIEST, Med. Ordin. Parisini Doctorem pecuniarum quandam summam Summo medicorum Ordini testamento legasse ea lege, ut quolibet biennio candidato cuidam licentiam exercendi artem et honores Doctoris Parisini gratis impertiret; porro hunc Ordinem non solum hereditatem hanc adiisse, sed etiam voluntatem testatoris expleturum candidatis iam facultatem dedisse, hoc beneficium petendi. Nunc accepimus, Ordinis Socios diebus 10, 11, 12 et 14 mensis februarii huius anni conuenisse, profectusque eorum, qui hoc beneficium petierant, tentasse atque palmam reliquis praeripuisse THOMAM LE VACHER, Doctorem medicinae Cadomensensem.

Quum

*) vid. Vol. XII. p. 722 sqq.

Quum Collegium medicum *Russicum*, ante aliquot annos constitutum *), adhuc caruerit viro, qui rerum agendarum vel actarum rationem literis demandaret, adeoque Secretarii munere fungetur, etiam hunc defectum nunc Augustissimam Imperatricem expleuisse, nuper demum per literas accepimus. Etenim haec sparta die 8 mens. novembris 1764 Viro Clar. CHRISTIANO PAEKEN, eiusdem Collegii iam antea adscripto, Imperii tribunalium Consiliario et Anatomiae Professori demandata est, adiecto simul pro novis his laboribus proprio stipendio et conseruatis omnibus reliquis, quibus ille antea praefuerat, muneribus.

Eodem tempore in propensi animi testimonium et meritorum gratiam Imperatrix Augustissima Viros Celebres, IOANNEM IACOBUM LERCHE, Consiliarium aulicum et Poliatrum Petropolitanum, atque IOANNEM ANDREAM UNGEBAUER, itidem Consiliarium aulicum et medicum Ordinarium legionis imperialis praetorianae, dignitate *Consiliarii altiorum imperii tribunalium* ornauit.

THEODORO TRONCHIN, viro nominis fama clario et de arte medica bene merito, curam sanitatis Serenissimi Principis *Aureliensis* conseruandae datam esse, relatum legimus.

Magno fane animi moerore mortem accepimus viri, non solum de physica altiori et chemia meritissimi, sed etiam morum integritate maxime conspicui, quem nuper in his quoque commentariis cum laude commemorauimus. *Osna-*

L 4

brugae

*) vid. Comment. hor. Vol. XI. p. 714.

brugae enim die 10 mensis nouembris anni praecedentis febris acuta extinctus est IOAN. FRIDERICUS MEYER, Pharmacopoeus in eadem vrbe dexterrimus. Insignem nominis famam inter physicae peritos sibi conciliauerat libro, *de calce viua* *), summa diligentia acutissimoque ingenio conscripto, cuius iam alteram editionem meditabatur, postquam nuper Galli eam in suam linguam tradiderant. Natus erat in eadem vrbe die 14 mensis octobris anni 1705 et per omnem vitam debili vsus est valetudine, quum ex hypochondriis aegrotaret.

Praeterito etiam anno, die 30 mensis aprilis *Pisae* diem supremum obiit R. P. CLAUDIUS FROMOND, Physices in Academia Pisana Professor Publicus Ordinarius, annum aetatis agens sexagesimum.

Est sane etiam, quod moereat Societas Regiae Scientiarum *Londinensis*. Magnam quippe fecit iacturam morte Viri S. R. THOMAE BIRCH, in aula Serenissimae Principis Regiae, AMALIAE, Concionatoris, in aede S. Margarithae rerum sacrarum Praefecti, eiusdem Societatis membri et Secretarii. Is die 8 mensis ianuarii huius anni ex equo, quo vehebatur, tam grauiter humi prostratus est, vt confestim sensuum vsu priuaretur, breuique post animam efflaret. Bene de Societate scientiarum esse meritum, quatuor testantur volumina, quae de illius historia edidit **).

Supple.

*) Vol. XII. p. 468 sqq.

**) vid. Comment. hor. Vol. VI. p. 304 sqq. et Vol. VII. p. 617 sqq.

XXIX.

Supplementum alterum scriptorum physico-medidorum, quae anno 1761 prodierunt.

Voyages from Asia to America, for completing the discoveries of the North West Coast of America; to which is prefixed a summary of the Voyages, made by the Russians on the Frozen Sea, in Search of a North East Passage, serving as an Explanation of a Map of the Russian Discoveries, published by the Academy of Sciences of Petersburg. With the Addition of three new Maps, 1) a copy of part of the Japanese Map of the World; 2) a copy of the Lisle's and Buache's Fictions Map; and 3) a large Map of Canada, extending to the Pacific Ocean, containing the new Discoveries, made by the Russians and French. London. 4.

Journées physiques. a Lyon. Voll. 2.

De utriusque analyseos usu in re physica. Volumina duo, etc. De analysi vulgari in re physica. Vol. I.

R. P. BELLEGARDE, e Soc. I. Parmae. 4.

PHIL. ADOLPH. BOEHMER, Diss. inaug. de cancro occulto et aperto. Resp. Dan. Gottl. Tenzer. Halae. 4.

HERM. BOERHAAVE praelectiones academicae de morbis nervorum, quas ex auditorum manuscriptis collectas edi curavit IAC. VAN EEMS. Lugd. Bat. 8. Voll. 2.

IOH. TAUFERS BOHADSCH *patriotischer Vorschlag, wienach dem Königreich Böhmen ein ungemeiner Vorthail durch den Gebrauch des Acacienbaums zuwachsen möchte. Zweyte Aufl. Altstadt Prag. 4. m. Kupf.*

10. BONAE historia aliquot curationum mercurio sublimato corroderenti perfectarum. Romae. 8.

IAC. BOOT. Disp. inaug. de ileo. Edinburgi. 8.
Methode a suivre dans le traitement des differentes
maladies epidemiques, qui regnent le plus ordi-
nairement dans la generalité de Paris, par M.
BOYER. a Paris. 12.

IO. ANDR. BOYMANNS Disp. inaug. de angina
inflammatoria. Lugd. Bat. 4.

GUIL. BUCHAN Disp. inaug. de infantum vita con-
feruanda. Edinburgi. 8.

GUIL. BUTTER Disp. inaug. de arteriotomia, ibid. 8.
ANT. LE CAMUS Quaest. med. an a fluido electri-
co vita, motus et sensatio? Resp. *Simon Vacher*.
Parisiis. 4.

CAR. CARNIER Disp. inaug. de peripneumonia
vera. Lugd. Bat. 4.

A Treatise on the Deluge, by CATCOTT. London.

IO. PET. EBERHARD Disp. de necessario usu vesti-
catoriorum in febre castrensi. Resp. *Car. Henr.*
Krisch. Halae. 4.

ADR. VAN EEPEN Disp. inaug. de nephritide.
Lugd. Bat. 4.

Differtazione epistolare de Sig. Abate FELICE FON-
TANA, in Bologna. 8.

(*Observationes criticas de insensibilitate tendinum con-
tinet haec epistola, et Auctor HALLERI sententiam
de hac re defendit.*)

PAUL. FRANCOIS Disp. inaug. de circumstantiis
generalibus, quatenus sanitati aduersantur. Lugd.
Bat. 4.

Notionnaire ou Memorial raisonné de ce, qu'il y a
d'utile et d'interessant dans les connoissances
acquises, depuis la creation du monde jusqu'a
present; par M. DE GARSULT. Paris. av. fig. 8.
(*continet definitiones simplices, imprimis medicinae,
chirurgiae et pharmaciae.*)

E. G. GLADBACH disquisitio de medicamentorum
absorbentium in febribus continuis acutis prae-
stantia. Francofurti.

D. IOACH. FRIDR. HENKELS *Abhandlung von den
Wirkungen der äußerlichen Arzeneien. Berlin. 8.*

Difesa del Dottor MASSAIOLI, medico di Forli,
dalla censura fatta gli dal Dottore IGNACCHERA
di detta Citta; in Urbino.

Traité des Depots dans le Sinus maxillaire, des Fra-
ctures, et des Caries de l'une et l'autre machoire;
suivis de reflexions et d'observations sur toutes
les operations de l'art du dentiste, par M. IOUR-
DAIN. a Paris 12 mai. av. fig.

The Analysis of Inoculation: comprizing the Hi-
story, Theory and Practice of it: with an occa-
sional consideration of the most remarkable Ap-
pearances in the Small-Pox; by I. KIRKPATRICK.
the 2nd Edit. enlarged. London. 8.

I. CHRIST. GERHARD KNOLLENS XXVI *me-
dicinische Ausarbeitungen. Halberstadt. 8.*

IOH. MELCH. KÜHN *gründlich erprobte Anwei-
sung zur Holzcultur. Nürnberg. 8.*

IO. CLAUD. MERTRUD theses anatomico chirur-
gicae. Resp. Leonh. Bonnaud. Paris. 4.

Ejusd. theses anatomico chirurgicae. Resp. Nic. Li-
ger. ibid. 4.

Ejusd. de fractura sterni theses anatomico chirurgi-
cae. Resp. Franc. Bojace. ibid. 4.

IO. BAPT. MORANDI historia botanica practica,
seu plantarum, quae ad vsum medicinae perti-
nent, nomenclatura, descriptio et virtutes. Me-
diolani. fol. c. tab. aen. (*Priori editioni novus
praefixus titulus*)

PHIL. IAC. NAGEL Disp. de vitiis primarum via-
rum morbisque exinde oriundis. Argent. 4.

IO. FRANC. PARIS Quæst. med. an sudare tutius quam algere? Resp. *Hugo Gauthier*. Paris. 4.

DAV. RATTRAY Disp. inaug. de aquae communis viribus medicatis. Edinburgi. 8.

GUIL. SHIPPEN Disp. inaug. de placentae cum vtero nexu. ibid. 8.

Essays physiological and practical on the nature and circulation of the Blood and the Effects and Uses of blood letting; by SMITH. London. 8.

BENI. STILLINGFLEET'S Calendar of Flora for 1755. London. 8.

An Essay on the medicinal Nature of Hemlock: in which its extraordinary Virtue and Efficacy, as well internally as externally used in the Cure of Cancers, Scirrhus and oedematous Tumours, malignant and fistulous Ulcers and Cataracts, are demonstrated and explained: The whole being founded on Observations made in a Variety of the respective Cases, where this Remedy was administered by D. STOERCK, the Baron VAN SWIETEN, D. KOLLMANN, and others of the most eminent Physicians and Surgeons at Vienna. Translated from the latin Original, written by D. STOERCK. London. 8.

CAR. STRACK tentamen medicum de dysenteria, et qua ratione eidem medendum sit. Mogunt. 8.

LAUR. IOS. DAN. SUCKOWS *Entwurf einer Naturlehre*. Leipzig. 8 mai.

FRANC. GUIL. LE VACHER de variis patellae luxationibus, theses anatomico chirurgicae. Resp. *Io. Picquet*. Parisiis. 4.

RUD. AUG. VOGEL. P. P. DESBANS specimen practicum de hydrope peritonaei saccato, memorabili casu confirmato. Goettingae. 4.

THOM. YOUNG, Disp. inaug. de lacte. Edinburgi. 8.

Mercu-

Mercurii sublimati vindiciae GERV. ERN. ZANNINI diserta epistola ad Ill. GER. VAN SWIETEN, Romae. 4.

XXX.

Supplementum indicis scriptorum physico medicorum, quae anno 1762 prodierunt.

A bhandlungen und Beobachtungen durch die oekonomische Gesellschaft zu Bern gesammelt, des 3ten Jahrganges 1762. 1stes und 2tes Stück. Bern. 8. mit Kupfern.

Sammlung der schweizerischen Gesellschaft von landwirthschaftlichen Dingen. 2ten Theils 4tes Stück. Zürich. 8.

The general Contents of the Brittish Museum, with Remarks, serving as a directory in viewing that noble Cabinet; the 2nd Edit. with additions and improvements. London. 12 mai.

Oeconomischer Unterricht für Verwalter und Wirthschafter. Berlin. 8.

Die schwäbische Köchin, welche alle Arten von Koch- u. Backwerk auf das schmackhafteste zuzurichten lehrt.

Curieuses und reales Natur- Kunst Berg- Gewerk- und Handlungslexicon, darinne nicht nur die in der Physic, Medicin, Botanic, Chymie, Anatomie. Chirurgie und Apothekerkunst, wie auch in der Mathematic, Astronomie, Music, Mechanic etc. sondern auch bey Bergwerken, Jägerey, Fischerey, Gärtnerrey etc. vorkommende und aus allerhand Sprachen genommene unentbehrliche Wörter deutlich und gründlich erklärt werden etc. nebst einem ausführlichen Vorbericht Hrn. IOH. HÜBNER'S. Neue Aufl. verbessert und mit einer Vorrede versehen von D. GEORG HEINR. ZINKEN. Leipzig. 8 mai.

Rules

Rules for the Preservation of Health. London. 8.
Des alten Mannes Wegweiser zur Gesundheit und längern Leben. Mit Regeln zur Diät, Leibesübungen und Arznei, nach der 3ten Londner Edit. von 1759; nebst einem Anhang oder Anweisungen zur Erhaltung der Gesundheit, übersetzt von THEOD. ARNOLD. 2te Aufl.

Recherches sur quelques points d'histoire de la médecine, qui peuvent avoir rapport a l'arret de la Grande Chambre du Parlement de Paris, concernant l'inoculation, et qui paroissent favorables a la tolerance de cette operation; a Liege et a Paris. 12. Voll. 2.

Pharmacopoea pauperum in usum Nosocomii Regii Edinburgensis. Edit. 2da Edinburgi et Berol. 8.
Sendschreiben an einen Durchlauchtigen Prinz eines Hochfürstl. Hauses des deutschen Reichs, in welchen von dem großen hermetischen Geheimniß, den Stein der Weisen, gehandelt wird. Quedlinburg u. Leipz. 8.

10. LE BAS de femoris fractura theses anatomicae et chirurgicae. Resp. Lud. Beni. Cervenon. Paris. 4.

10. BERKELEY Disp. inaug. de haemoptoe. Edinburgi. 8.

La Mineralogie; ou nouvelle exposition du regne mineral: ouvrage dans lequel on a taché de ranger dans l'ordre le plus naturel les individus de ce regne, et ou l'on expose leurs propriétés et usages mecaniques etc. par M. VALMONT DE BOMARE. Tome second. a Paris. 8.

EDM. BUTTER Disp. inaug. de diarrhoea. Edinburgi. 8.

RICH. HARRIS Disp. inaug. de abortu. ibidem. 8.
 Ouvrage touchant les Hernies. ou Descentes, divisé en deux parties, par M. DE JEAN. a Paris. 12 mai.

PET. ABR. DE IONGE Disp. inaug. de calore febrili. Lugd. Bat. 4.

IO. LAW, Disp. inaug. de asthma recidiuo spasmodico. Edinburgi. 8.

Icones plantarum et analyses partium aeri incisae atque viuis coloribus insignitae, adiectis indicibus nominum, necessariis figurarum explicationibus et breuibus animaduersionibus, quas composuit D. CASIM. CHPH. SCHMIDEL, curante et edente IO. CHPH. KELLER, typis Christ. de Launoy. Fol.

DAN. SCHULZ *Abhandlung von der Einpfropfung der Pocken.* Hamburg. 8.

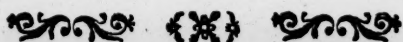
WILL. SMIBERT Disp. inaug. de menstruis retentis. Edinburgi. 8.

GUIL. STEVENSON Disp. inaug. de diabete, ibid. 8.

Ectypa vegetabilium, vsibus medicis praecipue destinatorum et in pharmacopoliis obuiorum, variisque modis praeparatorum, ad naturae similitudinem expressa, cet. moderante D. CHR. GOTTL. LUDWIG, impressit IO. GODOFR. TRAMPE. *Nach der Natur gefertigte Abdrücke der Gewächse* etc. Fasc. VI. A S. No. 126-150. Halae. fol.

IAC. VAUGHAN Disp. inaug. de polypo cordis. Edinburgi. 8.

Essay upon Oeconomy, by EDWARD WATKINSON. London. 8.

Contenta in hac parte.

1. Philosophical Transactions Vol. LII. P. II.	-	P. 3
2. FRISCH <i>Vorstellung der Vögel Deutschlands und beyläufig auch einiger Fremden.</i>	-	26
3. BONNET Considerations sur les corps organisés.	-	29
4. HUNTER'S Supplement to the first part of medical Commentaries.	-	40
5. Expostulatory epistle to WILL. HUNTER.	-	41
6. GARNER'S Observations on D. HUNTER'S Medical Commentaries.	-	41
7. KOELREUTERS 1. u. 2te Fortsetzung der vorläufigen Nachricht von einigen das Geschlecht der Pflanzen betreffenden Versuchen und Beobachtungen.	-	43
8. KRAUSE Diss. de variolarum extirpatione insitioni substituenda.	-	48
9. MEDICUS <i>von der Ausrottung derer Kinderblattern.</i>	-	50
10. RAST Reflexion sur l' Inoculation de la petite Verole etc.	-	53
11. Nouveaux Eclaircissements sur l' Inoculation de la petite Verole etc.	-	56
12. Observations sur la Nature, les Causes et les Effets des Epidemies varioliques etc.	-	58
13. RICHARD de variolarum extirpatione quaerenda primum, illique subnectenda variolarum insitione.	-	59
14. <i>Abhandlungen der Churf. Bayerischen Akademie der Wissenschaften 1 u. 2ter Band.</i>	-	60
15. ADANSON Familles des Plantes.	-	73
16. AGUSTINI, stranguria, quae venerea dicitur, mercurii aliquando potest esse effectus, observationes id probantes.	-	88
17. IENTY'S Course of anatomico physiological Lectures on the human structure and animal Oeconomy. Vol. I. II. III.	-	90
18. v. HALLER Opera minora. Tom. I. Anatomica.	-	94
19. Essai historique sur la Medecine en France.	-	96
20. Acta Heluetica. Vol. V.	-	98
21. BONN, Diss. de continuationibus membranarum.	-	113
22. EDWARDS Gleanings of Natural History. Tom. I. II. III.	-	116
23. WALTERS <i>Abhandlung von trocknen Knochen des menschlichen Körpers.</i>	-	125
24. STOERCK libellus, quo demonstratur: colchici autumnalis radicem non solum tuto posse exhiberi hominibus, sed et eius usu interno curari quandoque morbos difficillimos, cet.	-	127
25. KRATOCHVILL de radice colchici autumnalis.	-	130
26. TREW plantae selectae Decur. VI et VII.	-	131
27. LUDWIG institutiones chirurgiae.	-	138
28. Noua physico medica.	-	150
29. Supplementum alterum indicis scriptorum physico-medidorum, quae anno 1761 prodierunt.	-	169
30. Supplementum indicis scriptorum physico-medidorum, quae anno 1762 prodierunt.	-	173